

صعود پیل ساله

مروری بر دستاوردهای چهل ساله
انقلاب اسلامی ایران، براساس آمارهای بین‌المللی

دعای مطالعه

«اللَّهُمَّ أَخْرِجْنِي مِنْ ظُلُمَاتِ الْوَهْمِ وَ أَكْرِمْنِي بِنُورِ الْفَهْمِ اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا
أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَ انْشُرْ عَلَيْنَا خَزَائِنَ عُلُومِكَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.»
(خدایا، مرا از تاریکی‌های وهم خارج کن و به نور فهم گرامی‌ام بدار.
خدایا، درهای رحمتت را به روی ما بگشا و خزانه‌های علومت را برایمان باز کن؛
به مهربانی‌ات، ای مهربان‌ترین مهربانان!)

تقدیم به

ارواح قدسی ائمه معصومین علیهم السلام،

به ویژه مولا و مقتدای زمان، حضرت بقیة اللہ الاعظم علیه السلام

شہدای انقلاب اسلامی و دفاع مقدس؛

مدافعان مظلوم حرم اہل بیت علیہم السلام

و زائران آستان ملکوتی امام علی بن موسی الرضا علیه السلام

صعود چهل ساله

_____ مروری بر دستاوردهای

_____ چهل ساله انقلاب اسلامی

_____ براساس آمارهای بین‌المللی

سید محمدحسین راجی، سید محمدرضا خاتمی

سرشناسه: راجی، سید محمدحسین، ۱۳۶۴. گردآورنده | عنوان و نام پدیدآورنده: صعود چهل ساله: تبیین دستاوردهای انقلاب اسلامی به روایت آمار بین‌المللی/ گردآورنده، سید محمدحسین راجی، سید محمدرضا خاتمی؛ به سفارش معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی؛ ویراستار زینب‌سادات حسینی. | مشخصات نشر: مشهد: آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات اسلامی، ۱۳۹۷. | مشخصات ظاهری: ۶۴ ص: مصور (رنگی)، نقشه (رنگی)، جدول، نمودار (رنگی)، ۱۴/۵ × ۲۷/۵ سم. | شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۰۳۸-۴ | وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا | عنوان دیگر: تبیین دستاوردهای انقلاب اسلامی به روایت آمار بین‌المللی. | موضوع: شاخص‌های اقتصادی - ایران - آمار | موضوع: Economic indicators - Iran - Statistics | موضوع: شاخص‌های اجتماعی - ایران - آمار | موضوع: Social indicators - Iran - statistics | موضوع: ایران - تاریخ - جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸ | موضوع: Iran - history - Islamic Republic، ۱۹۷۹ | شناسه افزوده: خاتمی، سید محمدرضا، ۱۳۷۳- گردآورنده | شناسه افزوده: آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی | شناسه افزوده: Astan Qods Razavi - Islamic Relief and Communication | شناسه افزوده: خاتمی، سید محمدرضا، ۱۳۷۳- گردآورنده | شناسه افزوده: آستان Assistant | شناسه افزوده: آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات اسلامی | رده‌بندی کنگره: ۷۱۳۹۷/۲ ص ۷ HCF۷۵ | رده بندی دیویی: ۵۵۵۹۶۴ | شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۶/۹۵۵

| صعود چهل ساله |

مؤلفان: سید محمدحسین راجی، سید محمدرضا خاتمی

و به اهتمام جمعی از نخبگان حوزه‌زی و دانشگاهی: آقایان مجتبی قربانی، محسن فوجی، بهنام رضیان، مصطفی عباسی، موسی‌الرضا سلطان‌زاده، علی نعمتی، مهدی شیعه‌زاده، امیر باقری، محمدرضا ریزوندی، مهدی طالبی، آرش رازبان، حمید باقری، مصطفی سلیمان‌نسیب، امیر مولایی، فضل‌الله طاهری، محمدجواد علی‌پور، علی اسماعیلی، امیررضا نادری، محمد عاشوری، احمد قربانی‌پور، احمد محمدآبادی و خانم‌ها، فاطمه زنگی‌آبادی، سحر سلطانی‌نژاد، نجمه مرتضی‌پور، نرگس ایمانی، عاطفه حسین‌زاده، صفیه قنبری، ریحانه برازنده، مریم اکبری، الهام آریان‌پور، ایران قاسمی‌پور، محدثه اشرفی‌تبار، محدثه سلیمانی، فاطمه حکم‌آبادی، عطیه عبدالنوری، فاطمه صادقی، زهرا صبوری، زهرا فسقری، عفت خادمی‌پور، ساجده قربانی، فاطمه حاجتی، محبوبه اقتداری، معصومه رسولی، فاطمه‌سادات غلامی و فاطمه عباسی.

به سفارش معاونت تبلیغات اسلامی آستان قدس رضوی

طراحی و صفحه‌آرایی | مهدی یک‌پسر

ویراستار زبانی صوری | زینب‌سادات حسینی

ناشر | انتشارات معاونت تبلیغات اسلامی آستان قدس رضوی

چاپخانه | مؤسسه فرهنگی قدس

شمارگان | ۳۰۰۰ نسخه

قطع | رقعی

نوبت چاپ | اول، ۱۳۹۷

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۹۰-۳۸-۴

نشانی | مشهد، حرم مطهر، صحن جامع رضوی، بین باب‌الهادی علیه السلام و صحن غدیر،

پلاک ۱۸۳، مدیریت فرهنگی | صندوق پستی | ۹۱۷۳-۳۵۱

تلفن | ۰۵۱-۲۲۰۲۰۵۶۷ | سامانه پیامکی نظرها و پیشنهادهای | ۳۰۰۰۸۰۲۲۲۲

حقوق چاپ محفوظ است.

فهرست

۱۵۳	فصل پنجم: پیشرفت‌های زیرساختی	۶	مقدمه
۱۵۴	۱- حوزه حمل و نقل		
۱۶۶	۲- علم و فناوری		
۱۸۷	فصل ششم: پیشرفت صنعتی	۱۱	فصل اول: استقلال
۱۸۸	۱- انرژی		۱- از وابستگی دوران پهلوی تا استقلال ایران
۲۱۰	۲- صنعت	۱۲	اسلامی
		۲۶	۲- استقلال در کشورهای دنیا
۲۱۹	فصل هفتم: پیشرفت در معنویت	۴۱	فصل دوم: گسترش عدالت اجتماعی
۲۲۰	۱- معنویت در دوران پهلوی	۴۲	۱- نابرابری
۲۲۸	۲- معنویت در جمهوری اسلامی	۵۴	۲- فقر
۲۵۰	۳- تأثیر جمهوری اسلامی بر معنویت دنیا		
۲۵۲	۴- بحران معنویت در غرب	۶۹	فصل سوم: گسترش برخورداری‌های عمومی
۲۶۱	فصل هشتم: کرامت زن	۷۴	۱- امنیت غذایی
۲۶۲	۱- زن در نگاه سران ایران	۸۸	۲- آموزش مناسب
۲۶۸	۲- بررسی وضعیت زنان	۹۲	۳- بهداشت
۲۸۰	۳- کرامت زن در غرب	۹۸	۴- دسترسی به آب
۲۸۹	فصل نهم: آزادی و مردم‌سالاری	۱۰۲	۵- دسترسی به برق
۲۹۰	۱- آزادی و مردم‌سالاری در دوران پهلوی	۱۰۶	۶- دسترسی به سوخت
۳۰۰	۲- آزادی و مردم‌سالاری در انقلاب اسلامی	۱۰۸	۷- دسترسی به وسایل ارتباطی
۳۰۶	۳- نقد شاخص‌های آزادی در غرب	۱۱۴	۸- شاخصه توسعه انسانی
۳۱۲	علل تحقق‌نیافتن کامل اهداف انقلاب اسلامی	۱۱۷	فصل چهارم: عزت و اقتدار
۳۱۴	فهرست منبع و مأخذ	۱۱۸	۱- اقتدار امنیتی
		۱۳۲	۲- اقتدار نظامی
		۱۵۰	۳- اقتدار منطقه‌ای

فصل اول

استقلال

از وابستگی دوران پهلوی تا استقلال ایران اسلامی

یکی از بارزترین صفات حکومت پهلوی، وابستگی به دولت‌های بیگانه و به ویژه آمریکا بود. این درحالی است که یکی از اصول مهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛ استقلال، حاکمیت و تمامیت ارضی کشور است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، اصل استقلال از چنان ارج و منزلتی برخوردار شد که همراه اصل آزادی در کنار اسلام، به‌عنوان اصلی تفکیک‌ناپذیر، به قانون اساسی جمهوری اسلامی وارد شد و حفظ استقلال، وظیفهٔ آحاد ملت و دولت و کارویژهٔ اصلی سیاست کشور تلقی شد.^۱ مقولهٔ استقلال از نظر بنیان‌گذار جمهوری اسلامی، یکی از شاخص‌های مهم و جزو آرمان‌های اصلی انقلاب به‌شمار می‌رود.

از نظر حضرت امام، استقلال دو بُعد سلبی و ایجابی دارد. استقلال سلبی همان استعمارزدایی است که زمینه‌ساز تحقق حکومت نه شرقی، نه غربی محسوب می‌شود.^۲ امام راحل یکی از اهداف انقلاب اسلامی را قطع دست اجانب از مملکت اسلامی، قطع ریشه‌های وابستگی،

۱. نک: اصل ۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. نک: مؤسسهٔ تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، صحیفهٔ امام، ج ۱۷، ص ۵۶.

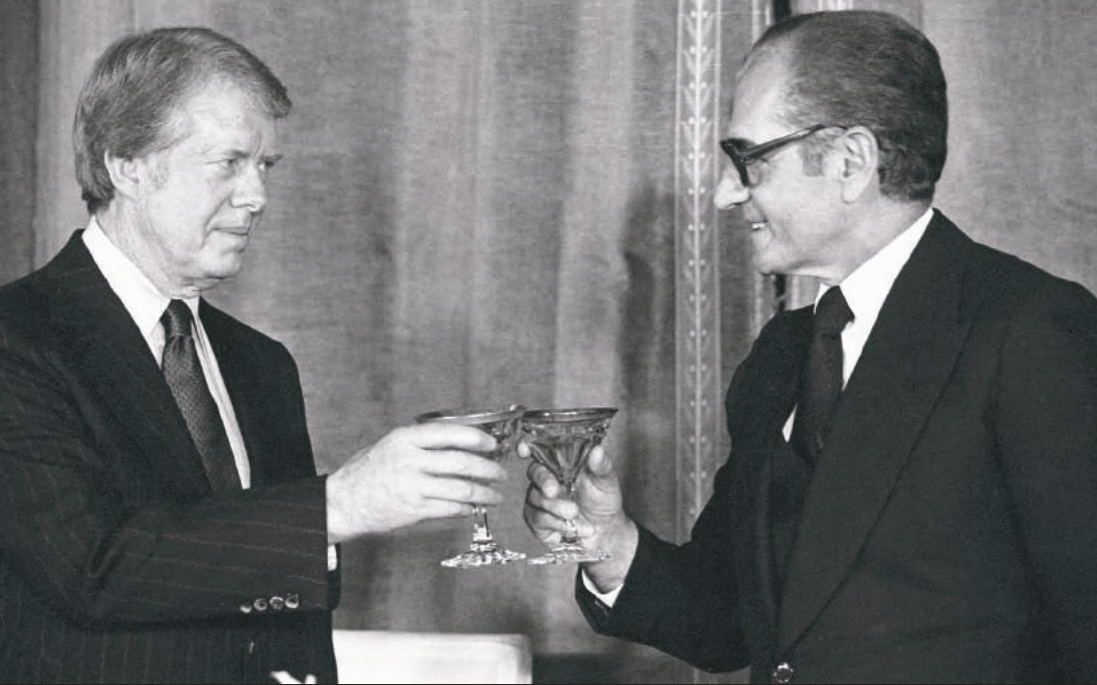

رفع سلطه و ضعف و سستی و زبونی در مقابل استعمار، جلوگیری از استثمار و استعباد، قطع منافع و مطامع استعمارگران و در یک کلام، استقلال از استعمار خارجی دانسته‌اند. این بزرگوار ضمن تأکید بر ماهیت ضداستعماری نهضت، هدف انقلاب اسلامی را خارج شدن از مدار وابستگی به کشورهای امپریالیست و درنهایت، شکست ابرقدرت‌ها دانسته و در این زمینه، بر کوتاه کردن دست جنایتکاران خارجی و به‌انزوآکشاندن قدرت‌های استعماری در جهان و نیز مقابله با ایادی منطقه‌ای امپریالیسم به‌ویژه صهیونیسم تأکید بسیار کرده‌اند.^۳

در بحث استقلال ایجابی، به‌نظر امام‌خمینی هدف انقلاب اسلامی تأمین استقلال مملکت در ابعاد سیاسی، نظامی، فرهنگی، اقتصادی و فکری است. ایشان «سپردن کار به کاردانان وطن‌خواه امین»^۴ و خودکفایی و اختصاص مخازن و منابع کشور به مردم و نیز استقلال فکری مراکز آموزشی را از پیش‌شرط‌های لازم برای تحقق استقلال برشمرده و می‌فرمایند:

همه‌چیزمان باید مستقل بشود. استقلال با وابستگی جمع نمی‌شود و ما [اگر] فرهنگمان وابسته بشود، استقلال نداریم؛ اقتصادمان وابسته بشود، استقلال نداریم. اول باید آن مطلب را درستش کرد: استقلال اقتصادی. اول باید او را درستش کرد تا ما بتوانیم اسم خودمان را یک مملکت بگذاریم.^۵

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام‌خمینی(ره)، صحیفه امام، ج ۱۴، ص ۱۳۵.
 ۴. مصاحبه حضرت امام(ره) با رادیوتلوویزیون فرانسه در ۲۳ شهریور ۱۳۵۷، به نقل از: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام‌خمینی(ره)، صحیفه امام، ج ۳، ص ۴۶۸.
 ۵. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام‌خمینی(ره)، صحیفه امام، ج ۱۰، ص ۴۳۸ و ۴۳۹.

اول | استقلال سیاسی

انتخاب و انتصاب مسئولین، ابتدایی‌ترین حق یک کشور محسوب می‌شود. وابستگی در دوران پهلوی به حدی بود که انتخاب نخست‌وزیر و سایر مسئولین باید با نظر مستقیم غرب انجام می‌شد. انتخاب رجال سیاسی وابسته به غرب توسط انگلیس و آمریکا، از خود رضاخان و محمدرضا گرفته تا عناصر مختلف دربار، نکته‌ای تأمل‌برانگیز در وابستگی بی‌چون و چرای رژیم پهلوی است. افشای این واقعیت از زبان عناصر دربار، بهترین سند برای وجود وابستگی در سران پهلوی است.

در همین زمینه، ملکه پهلوی گفته است:

گاهی به محمدرضا می‌گفتم: «چرا با علم به اینکه می‌دانی این پدرسوخته‌ها نوکر اجنبی هستند، آن‌ها را اخراج نمی‌کنی؟» محمدرضا می‌گفت: «چه فایده‌ای بر اخراج آن‌ها مترتب است؟»

این‌ها را اخراج کنم، ده‌ها نفر دیگر را اطرافم قرار می‌دهند. بگذارید این‌ها باشند [تا] خیال دولت‌های خارجی از حُسن انجام امور در ایران راحت باشد!»
 او در ادامه، باتوجه‌به اینکه محمدرضا هم از این موضوع آگاه بود، چنین نوشته است:
 محمدرضا خصوصی به من می‌گفت: «همین رئیس ساواک و معاون او و مدیران ارشد، همه‌شان با آمریکایی‌ها ارتباط دارند و برای حفظ ظاهر می‌آیند و از من اجازه می‌خواهند: درحالی‌که قبل از کسب اجازه، اطلاعات موردنیاز را به آمریکا و انگلیس رد کرده‌اند.»^۶

نفوذ تا جایی بود که حسین فردوست در بخشی از خاطرات خود با اشاره به ملاقاتش با ترات، رئیس اطلاعات انگلیس در ایران و ناراحتی او از اینکه محمدرضا به رادیوهای آلمان گوش می‌کند و از روی نقشه‌های آن‌ها جنگ جهانی دوم را دنبال می‌کند، می‌گوید:
 پس از بازگشت، جریان را به محمدرضا گفتم. او شدیداً جا خورد و پرسید: «انگلیسی‌ها از کجا می‌دانند که من به رادیو گوش می‌دهم؟... فردا اول وقت، با ترات تماس بگیر و بگو محمدرضا نقشه‌ها را پاره کرد و به هیچ رادیویی هم گوش نخواهد کرد؛ مگر رادیوهایی که ترات اجازه دهد!»^۷

طبق تحقیقات سنای ایالات متحده، تعداد مستشاران آمریکایی در ایران که در سال ۱۹۷۲، ۱۶هزار نفر بود، در سال ۱۹۷۶ به ۲۴هزار نفر افزایش یافته بود.^۸ در گزارش سنا هم آمده بود که تعداد آمریکایی‌ها در ایران، می‌بایست به‌واسطهٔ خرید بیشتر اسلحه از آمریکا، تا سال ۱۹۸۰ به ۶۰هزار نفر برسد.^۹

۶. ریحانه درودی، دربار به روایت دربار: فساد سیاسی، ص ۳۳.
 ۷. نک: حسین فردوست، ظهور و سقوط سلطنت پهلوی: خاطرات حسین فردوست، ج ۱، ص ۱۰۴ تا ۱۰۶.
 ۸. نک: علی سلیمان‌پور و امیر اکبری، «روابط خارجی ایران و آمریکا در آستانهٔ انقلاب اسلامی»، فصل‌نامهٔ علمی پژوهشی پژوهش‌نامهٔ تاریخ، س ۱۱، ش ۴۲، بهار ۱۳۹۵، ص ۱۲۹ تا ۱۴۸.
 ۹. نک: ابراهیم سنجر، نفوذ آمریکا در ایران، ص ۱۲۱.

حال با ظهور انقلاب اسلامی، وابستگی‌های سیاسی و نظامی ایران از کل کشورهای دنیا قطع شد و شعار راهبردی ایران، یعنی «نه شرقی، نه غربی، جمهوری اسلامی» به گوش تمام کشورهای جهان رسید. مردم ایران با جمهوری اسلامی، معنای واقعی استقلال در انتخاب مسئولین و سیاست‌گذاران کشور را درک کرده و به بیگانگان مجال دخالت در امور سیاسی کشور را ندادند. استقلال در روابط خارجی ایران نیز درخورتوجه بوده و ایران قبل از انقلاب را که صرفاً پیاده‌نظام دولت‌های غربی در منطقه بود، امروز اثرگذارترین کشور منطقه و بعضاً دنیا می‌دانند. طبق گزارش آمریکان اینترنست، در سال ۲۰۱۷ ایران هفتمین قدرت در دنیا شناخته شده است.

تصویر ۱

گزارش آمریکان اینترنست دربارهٔ هشت قدرت برتر دنیا در سال ۲۰۱۷ که ایران در جایگاه هفتم دنیا قرار گرفته است.

The screenshot shows the website 'The American Interest' with a search bar and navigation menu. The main article is titled 'The Eight Great Powers of 2017' by Walter Russell Head & Sean Keeley. The text discusses Iran's rise as a global power in 2017, mentioning its proxy wars in the Middle East and its economic growth despite international sanctions.

YEAR IN REVIEW
The Eight Great Powers of 2017
 WALTER RUSSELL HEAD & SEAN KEELEY

In 2016, Russia surpassed Germany, and Israel joined the list for the first time.

7. Iran

The proxy wars between Saudi Arabia and Iran continued unabated throughout 2016, and as we enter the new year Iran has confidently taken the lead. Saudi Arabia remains a formidable power, but it was Iran that pulled ahead in the last 12 months.

Throughout 2016, Iranian proxies were on the march across the Middle East, and the Shi'a Crescent seemed closer to reality than ever before. In Lebanon, Tehran rejoiced at the growing clout of Hezbollah and the election of Shi'a-friendly Michel Aoun, while the Saudis bitterly cut off aid in a sign of their diminishing influence in Beirut. And in Syria, Shiite militias helped to retake Aleppo and turn the tide for Assad. Iran was also gaining ground in Iraq. More disquieting than all this, from the Saudi perspective, were developments in Yemen. Iran-backed Houthi rebels took the fight to the Saudi-backed government in a war that has already claimed 10,000 lives.

Meanwhile, the fruits of the nuclear deal continued to roll in: high-profile deals with Boeing and Airbus sent the message that Iran was open for business, while Tehran rapidly ramped up its oil output to pre-sanctions levels.

2017 may be a more difficult year for Tehran: one of the mullahs' most important assets, President Obama, is no longer in office and, as far as anybody can tell, the Trump administration seems more concerned about rebuilding ties with traditional American allies in the region than in continuing Obama's attempt to reach an understanding with Iran.

دوم | استقلال نظامی

قوای نظامی هر کشور ستون اقتدار هر کشور تلقی می‌شود. شاهان پهلوی با خرید انواع تسلیحات غربی، به‌ویژه از آمریکا، سعی در تقویت نیروی نظامی ایران داشتند؛ ولی در واقعیت، غربی‌ها با فروش انواع سلاح‌های خود با چندبرابر قیمت به ایران، قصد به‌تاراج‌بردن ذخایر این ملت را داشتند و از سوئی دیگر، آن‌ها ایران را انباری از مهمات کرده بودند و در مواقع مختلف، بدون اجازه ایران، از آن‌ها استفاده می‌کردند. برای نمونه، ملکه پهلوی در این باره گفته است:

یک‌روز محمدرضا که خیلی ناراحت بود، به من گفت: «مادرجان، مرده‌شور این سلطنت را ببرد که من شاه و فرمانده کل قوا هستم، ولی بدون اطلاع من، هواپیماهای ما را برده‌اند ویتنام! آمریکایی‌ها که از قدیم در ایران [نیروی] نظامی داشتند، هر وقت احتیاج پیدا

رفتار تحقیرآمیز قدرت‌های جهانی با پهلوی؛ حضور سران متفقین در دوران جنگ جهانی دوم در تهران بدون اطلاع به محمدرضا شاه و مسئولین ایرانی

می‌کردند، از پایگاه‌های ایران و امکانات ایران با صلاحید خود استفاده می‌کردند... حالا بماند که چقدر سوخت مجانی می‌زدند و اصلاً کل بنزین هواپیماها و سوخت کشتی‌هایشان را از ایران می‌بردند...!^{۱۰}

اسدالله علم در خاطراتش دربارهٔ گران کردن تجهیزات نظامی چنین نوشته است: ...شاه گفت: «با وجود این که سازنده کتیباً تایید کرده است که قیمت هر هواپیما ۶/۵ میلیون دلار است، چطور آن را به ۱۸ میلیون دلار افزایش

دهند؟!...» در پاسخ گفتم: «همان کاری که در مورد ناوشکن‌های اسپروانس کردند: ۶ فروند این کشتی‌ها ۲۸۰ میلیون دلار برآورد شده بود؛ اما ما مجبور شدیم ۶۰۰ میلیون دلار بپردازیم!... به نظر می‌رسد که پنتاگون در بالا کشیدن مابقی ناچیز درآمد نفتی ما وقت را تلف نمی‌کند.»^{۱۱}

اقتدار نظامی ایران به‌طور مفصل در ادامه کتاب تشریح خواهد شد؛ بنابراین در این بخش، فقط به این نکته اکتفا می‌کنیم که ایران به‌عنوان تلابه‌دار جبههٔ مقاومت در منطقه، توانسته است در طول جنگ تحمیلی هشت‌ساله، جنگ ۳۳ روزهٔ حزب‌الله، جنگ ۲۲ روزه، فتنهٔ داعش و... در مقابل کشورهای بزرگ استعماری، قدرت نظامی و سیاسی خود را نشان دهد و امروزه، همگان به رشد روزافزون نفوذ این کشور در منطقه اعتراف می‌کنند.

۱۰. تاج‌الملوک پهلوی،
خاطرات تاج‌الملوک،
ص ۳۸۷.
۱۱. اسدالله علم،
گفت‌وگوهای من با شاه،
ج ۲، ص ۸۱.

سوم | استقلال اقتصادی

مصادیق وابستگی پهلوی به غرب متعدد بوده است؛ از این رو به صورت مختصر چند نمونه را بیان می‌کنیم.

ژنرال ویلیامسون، رئیس هیئت مستشاران نظامی آمریکا در ایران، در پایان مأموریت دوساله خود می‌گوید:

این دو سال ۱۹۷۱ تا ۱۹۷۳م، به‌نظرم دویست سال طول کشید که در این مدت، درمورد ۷۰۰ قرارداد به ارزش تقریبی ۴میلیارد دلار مذاکره کردم... ایران مرکز معامله خوبی بود. این کشور بوفه بازرگانان نام گرفته بود. این بوفه بسیار بسیار خوب بود و منافع تجاری در آن فوق‌العاده بود.^{۱۲}

مایکل لدین نیز نوشته است: «در برابر هر دلاری که ایالات متحده برای خرید نفت ایران خرج می‌کرد، ایرانی‌ها دو دلار برای خرید تجهیزات نظامی و سایر کالاها به ایالات متحده برمی‌گرداندند.»^{۱۳}

حکومت پهلوی مخارج خود و کشور را از راه فروش نفت خام تأمین می‌کرد؛ از این رو به قیمت نفت و افت‌وخیز بازارهای جهانی به‌شدت وابسته بود.

۱۲. جیمز بیل، عقاب و

شیر، ص ۳۲۷.

۱۳. مایکل لدین و ویلیام

لوئیس، کارتر و سقوط

شاه، ص ۳۰.

تصویر ۳

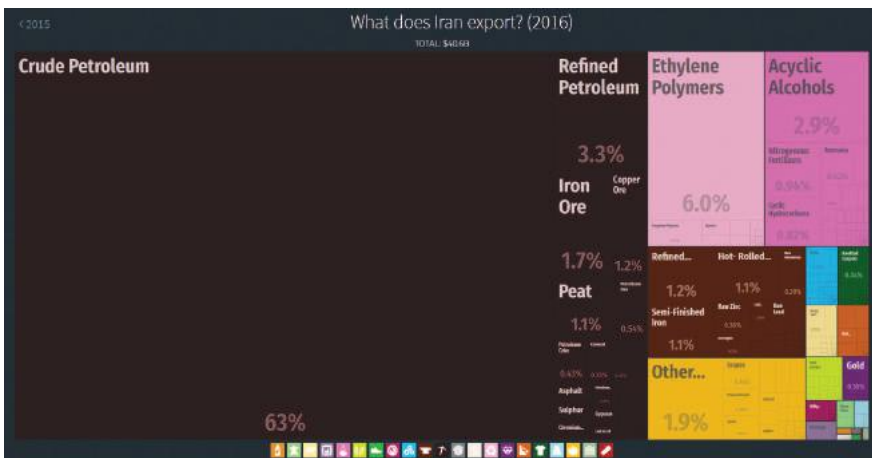
نمایش رتبه‌بندی تنوع کالاهای صادراتی ایران در سال ۲۰۱۶م
۶۳ درصدی نفت خام از صادرات کشور و کاهش خام فروشی نفت

تصویر ۲

نمایش رتبه‌بندی تنوع کالاهای صادراتی ایران در سال ۱۹۷۶م
۹۳ درصدی نفت خام از کل صادرات کشور

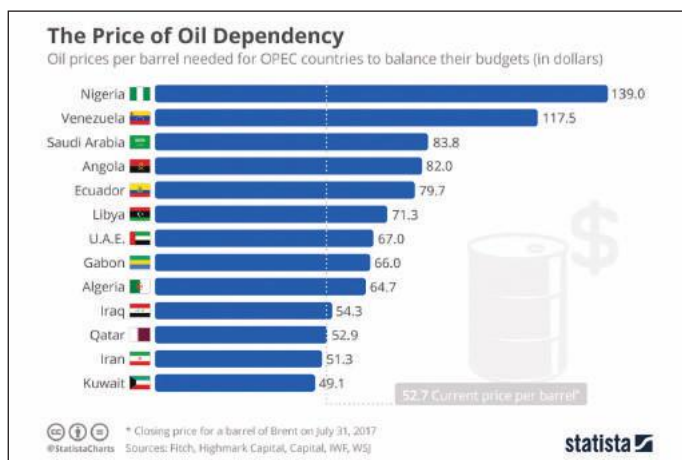

جمهوری اسلامی با رویکرد مبارزه با وابستگی به نفت، توانست روزبه‌روز وابستگی خود به نفت را کاهش دهد؛ به‌نحوی که در سال ۱۹۷۶م (۱۳۵۵ش) نزدیک به ۹۳ درصد از صادرات ایران، سهم نفت خام بوده است و جمهوری اسلامی توانست در سال ۲۰۱۶م (۱۳۹۵ش) این سهم را به حدود ۶۳ درصد کاهش دهد.

از مشکلات کشورهای نفت‌خیز، وابستگی بیش‌ازحد به قیمت نفت است؛ از این‌رو کشورهای تولیدکننده نفت همواره سعی در کاهش وابستگی به قیمت جهانی نفت دارند. تصویر ۴، وابستگی کشورهای عضو آپک به نفت را نشان می‌دهد. این اطلاعات که مربوط به سال ۲۰۱۷م است، نشان می‌دهد که کشور عربستان سعودی برای اینکه کسری بودجه نداشته باشد، باید نفت خود را به قیمت ۸۳/۸ دلار بفروشد و کشور ایران هر بشکه نفت خود را به قیمت ۵۱/۳ دلار؛ این درحالی است که هر بشکه نفت آپک، ۵۲/۷ دلار قیمت داشته است و در این صورت، ایران دچار افزایش ذخیره ارزی شده و کشورهای عربستان و نیجریه و... به کسری بودجه دچار شده‌اند.

تصویر ۴

نمودار وابستگی کشورهای عضو آپک به قیمت نفت در سال ۲۰۱۷م

استقلال در کشورهای دنیا

برای فهم بهتر اهمیت مسئله استقلال، لازم است نتیجه وابستگی را در کشورهای مختلف دنیا بررسی کنیم. در این پژوهش، به اختصار اقتصاد کشور مکزیک به عنوان یکی از وابسته‌ترین اقتصادها به اقتصاد آمریکا، کشورهای آسیای شرقی به عنوان وابسته‌ترین کشورها به تجارت خارجی و همچنین وابستگی نظامی کشور ژاپن به ایالات متحده آمریکا را بررسی می‌کنیم.

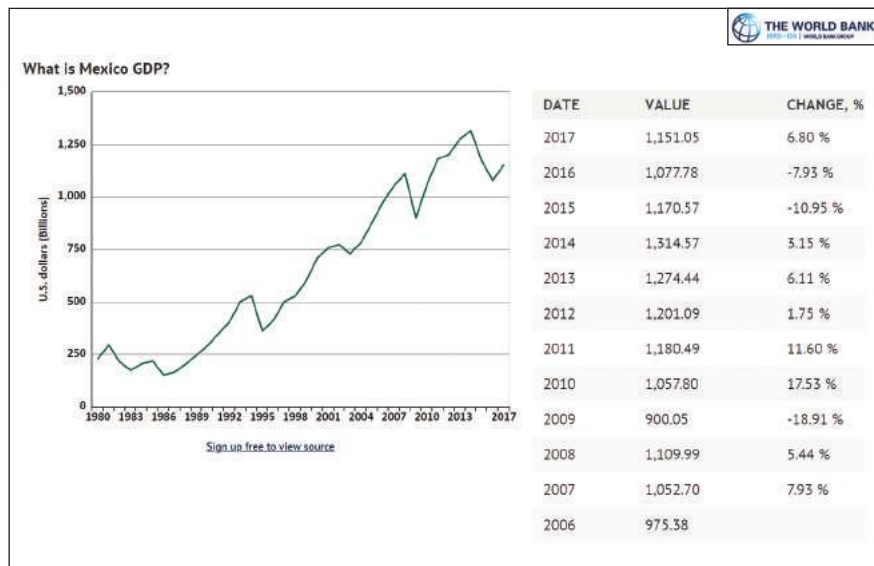
اول | وابستگی اقتصادی مکزیک

اقتصاد کشور مکزیک، در دنیا به‌عنوان یکی از کشورهای شناخته می‌شود که بسیار وابسته به آمریکاست. در ادامه، برخی از آمار اقتصادی مهم کشور مکزیک نشان داده شده است.

۱- رشد چشمگیر تولید ناخالص داخلی مکزیک

اقتصاد نوظهور مکزیک در سال‌های اخیر رشد فزاینده‌ای یافته است. در ادامه، نمودار رشد تولید ناخالص داخلی این کشور در سال‌های ۱۹۶۰ تا ۲۰۱۷م نشان داده شده است.

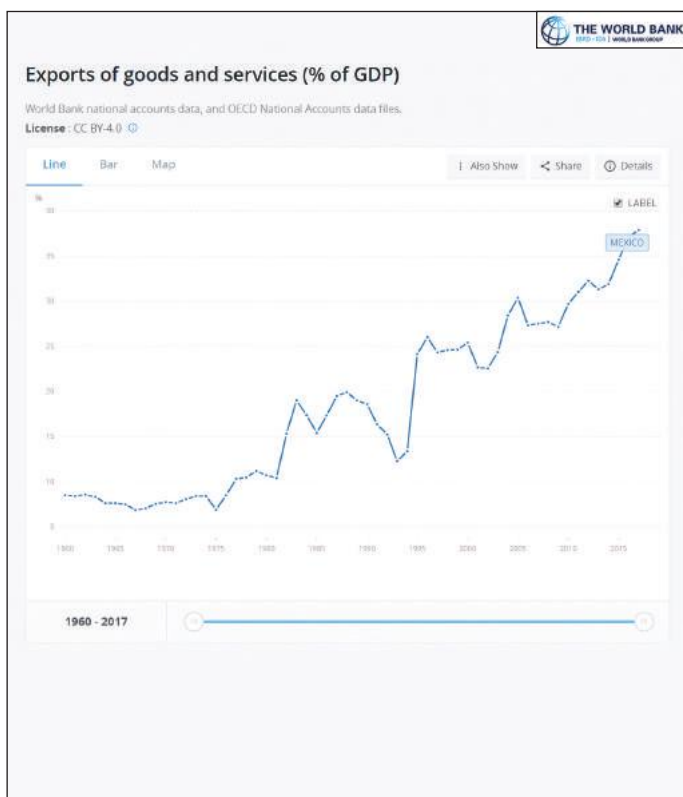

تصویر ۵

نمودار تولید ناخالص داخلی مکزیک، از سال ۱۹۶۰ تا ۲۰۱۷م

۲- سهم مهم صادرات مکزیک از افزایش تولید ناخالص داخلی

افزایش تولید ناخالص داخلی به پارامترهای مختلفی وابسته است. کشور مکزیک با افزایش صادرات خود توانسته است شاخص تولید ناخالص داخلی خود را به خوبی افزایش دهد.

تصویر ۶

نمودار سهم صادرات از تولید ناخالص داخلی برای کشور مکزیک از سال ۱۹۶۰ تا ۲۰۱۷م

۳- آمریکا مقصد ۷۴ درصد از صادرات مکزیک

مکزیک باتوجه به وجود مرز زمینی مشترک با کشور آمریکا توانسته است بیش از ۷۴ درصد از صادرات خود را به کشور آمریکا ارسال کند. کشورهای توسعه یافته کانادا، چین، آلمان و... نیز جزو مهم ترین شرکای تجاری مکزیک هستند.

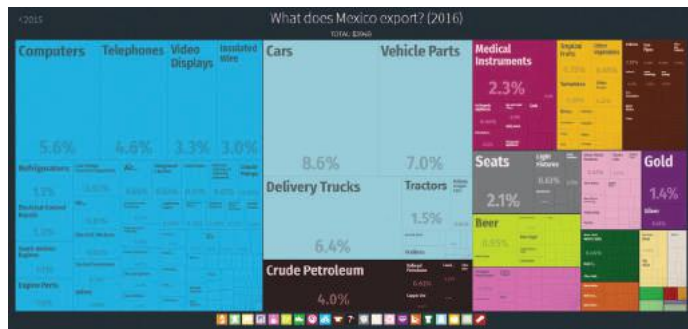
تصویر ۷
سهم کشورهای مختلف
از واردات محصولات
تولید شده در مکزیک
در سال ۲۰۱۶م

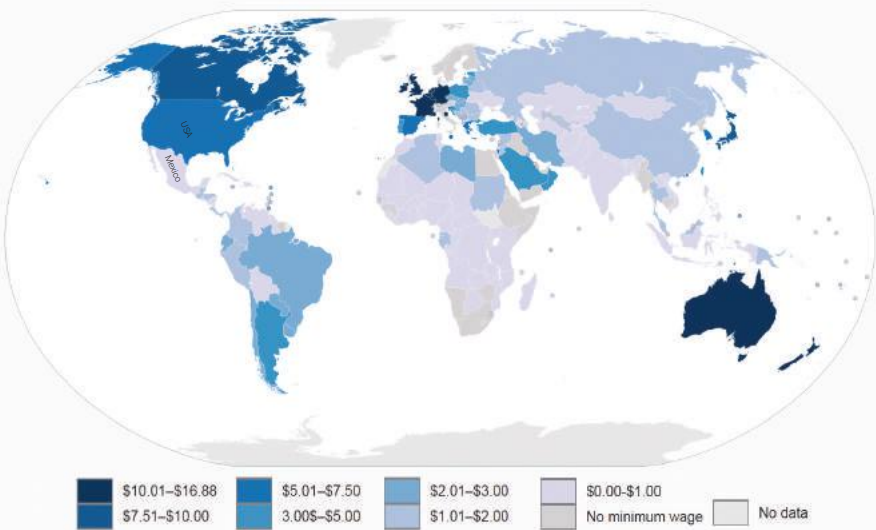
۴- خودرو و محصولات الکترونیک؛ بیشترین صادرات مکزیک

تنوع اقلام صادراتی مکزیک گسترده است. خودرو و لوازم دیجیتالی و هوشمند از اقلام صادراتی مهم مکزیک بوده و نفت خام فقط ۴ درصد از سهم صادراتی این کشور را به خود اختصاص داده است.

تصویر ۸
تنوع محصولات
صادراتی کشور مکزیک
در سال ۲۰۱۶م

۵- کارگران مکزیکی؛ نیروی کار بسیار ارزان نسبت به نیروی کار کشور همسایه خود، آمریکا نکته درخور توجه برای این کشور، فاصله دستمزد یک کارگر مکزیکی در قیاس با یک کارگر آمریکایی است. یک کارگر در مکزیک تقریباً یک دهم یک کارگر آمریکایی دستمزد می‌گیرد.

تصویر ۹

اطلس قیمت کف دستمزد کارگر برای کشورهای مختلف دنیا
منبع: پایگاه خبری World Crunch

۶- شرکت‌های معروف آمریکایی و بین‌المللی دارای خط تولید در مکزیک اختلاف قیمت در هزینه نیروی کار در مکزیک و نزدیکی به بازار بسیار بزرگ آمریکا باعث شده است که شرکت‌های بزرگ جهانی اقدام به تأسیس خطوط تولید محصولات خود در این کشور کنند. در تصویر زیر، برخی از این شرکت‌های بزرگ نشان داده شده است.

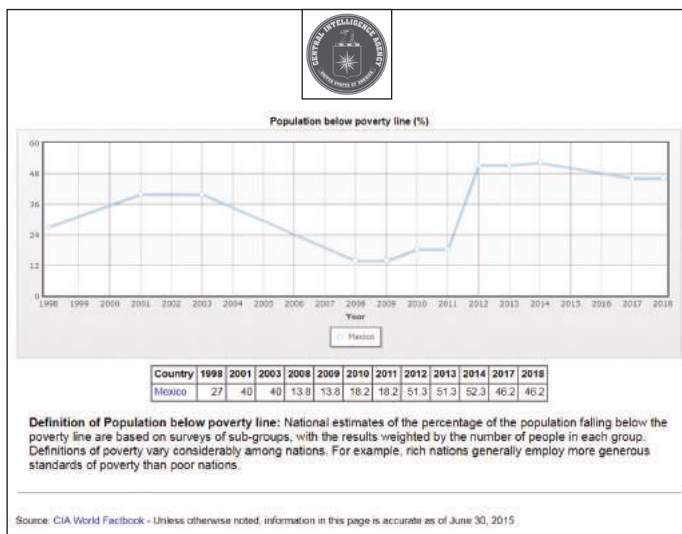

تصویر ۱۰
لوگوی شرکت‌های بزرگ که در کشور مکزیک اقدام به راه‌اندازی خط تولید محصولات خود کرده‌اند.

۷- روند افزایشی و نرخ ۴۶ درصدی جمعیت زیر خط فقر مکزیک

کشور مکزیک بنا بر افزایش تولید ناخالص ملی و نیز توسعه صادرات خود، می‌بایست مردمی ثروتمند داشته باشد؛ اما نکته مهم سوءاستفاده شرکت‌های بزرگ از مردم این کشور به‌عنوان نیروی کار بسیار ارزان است. این شرکت‌ها توانسته‌اند با قیمت تمام‌شده‌ای بسیار کمتر نسبت به کشورهای دیگر، کالای خود را در مکزیک تولید کرده و به بازار آمریکا صادر کنند؛ اما در این بین، مردم مکزیک کمترین سود را از این صادرات دریافت می‌کنند؛ به‌حدی که علی‌رغم روند افزایشی تولید ناخالص داخلی در این کشور، جمعیت فقیر آن نه‌فقط کاهش نیافته، بلکه افزایش نیز یافته است. در سال ۲۰۱۸ نزدیک به ۴۶ درصد از مردم مکزیک زیر خط فقر به سر می‌برند؛ در حالی‌که با این ارقام از حجم صادراتی و تولید ناخالص ملی، به‌طور قطع می‌بایست این کشور درصد فقیر بسیار کمتری می‌داشت!

تصویر ۱۱

نمودار جمعیت زیر خط فقر در کشور مکزیک، از سال ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۸

دوم | کشورهای شرق آسیا

۱- وابسته‌ترین کشورهای دنیا به تجارت خارجی

نمودار نسبت تجارت به تولید ناخالص ملی برای کشورهای مختلف شرق آسیا در تصویر زیر نشان داده شده است. روند رو به رشد این شاخص و عدد نجومی آن در کشورهای شرقی که بعضاً به ۴۰۰ درصد می‌رسد، نشان از وابستگی سنگین این کشورها به تجارت بین‌المللی دارد. از این رو اقتصاد این کشورها نسبت به حوادث مختلف مالی جهان بسیار حساس بوده و با کوچک‌ترین بحران‌های مختلف مالی شرکای تجاری خود، دچار تزلزل و افول می‌شود.

تصویر ۱۲
سهم تجارت (مجموع
واردات و صادرات) از
تولید ناخالص ملی در
کشورهای شرق آسیا در
سال‌های ۱۹۶۰-۲۰۱۷

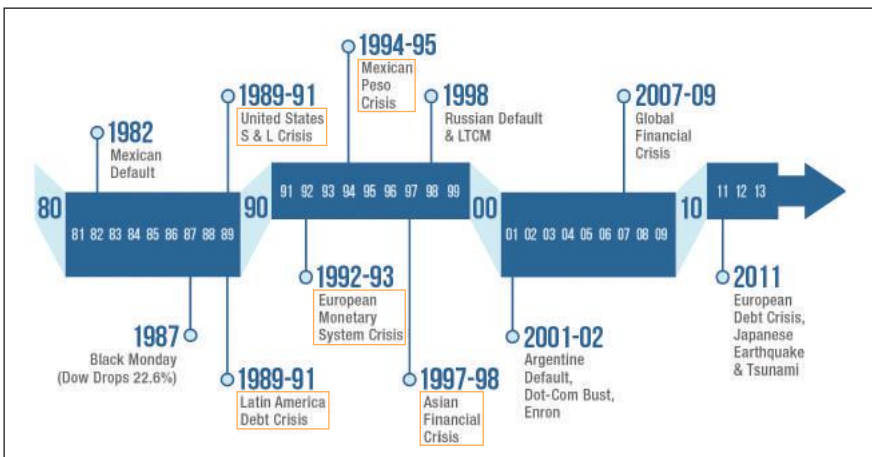

۲- بحران‌های مالی آمریکا، اروپا و آمریکای لاتین، به وجود آورنده بحران بزرگ مالی کشورهای آسیای شرقی بحران قرض و ذخایر آمریکا بحران ارزش پول ملی (S & L)، بحران بدهی آمریکای لاتین و بحران سیستم پولی اروپا، به وجود آورنده بحران بزرگ مالی کشورهای شرق آسیا بوده است. در تصویر زیر روند رخداد این بحران‌ها نشان داده شده است.

تصویر ۱۳

خط زمانی حوادثی که منجر به بحران مالی کشورهای شرق آسیا گردید. (سال‌های ۱۹۸۹-۱۹۹۸)
منبع: موسسه سلطنتی الکانو اسپانیا (Elcano Royal Institute)

۳- بحران‌های اقتصادی پیش روی کشور کره جنوبی
 طبق گزارش پایگاه تحلیلی اینوستوپدیا (Investopedia)، اقتصاد کشور کره جنوبی به شدت تحت تأثیر وضعیت اقتصادی شرکای تجاری خود، به خصوص بزرگترین آنها یعنی چین و آمریکا است. به طوری که تورم اقتصادی کشورهای همسایه کره، مخصوصاً چین و ژاپن و سیاست‌های اقتصادی ایالات متحده مانند افزایش نرخ بهره، از مهم‌ترین چالش‌های پیش‌روی اقتصاد کره جنوبی است.

تصویر ۱۴
 گزارش پایگاه تحلیلی اینوستوپدیا (Investopedia)
 درباره بحران‌های پیش‌روی کره جنوبی

INVESTOPEDIA
EDUCATION MARKETS SIMULATOR YOUR MONEY ADVISORS ACADEMY
Q search

Reshape Network Security

Securely deliver the productivity & agility promised by cloud applications. Get the eBook. Zscaler

[DOWNLOAD](#)

INSIGHTS > MARKETS & ECONOMY

Insights

- ▶ MARKETS & ECONOMY
- POLITICS & MONEY
- PEOPLE
- LAWS & REGULATIONS
- COMPANY INSIGHTS
- CRIME & FRAUD
- BUZZ & TRENDING

4 Economic Challenges South Korea Faces in 2016

f
t
in

BY RYAN DOWNIE | updated Jan 15, 2016

South Korea has exhibited impressive economic expansion over the past 50 years, becoming one of the wealthiest nations in the world. The outlook continues to be mostly positive for the Asian nation, with GDP growth expected to accelerate to 3% amid improving domestic consumption. Nonetheless, 2016 presents some challenges for South Korea, mainly in the form of threats to export competition.

Advertisement

Can creativity transform a business? Discover the universality where change begins with a question.

GLOBAL EXECUTIVE MS IN STRATEGIC DESIGN AND

سوم | بلای وابستگی نظامی کشورها

تصویر ۱۵
 گزارش ژاپن تایمز از
 پرداخت هزینه‌های
 حضور ارتش آمریکا
 در ژاپن توسط دولت
 این کشور

۱- پرداخت سالانه ۵/۵ میلیون دلار هزینه‌های نظامی حضور آمریکایی‌ها در خاک ژاپن توسط دولت ژاپن

۲- ممنوع شدن مصرف الکل برای سربازان آمریکایی در خاک ژاپن پس از تجاوزات گسترده به زنان ژاپنی و قتل آنها

تصویر ۱۶
 ممنوع شدن مصرف
 الکل برای نیروی
 دریایی ارتش آمریکا
 در ژاپن پس از وقوع
 تراژدی های پیاپی

۳- اعتراض مردم اوکیناوا به تجاوز و قتل توسط نیروی دریایی ارتش آمریکا

Support The Guardian Search jobs Sign in Search ~ The Guardian International edition ~

Contribute → Subscribe →

News Opinion Sport Culture Lifestyle More >

World ▶ Europe US Americas Asia Australia Middle East Africa Inequality Cities Global development

Japan

Thousands protest at US bases on Okinawa after Japanese woman's murder

Protest marks new low for US and Japanese relations over Okinawa with threats to have US air station moved to another part of the island

Justin McCurry in Tokyo and agencies
Sun 19 Jun 2016 13:58 BST
1,584
This article is over 2 years old

Tens of thousands of people on the Japanese island of Okinawa have taken part in one of the biggest protests against US military bases in recent years, weeks after the arrest of an American base worker in connection with the murder of a 20-year-old local woman.

تصویر ۱۷
گزارش گاردین از
اعتراضات مردم ژاپن به
حضور نظامیان آمریکا
و اقدامات جنایتکارانه
آنان در خاک ژاپن

فصل دوم

گسترش عدالت اجتماعی

خط فقر عبارت است از مقدار درآمدی که برای تأمین حداقل نیازهای فردی در یک جامعه لازم است و تأمین نشدن آن توسط افراد موجب می‌شود چنین افرادی فقیر در نظر گرفته شوند.

بانک جهانی (World Bank) برای سنجش میزان فقر در کشورهای دنیا، آن‌ها را به چهار گروه تقسیم کرده؛ سپس برای هرکدام از گروه‌ها باتوجه به میزان درآمد و نیز هزینه‌های زندگی در کشورها، درآمد روزانه لازم برای بهره‌مندی از حداقل نیازهای فردی را در نظر گرفته و بر اساس آن، درصد فقرای کشورها را مشخص می‌کند. تقسیم‌بندی گفته‌شده به این صورت است:

۱. کشورهای با درآمد بالا (high income ۲۱/۷ دلار)؛

۲. کشورهای با درآمد بیشتر از متوسط (upper middle income ۵.۵ دلار)؛

۳. کشورهای با درآمد کمتر از متوسط (lower middle income ۳/۲ دلار)؛

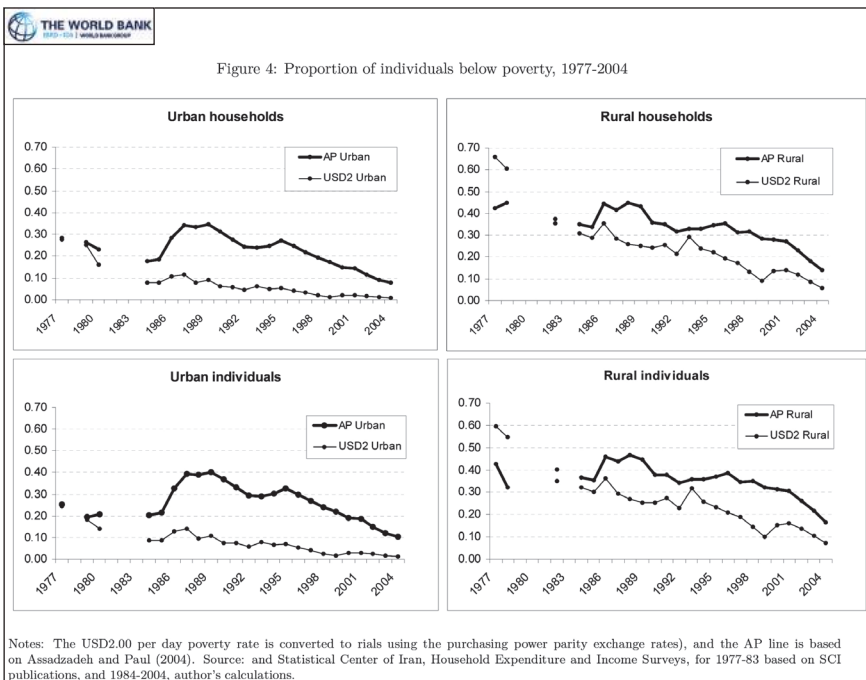
۴. کشورهای با درآمد پایین (low income ۱/۹ دلار).

در این تقسیم‌بندی، ایران جزو گروه دوم یعنی کشورهای با درآمد بیشتر از متوسط قرار دارد.

اول | فقر ایران در زمان پهلوی

فقری بودن ۴۶ درصدی مردم ایران

بر اساس مستندات بانک جهانی، حدود ۶۰ درصد روستاییان و ۳۰ درصد شهرنشینان ایران و با توجه به نسبت بالای جمعیت روستانشین، تقریباً ۴۶ درصد از کل جمعیت ایران در سال ۱۹۷۷م زیر خط فقر قرار داشته‌اند.

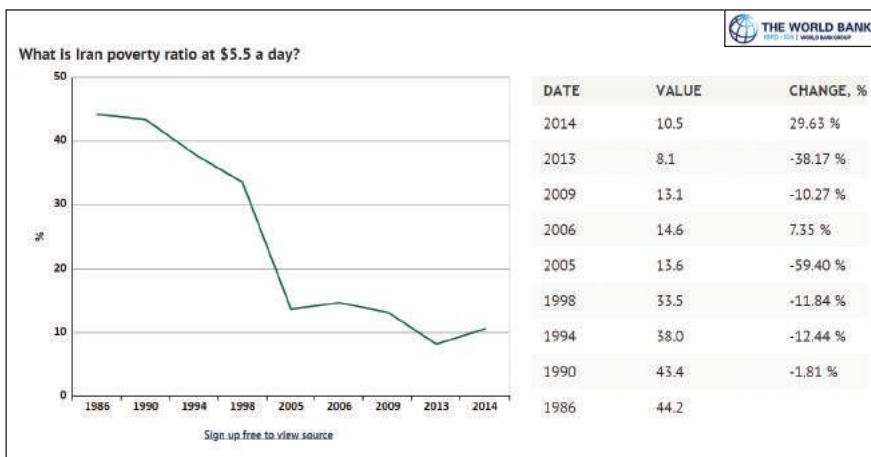
تصویر ۳۱

گزارش بانک جهانی از وضعیت فقر روستایی و شهری در میان افراد و خانوارها در زمان پهلوی و بعد از انقلاب اسلامی
 منبع: بانک جهانی

دوم | فقر در بعد از انقلاب

کاهش چشمگیر جمعیت فقیر در ایران

تصویر ۳۲

روند تغییر درصد افراد زیر خط فقر در ایران، در سال ۱۹۸۶ تا ۲۰۱۴م

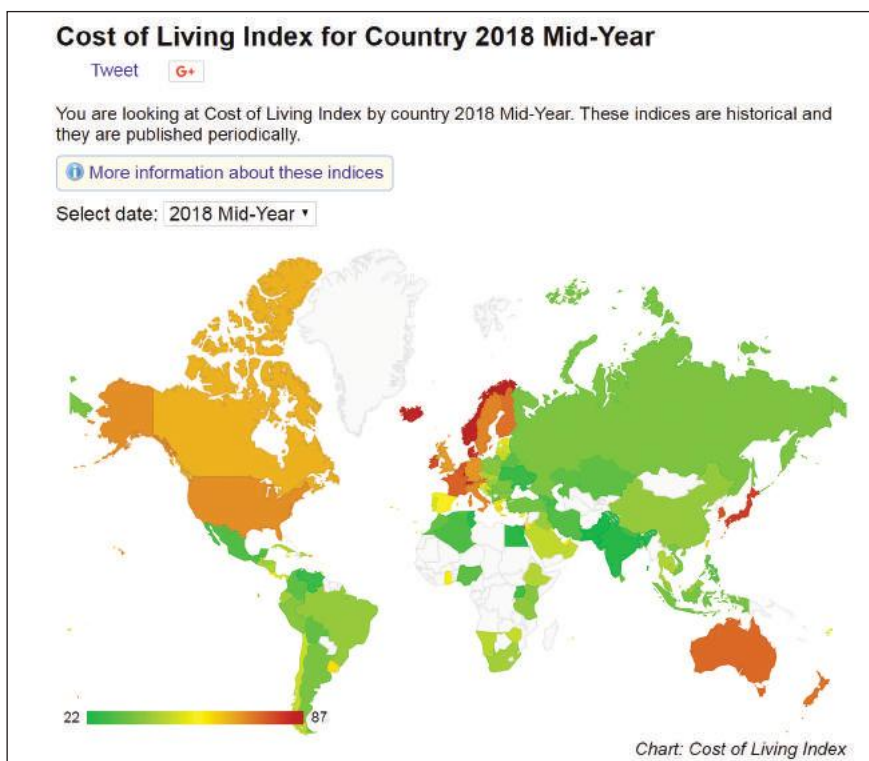
منبع: بانک جهانی

سوم | فقر در دیگر کشورهای جهان

۱- بالابودن هزینه‌های زندگی در کشورهای توسعه‌یافته

نکته: هرچه رنگ کشوری به قرمز نزدیک باشد، هزینه‌های زندگی در آن کشور بیشتر است.

تصویر ۳۳

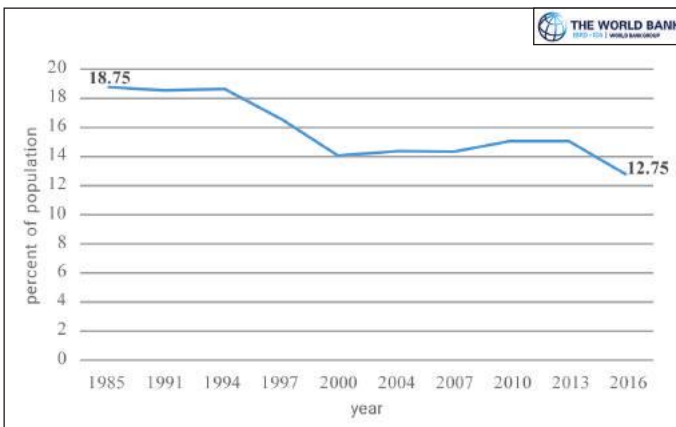
اطلس هزینه زندگی در کشورهای جهان

در سال ۲۰۱۸م

در ادامه، درصد جمعیت فقیر
برخی کشورهای دنیا بر اساس
«شبکه محاسبه فقر
بانک جهانی»^{۲۰} بررسی می‌شود.

۲- فقر بیش از ۱۲ درصدی مردم
آمریکا

تصویر ۳۴

روند تغییر درصد افراد
زیر خط فقر در آمریکا،
با خط فقر ۲٫۱۷ دلار،
در سال ۱۹۸۶ تا ۲۰۱۶م
منبع: بانک جهانی

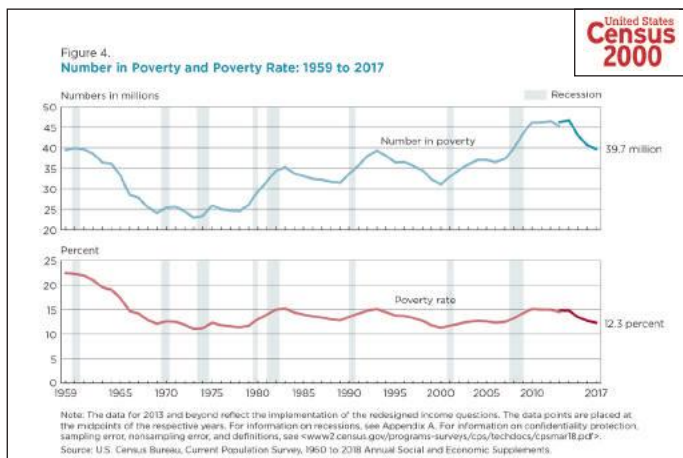

۲۰. لینک سایت شبکه محاسبه فقر بانک جهانی: <http://iresearch.worldbank.org/PovcalNet/povOnDemand.aspx>

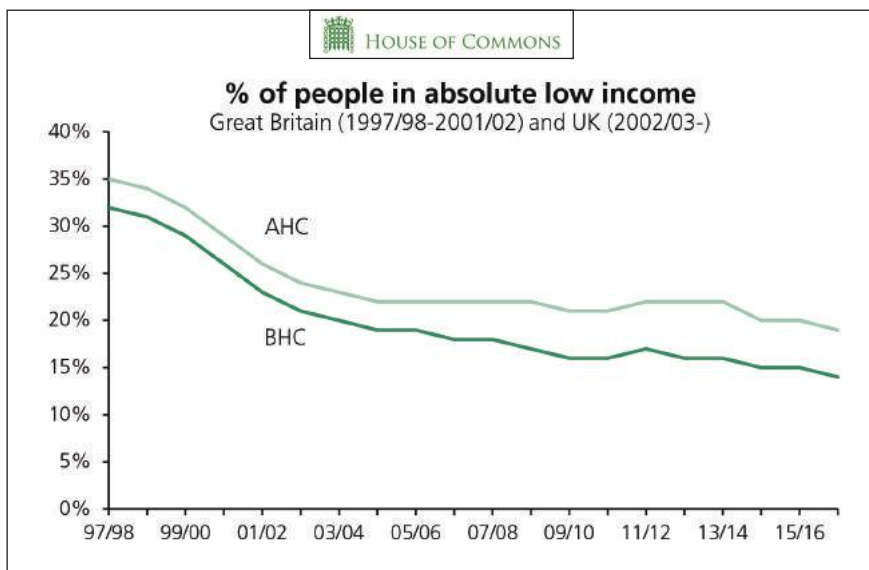

تصویر ۳۵

فقر ۴۰ میلیونی، یعنی
بیش از ۱۲ درصد مردم
آمریکا، براساس اطلاعات
مرکز آمار ایالات متحده

۳- فقر ۱۹ درصدی مردم بریتانیا (انگلیس، ایرلند و ...)

تصویر ۳۶

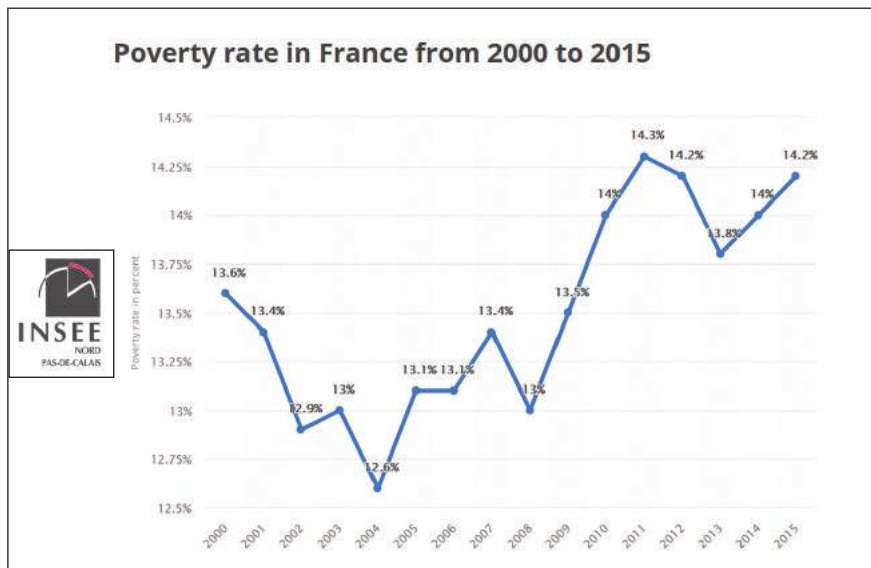
فقر ۱۹ درصدی مردم بریتانیا تا سال ۲۰۱۶م

منبع : پارلمان انگلیس

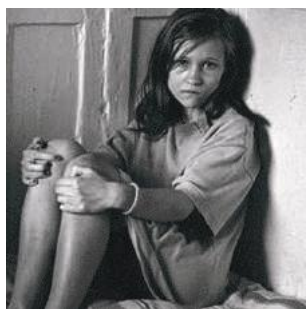
۴- روند افزایشی نرخ فقر در فرانسه: ۱۴.۲ درصد در سال ۲۰۱۵

تصویر ۳۷

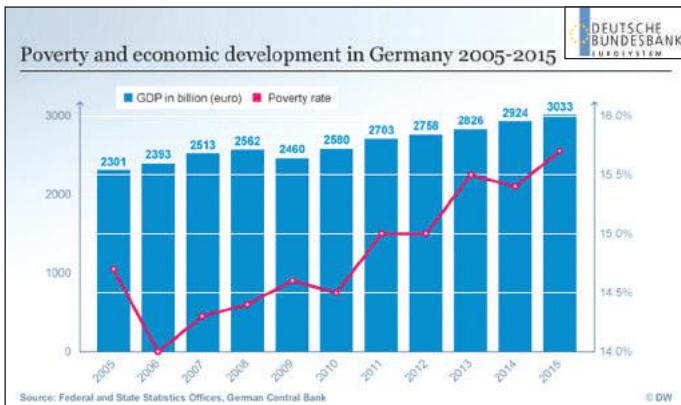
روند تغییر درصد افراد زیر خط فقر در فرانسه، بر اساس اطلاعات مرکز آمار

فرانسه با خط فقر ملی، در سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵

۵- فقر ۱۵/۷ درصدی مردم آلمان

تصویر ۳۸

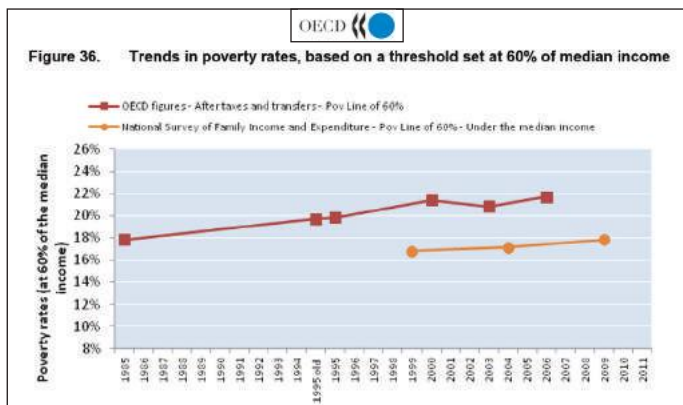
روند تغییر درصد افراد زیر خط فقر و تغییرات توسعه اقتصادی آلمان، بر اساس اعلام بانک مرکزی آلمان با خط فقر ملی، در سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵

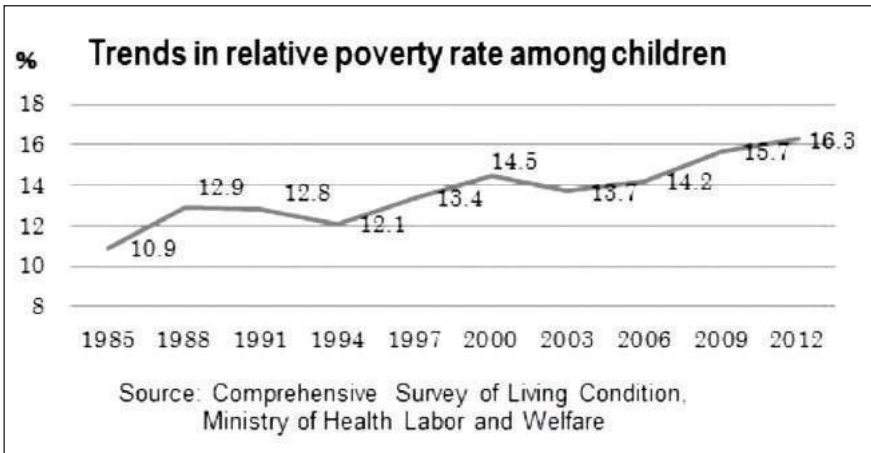
۶- فقر ۱۸ درصدی مردم ژاپن

تصویر ۳۹
 روند تغییر درصد افراد
 زیر خط فقر ژاپن، بر
 اساس خط فقر ملی، در
 سال ۱۹۸۵ تا ۲۰۰۷م

۷- فقر ۱۶.۳ درصدی کودکان ژاپن

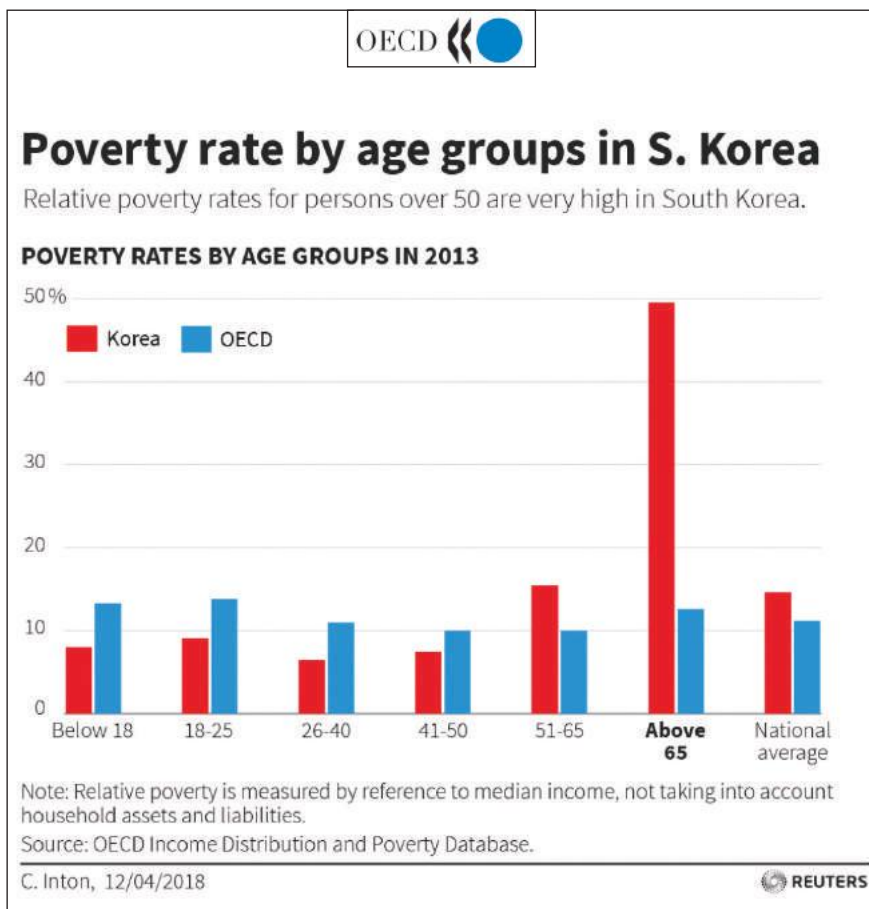

تصویر ۴۰

روند تغییر درصد افراد زیر خط فقر در کودکان ژاپن، بر اساس خط فقر ملی و اطلاعات وزارت کار، بهداشت و خدمات اجتماعی کشور ژاپن، در سال ۱۹۸۵ تا ۲۰۱۲م

۸- فقر ۵۰ درصدی افراد بالای ۶۵ سال در کره جنوبی، براساس خط فقر ملی این کشور

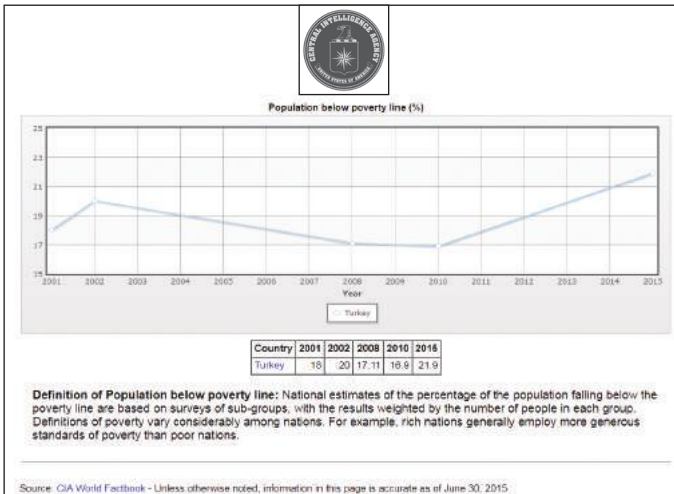

تصویر ۴۱

نمودار درصد افراد زیر خط فقر در کره جنوبی، براساس

گروه‌های سنی، در سال ۲۰۱۳م

۹- فقر ۲۱/۹ درصدی مردم ترکیه، در سال ۲۰۱۵

تصویر ۴۲

روند تغییر درصد

افراد زیر خط فقر در

ترکیه، بر اساس خط

فقر ملی ترکیه، در

سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۵م

منبع: فکت بوک CIA

۱۰- فقر ۲۵ درصدی مردم عربستان

تصویر ۴۳
گزارش روزنامه گاردین
مبنی بر فقر ۲۵ درصدی
مردم عربستان بر اساس
خط فقر ملی

Support The Guardian Search jobs Sign in Search International edition

Contribute → Subscribe →

News Opinion Sport Culture Lifestyle More

World Europe US Americas Asia Australia Middle East Africa Inequality Cities Global development

Saudi Arabia

Saudi Arabia's riches conceal a growing problem of poverty

In a country with vast oil wealth and lavish royalty, an estimated quarter of Saudis live below the poverty line

Kevin Sullivan for the Washington Post
Tue 1 Jan 2013 06:09 EST

f 745 149

This article is over: 6 years old

▲ The children of Souad Al-Shamir watch television in their living room in Riyadh, Saudi Arabia. Photograph: Linda Davidson/Washington Post

A few kilometres from the blinged-out shopping malls of Saudi Arabia's capital, Souad al-Shamir lives in a concrete house on a trash-strewn alley. She has no job, no money, five children under 14 and an unemployed husband who is laid up with chronic heart problems.

"We are at the bottom," she said, sobbing hard behind a black veil that left only her eyes visible. "My kids are crying and I can't provide for them."

Millions of Saudis struggle on the fringes of one of the world's most powerful economies, where jobs and welfare programmes have failed to keep pace with a population that has soared from 6 million in 1970 to 28 million today.

Under King Abdullah, the Saudi government has spent billions to help the growing numbers of poor, estimated to be as much as a quarter of the native Saudi population. But critics complain that those programmes are inadequate, and that some royals seem more concerned with the country's image than with helping the needy. In 2011, for example, three Saudi video bloggers were jailed for two weeks after they made an online film about poverty in Saudi Arabia.

فصل سوم

گسترش برخورداری‌های عمومی

در این فصل، به اختصار نیازهای عمومی مردم در دوران انقلاب بررسی می‌شود.

بانگاهی گذرا به وقایع موجود در ایران در دی ۱۳۴۸ می‌توان به خوبی معیشت و سطح برخورداری مردم را درک کرد؛ برای مثال، اسدالله علم این‌طور تعریف کرده است:

سواری زیبایی بود. آرزو کردم ای کاش تنها نبودم! دو کامیون در جاده فرح‌آباد تصادف کرده بودند و ترافیک [شده بود و راه] را حسابی بند آورده بودند. صبر کردم و در این فاصله، نگاهی به زندگانی مردم این بخش تهران انداختم. تمام خیابان‌هایی که به بزرگراه می‌خورند، کثیف و خاکی هستند... صبح زود بود و پلیس راهنمایی هنوز سر کار نیامده بود؛ ولی یک پلیس تنها که پی‌درپی سیگار می‌کشید، باد در غبغب انداخته بود و چنان با مردم رفتار می‌کرد که گویی پادشاهی است در حضور رعایایش! چند مرد و [چند] زن چادری با بغچه‌های زیربغل از حمام عازم خانه بودند. ... گروهی بچه دور هم جمع بودند. دخترها همگی چادر بر سر داشتند. طبقات بالای جامعه ما هرگز چنین ساعتی از خواب بیدار نمی‌شوند، دخترهایشان هم چادر سرشان نمی‌کنند. مردم دور چرخ لبوفروشی ازدحام کرده بودند. در گوشه خیابان، چند سگ ولگرد و چند بچه لخت و عور لابه‌لای زباله‌ها می‌لولیدند. ... سربازان وظیفه با سرهای تراشیده، شلوارهای بدقواره و بوتین‌های بی‌ریخت، در کنار خیابان قدم می‌زدند و ظاهراً از تعطیل [تعطیلی] صبح جمعه‌شان لذت می‌بردند... هم کسالت‌آور بود و هم غم‌انگیز؛ صحنه‌ای از جامعه روبرو توسعه ... هیچ مقدار خوش‌بینی، زندگی را در این خیابان‌ها تغییر نمی‌دهد.^۱

حال سؤال اینجاست که وقتی وضعیت پایتخت و خیابان‌های آن در دورهٔ پهلوی این‌گونه باشد، وضعیت روستاها و شهرهای دیگر چگونه خواهد بود؟!

با وجود فقر و عقب‌ماندگی مفرط مردم و کشور در دوره شاه، پهلوی بی هیچ نگرانی به سفرهای تفریحی خارج از کشور می‌رود. اسدالله غلم در خاطرات ۳۰ بهمن ۱۳۴۸ نوشته است:

امروز بعدازظهر که به حضور شاه رفتم، وسط کار ماساژ و حمام بودند. دوساعتی باهم صحبت کردیم. عرض کردم به نظر من ایشان هم در ورزش و هم در فعالیت‌های شبانه‌[!] افراط می‌کنند...! به تذکره خندید... . بار دیگر پیشنهاد کردم به حد کافی خارج از مملکت بوده‌ایم و اکنون بهتر است برگردیم. مثل این [بود] که دنیا را بر سرش خراب کرده

باشم! اما وظیفه من ایجاب می‌کند که به اطلاع برسانم که پادشاه ایران نمی‌تواند ۴۵ روز را خارج از وطنش و صرفاً بابت استراحت و سرگرمی بگذراند. مردم این چیزها را تحمل نمی‌کنند.^{۲۲}

این‌ها مربوط به دورانی است که قیمت برخی اقلام سه‌برابر شده بوده است. غلم در خاطرات روزهای بعد خود، ضمن تشریح سفر به ژنو که صرفاً به منظور معاینه چشم‌هایش صورت گرفته بود، نوشته است: از تهران خبرهای بد می‌رسد. بلیط اتوبوس‌ها ناگهان سه‌برابر شده است که باعث اعتراض شدید مردم شده؛ دانشجویان از حاضرشدن سر کلاس‌ها خودداری کرده‌اند و چند اتوبوس را آتش زده‌اند. آن‌ها از حمایت مردم برخوردارند و تظاهراتشان رو به تشدید...^{۲۳}

۲۱. اسدالله غلم،

گفت‌وگوهای من و شاه،

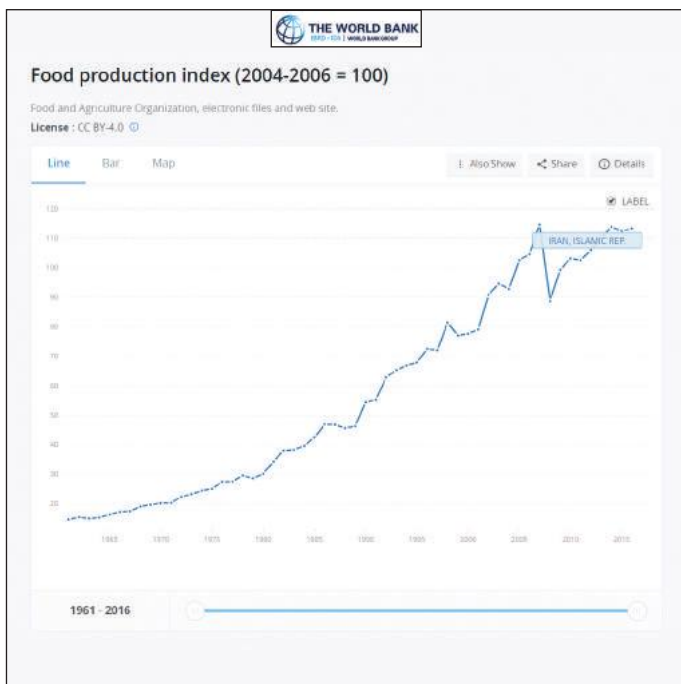
ج ۱، ص ۱۷۸ و ۱۷۹.

۲۲. همان، ج ۱، ص ۲۰۴.

۲۳. همان، ج ۱، ص ۲۰۷.

اول رشد ۴ برابری شاخص تولید مواد غذایی

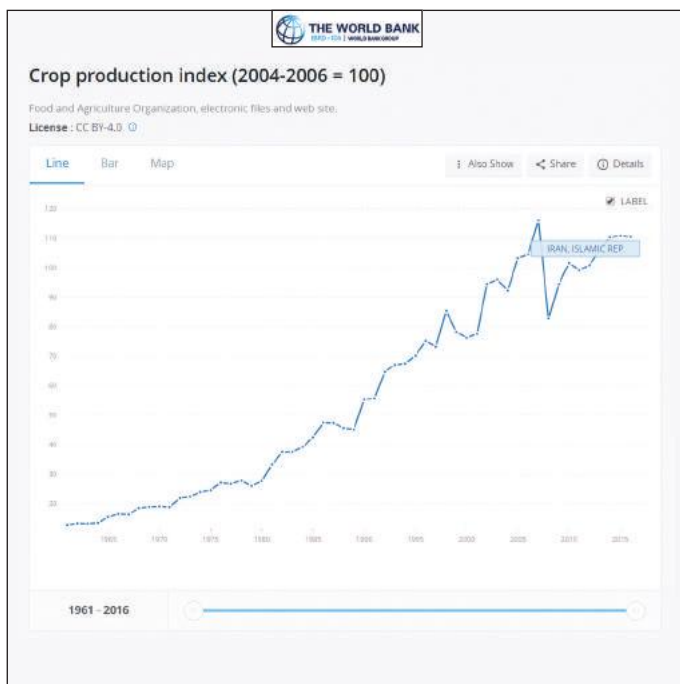
تصویر ۴۴
شاخص تولید مواد
غذایی در ایران، از سال
۱۹۶۰ تا ۲۰۱۶م
منبع: بانک جهانی

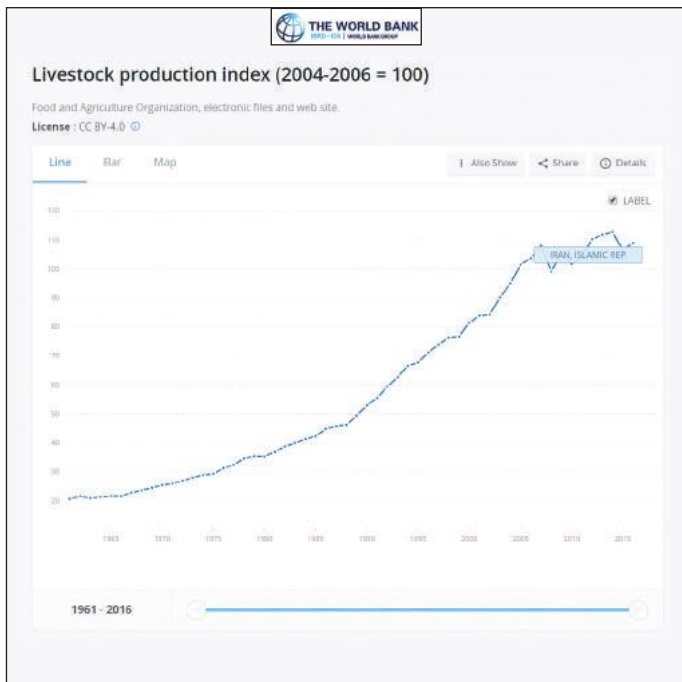
دوم ا رشد بیش از ۴ برابری شاخص تولید محصولات زراعی

تصویر ۴۵
کشاورزی و توسعه روستایی، شاخص تولید محصول ایران از سال ۱۹۶۱ تا ۲۰۱۶ م
منبع: بانک جهانی

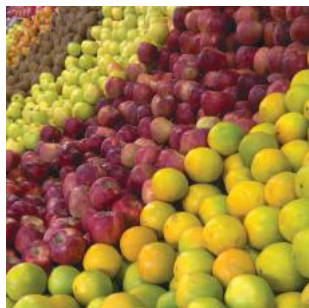
سوم | رشد بیش از ۳ برابری شاخص تولید دام

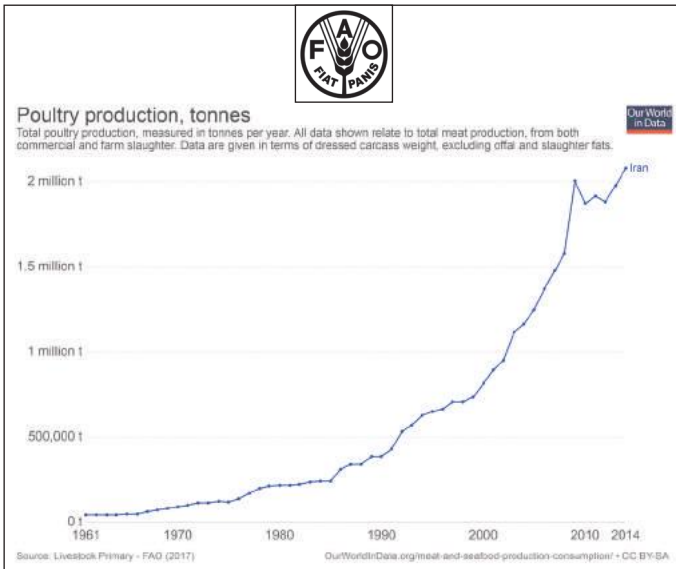
تصویر ۴۴
کشاورزی و توسعه
روستایی و تولید دام
در ایران از سال ۱۹۶۱
تا ۲۰۱۶م
منبع: بانک جهانی

چهارم ارشد ۱۰برابری تولید گوشت مرغ

تصویر ۴۷

تولید مرغ در ایران،

برحسب تن، از سال ۱۹۶۱

تا ۲۰۱۴م

منبع: سازمان جهانی غذا

و کشاورزی

پنجم | افزایش سرانه عرضه پروتئین روزانه

تصویر ۴۸

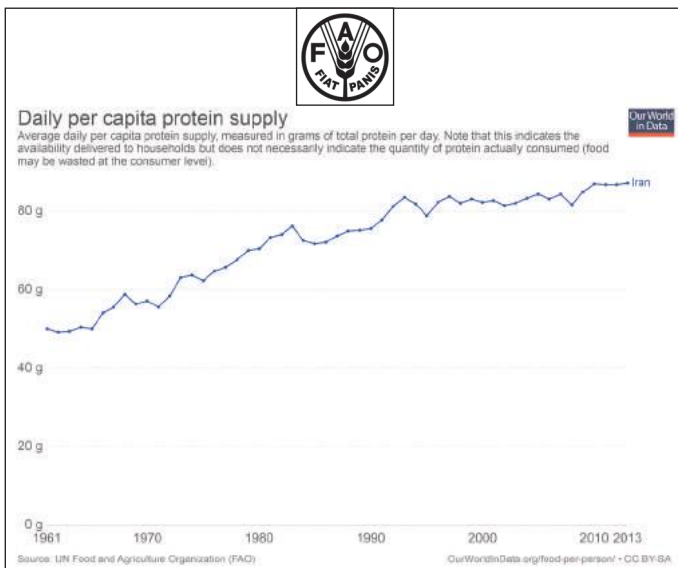
سرانه عرضه روزانه

پروتئین در ایران، از سال

۱۹۶۱ تا ۲۰۱۳ م

منبع: سازمان جهانی غذا

و کشاورزی

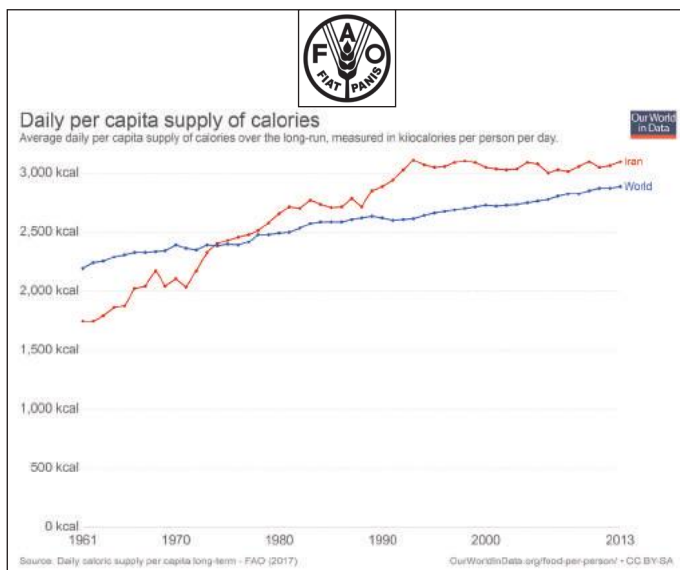

ششم | افزایش سرانه کالری روزانه عرضه شده در ایران در قیاس با متوسط جهانی

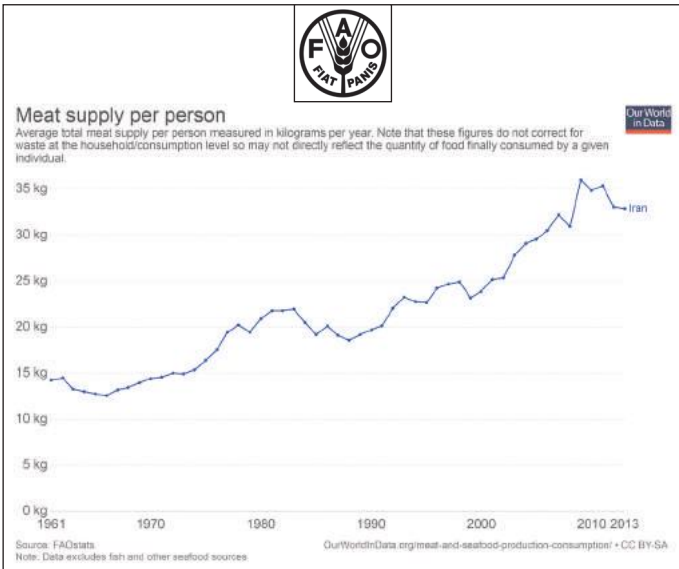
تصویر ۴۹

سرانه عرضه روزانه
کالری ایران در مقایسه
با جهان، از سال ۱۹۶۱
تا ۲۰۱۳ م
منبع: سازمان جهانی غذا
و کشاورزی

هفتم | رشد بیش از ۵/۱ برابری سرانه تأمین گوشت به ازای هر شخص

تصویر ۵۰

تأمین گوشت برای هر فرد در ایران، از سال ۱۹۶۱ تا ۲۰۱۳ م
منبع: سازمان جهانی غذا و کشاورزی

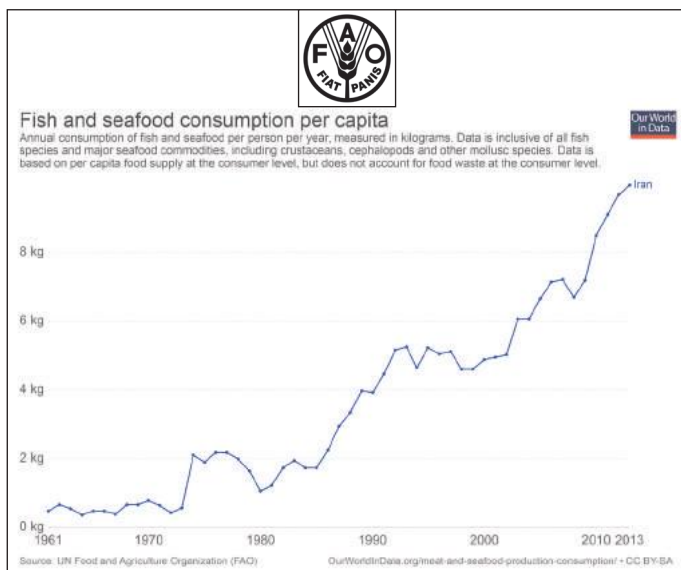

هشتم | رشد ۵ برابری سرانه مصرف ماهی و غذاهای دریایی

تصویر ۵۱

سرانه مصرف ماهی و غذاهای دریایی در ایران، از سال ۱۹۶۱ تا ۲۰۱۳ م
منبع: سازمان جهانی غذا و کشاورزی

INDEX BY SEVERITY

Source: Authors.

Note: For the 2019 GHI, data on the proportion of undernourished are for 2015-2017; data on child stunting and wasting are for the latest year in the period 2013-2017 for which data are available; and data on child mortality are for 2015. GHI scores were not calculated for countries for which data were not available and for certain countries with small populations.

The boundaries and names shown and the designations used on this map do not imply official endorsement or acceptance by Welt Hungerhilfe (WHH) or Concern Worldwide.

Recommended citation: "Figure 3.4. 2019 Global Hunger Index by Severity." Map in 2019 Global Hunger Index: Food Insecurity and Hunger by K. van Duijn, J. Barnham, L. Harrold, F. Patterson, A. Sorensen, L. Klaus, J. Falckhech, O. Tewey, C. Foley, S. Sitter, K. Ekston, and H. Pridemore. 2019. Bonn and Dublin: Welt Hungerhilfe and Concern Worldwide.

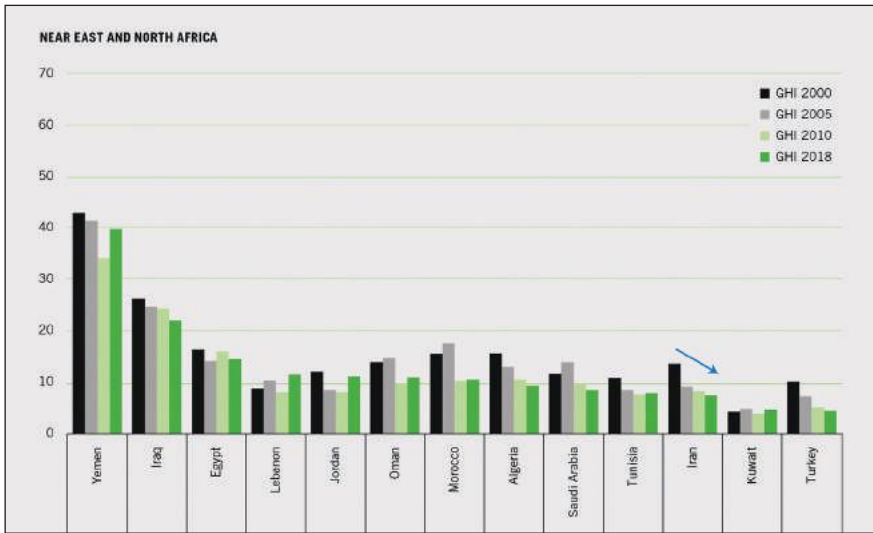
نهم | روند کاهش‌ی شاخص جهانی گرسنگی در ایران و مقدار پایین آن نسبت به کشورهای منطقه و جهان

نکته: هرچه کشورها به رنگ سبز نزدیک‌تر باشند، شاخص گرسنگی در آن‌ها پایین‌تر است.

تصویر ۵۲

ایران در زمره کشورهای پایین شاخص جهانی گرسنگی
منبع: گزارش شاخص جهانی گرسنگی در سال ۲۰۱۸م

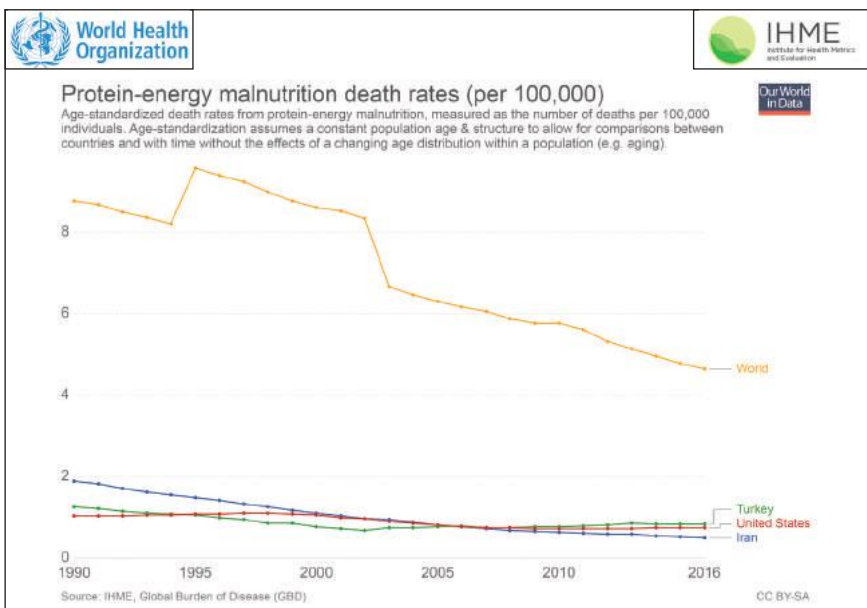
تصویر ۵۳

روند کاهش شاخص جهانی گرسنگی در ایران، از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۸م

منبع: گزارش شاخص جهانی گرسنگی در سال ۲۰۱۸م

دهم | کاهش مرگ‌ومیر
بر اثر سوءتغذیه در ایران
و مقدار پایین‌تر آن نسبت
به کل دنیا، آمریکا و ترکیه

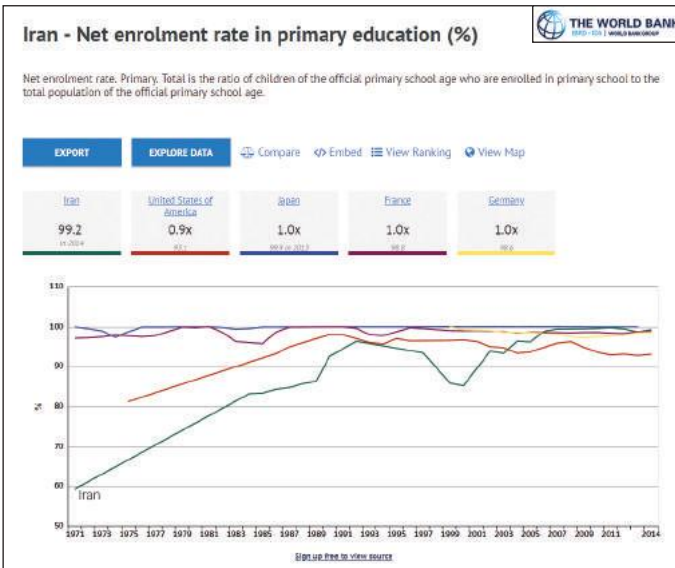

تصویر ۵۴

نرخ مرگ‌ومیر بر اثر سوءتغذیه ناشی از فقر پروتئین، از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۶م

منبع: موسسه جهانی آمار و ارزیابی سلامت

اول | رشد ۵/۱ برابری نرخ تحصیلات ابتدایی در ایران

تصویر ۵۵

نرخ ۹۹٫۲ درصدی

تحصیلات ابتدایی در

ایران، از سال ۱۹۷۱ تا

۲۰۱۴م

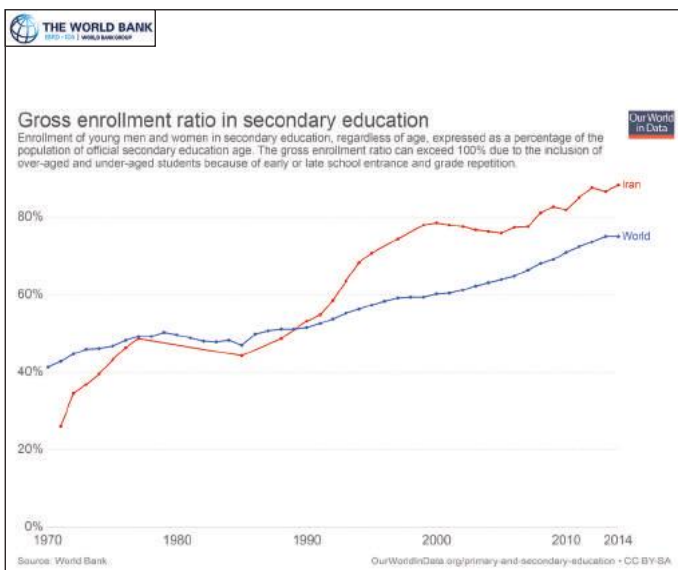
منبع: بانک جهانی

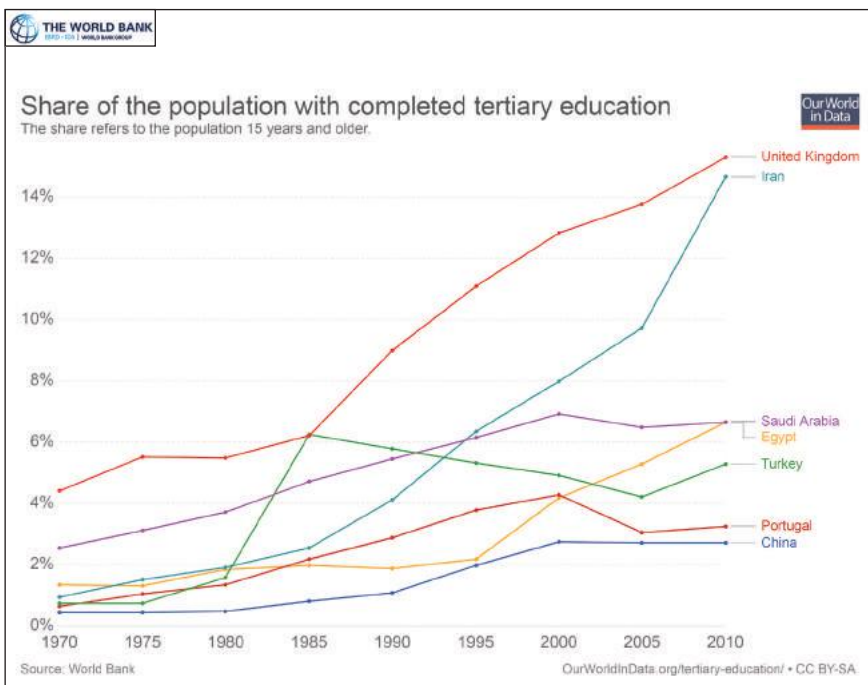

دوم | رشد ۲ برابری آموزش متوسطه در ایران

تصویر ۵۶
 نرخ ۸۸٫۴ درصدی
 تحصیلات متوسطه در
 ایران، از سال ۱۹۷۰ تا
 ۲۰۱۴ م
 منبع: بانک جهانی

سوم ارشد ۱۰ برابری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی ایران و مقایسه آن با دیگر کشورهای دنیا

تصویر ۵۷

نرخ فارغ‌التحصیلان دانشگاهی ایران در مقایسه با تعدادی از کشورهای دنیا، از سال ۱۹۷۰ تا ۲۰۱۰م

منبع: بانک جهانی

اول | افزایش شاخص امید به زندگی از ۵۰ سال به ۷۵ سال

امید به زندگی یک شاخص آماری است که پیش‌بینی می‌کند متوسط طول عمر در یک جامعه چه خواهد بود یا به عبارت دیگر هر عضوی از آن جامعه چند سال می‌تواند توقع حیات داشته باشد. هرچه شاخص‌های بهداشتی و نیز درمانی بهبود یابد، امید به زندگی افزایش خواهد یافت.

تصویر ۵۸

نمودار تغییرات نرخ امید

به زندگی در ایران، از

سال ۱۹۶۰ تا ۲۰۱۷م

منبع: بانک جهانی

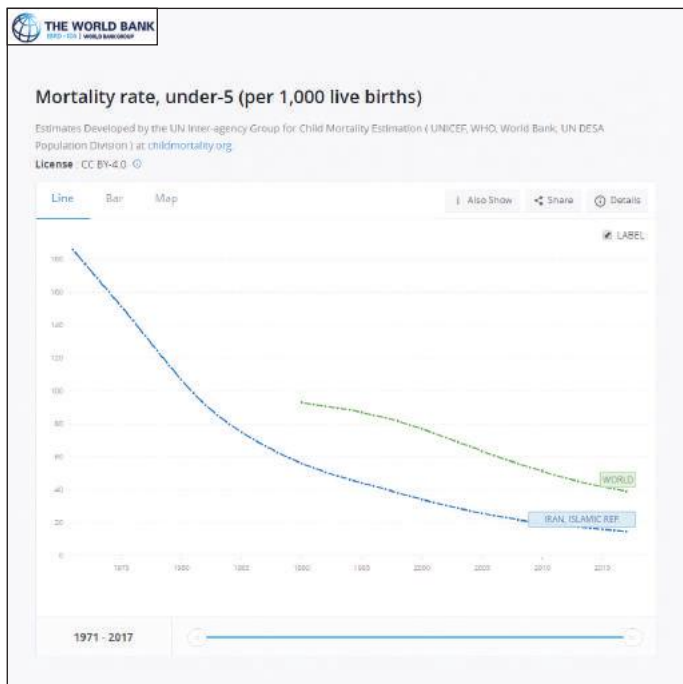

دوم | کاهش مرگ‌ومیر کودکان از ۱۲۰ فوت به ۱۵ فوت در هر ۱۰۰۰ نفر

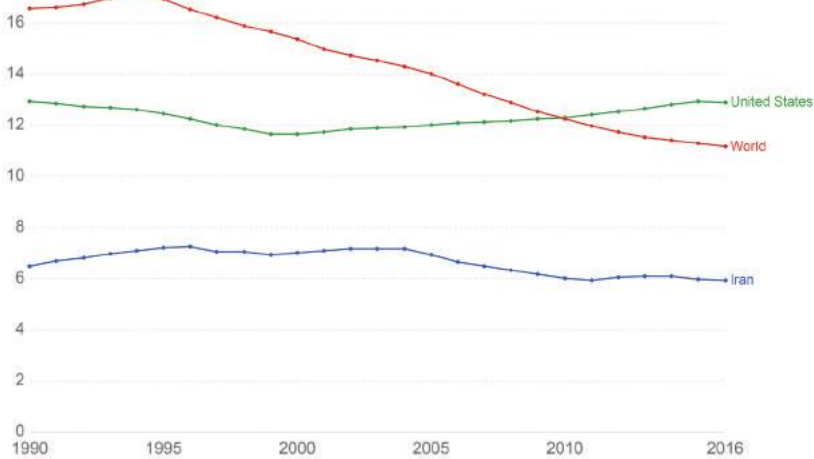
تصویر ۵۹
میزان مرگ‌ومیر کودکان
زیر ۵ سال در ایران در
جامعه آماری ۱۰۰۰ نفری
منبع: بانک جهانی

Suicide death rates (per 100,000)

Age-standardized death rates from suicide, measured as the number of deaths per 100,000 individuals. Age-standardization assumes a constant population age & structure to allow for comparisons between countries and with time without the effects of a changing age distribution within a population (e.g. aging).

Source: IHME, Global Burden of Disease (GBD)

OurWorldInData.org/suicide/ • CC BY-SA

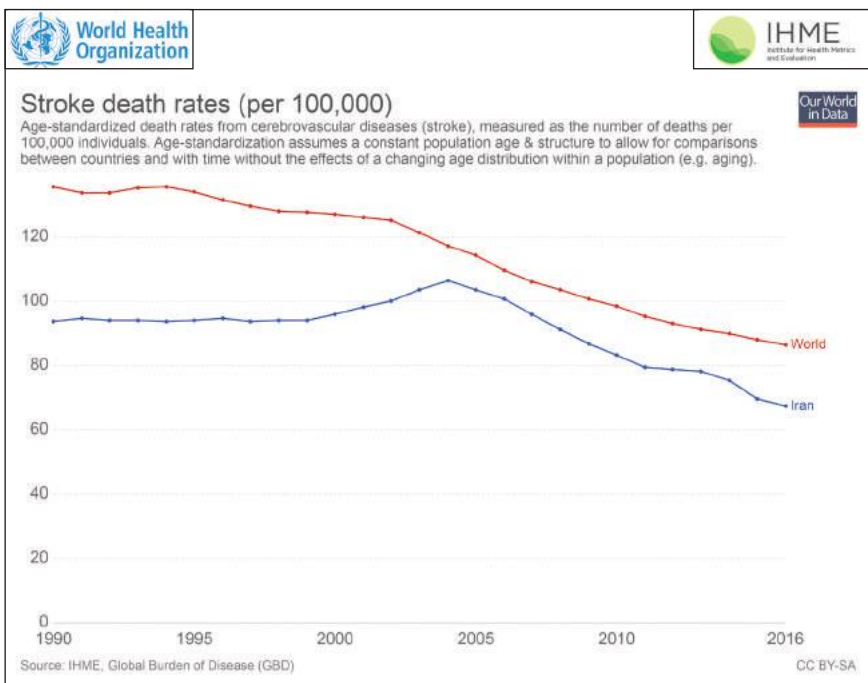
تصویر ۶۰

نمودار آمار خودکشی در ایران و آمریکا و متوسط جهانی، از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۶م

منبع: مؤسسه جهانی آمار و ارزیابی سلامت

چهارم | کاهش سکتة مغزی

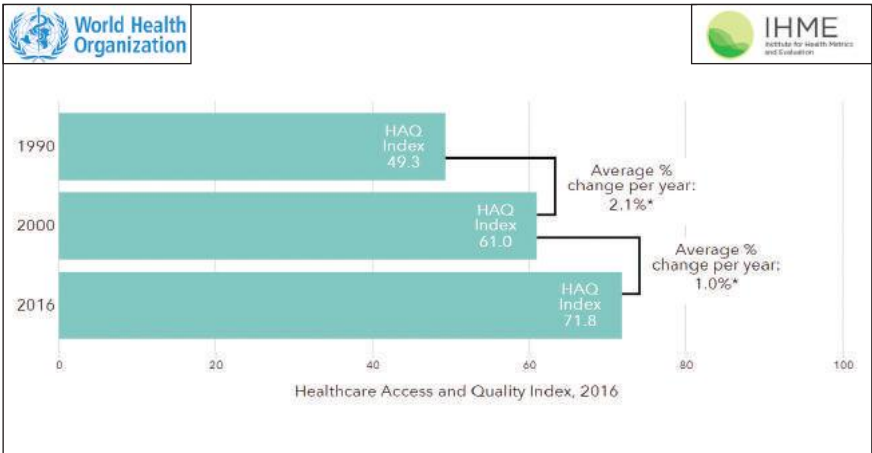
تصویر ۶۱

نمودار مرگ‌ومیر بر اثر سکتة مغزی در ایران و مقایسه آن با دنیا، از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۶م

منبع: مؤسسه جهانی آمار و ارزیابی سلامت

پنجم | افزایش شاخص کیفیت دسترسی به بهداشت و درمان (HAQ)

تصویر ۶۲

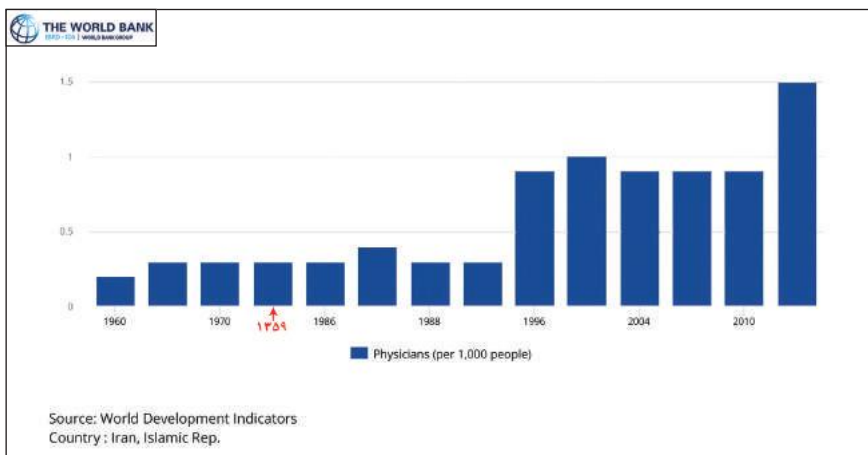
روند تغییرات میزان کیفیت دسترسی به بهداشت و درمان در ایران (HAQ)، از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۶م

منبع: مؤسسه جهانی آمار و ارزیابی سلامت

ششم | افزایش عبرابری تعداد پزشکان

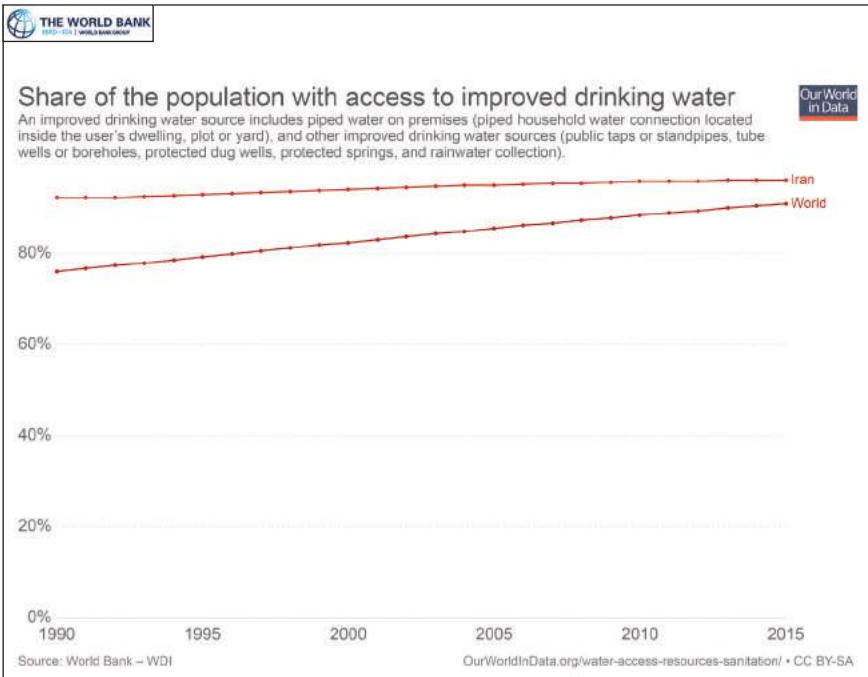

تصویر ۶۳

نمودار تعداد پزشکان به ازای هر ۱۰۰۰ نفر در ایران، از سال ۱۹۶۰ تا ۲۰۱۰م

منبع: بانک جهانی

اول | دسترسی ۹۶ درصدی مردم به آب سالم آشامیدنی در ایران

تصویر ۶۴

درصد افراد کشور ایران که به آب سالم دسترسی دارند، در مقایسه با متوسط جهانی، در سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۵م

منبع: بانک جهانی

دوم | دسترسی ۵۵ درصد مردم و ۳۰ درصد روستاییان به آب سالم آشامیدنی در زمان پهلوی

 PACIFIC INSTITUTE

DATA TABLE 3 *continued*

Fraction of Population with Access to Improved Drinking Water

Region and Country	URBAN								RURAL								TOTAL																							
	1978	1975	1980	1985	1990	1994	2000	2002	2004	2005	2008	1978	1975	1980	1985	1990	1994	2000	2002	2004	2005	2008	1978	1975	1980	1985	1990	1994	2000	2002	2004	2005	2008							
China				87	93	94	92	93	98	98													68	89	66	68	67	78	82											
Cyprus	100	94		100	100		100	100	100	100																								73	90	75	77	77	86	89
East Timor							73	77	80	86																								51	56	57	63			
Gaza Strip								94	91	91																								88	91	91				
Georgia							90	96	99	100																								61	67	92	96			
Hoeng Kong			100		100								95		96																									
India	60	80	77	76	86	85	92	96	95	95	96	6	18	31	50	69	79	80	82	83	81	84	17	31	42	56	73	81	88	86	86	85	88							
Indonesia	10	41	35	43	35	78	91	89	87	90	89	1	4	19	36	33	54	65	69	69	70	71	3	11	23	38	34	62	76	78	77	80	80							
Iran	68	76	82		100	89	99	98	99	98	98	11	30	50	75	77	89	83	84				35	54	66			89	83	95	93	94								
Iraq	83	100		100	93		96	97	97	93	91	7	11	54	54	41		48	50	50	53	55	51	66				86	70	44	85	81	81	80	79					
Israel							100	100	100	100								100	100	100	100	100																		
Japan							100	100	100	100								100	100	100	100	100																		
Jordan	98		100	100	100		100	91	99	98	98	50		65	88	97		84	91	91	91	91	77		86	96	98	89	96	91	97	96	96							
Kazakhstan							98	96	97	99	99							82	72	73	91	90																		
Korea							100	100	100	100	100							100	100	100	100	100																		

تصویر ۶۵

برخورداری از آب آشامیدنی سالم در ایران، قبل از انقلاب

منبع: مؤسسه پاسیفیک

سوم | جایگاه هفتم ایران در رتبه‌بندی ارزان‌ترین آب آشامیدنی دنیا

تصویر ۶۶

رتبه‌بندی قیمت آب بر اساس گران‌ترین قیمت آب در کشورها

چهارم | عملکرد در حوزه آب‌رسانی شهری و روستایی

با استناد به آمار منتشرشده از سوی مرکز ملی آمار، در سال ۱۳۵۷ میزان تولید آب ۱/۵ میلیارد مترمکعب و تعداد انشعاب آب ۲/۷ میلیون بوده است. تعداد مشترکان آب سالم و بهداشتی در آن سال، ۲/۷ میلیون رشته بوده که تا سال ۱۳۹۵ به ۱۲/۵ میلیون رشته افزایش یافته است. تعداد شهرهای تحت پوشش آب شهری از ۴۵ شهر در سال ۱۳۵۷ به ۱۱۱۳ شهر در حال حاضر افزایش یافته و آب‌رسانی به روستاها از ۱۲۰۰۰ روستا در سال ۱۳۵۷ به ۳۳۲۹۷ روستا در سال ۱۳۹۱ رسیده است.

در طول حاکمیت رژیم پهلوی، یکی از معضلات مناطق روستایی کشورمان، دسترسی‌نداشتن به آب سالم و بهداشتی بود؛ به طوری که بر اساس آمارهای مرکز آمار ایران، در سال ۱۳۵۵، از حدود ۲/۹ میلیون واحد مسکونی روستایی، در حدود ۲/۳ میلیون یا به عبارتی ۷۹ درصد از جمعیت روستایی، فاقد تأسیسات لوله‌کشی لازم بوده‌اند.

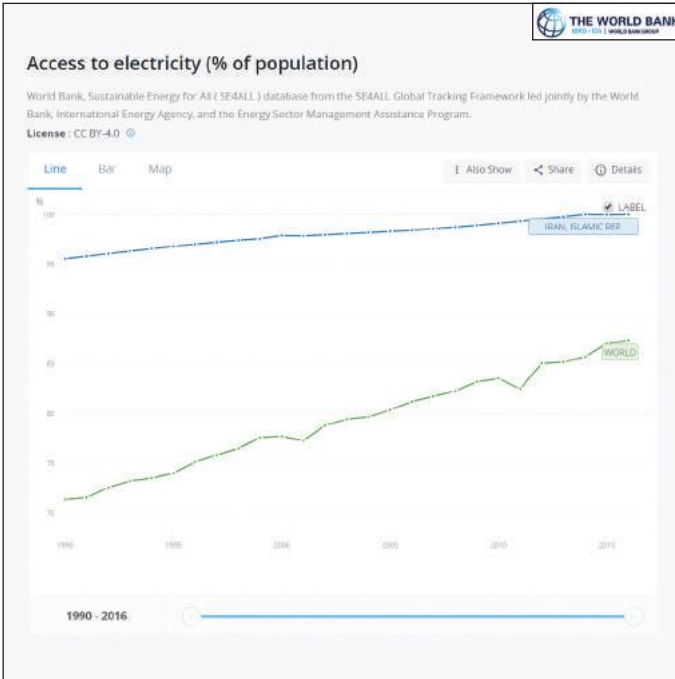

دسترسی به برق

اول | دسترسی ۱۰۰ درصدی کل مردم به برق

تصویر ۶۷

دسترسی کل مردم به

برق بعد از سال ۱۹۹۰

منبع: بانک جهانی

دوم | دسترسی ۱۰۰ درصدی روستاییان به برق در حال حاضر، در مقایسه با دسترسی ۱۶ درصدی آنان به برق در زمان پهلوی

تصویر ۶۸
دسترسی مردم مناطق
روستایی به برق، بعد از
سال ۱۹۹۰م
منبع: بانک جهانی

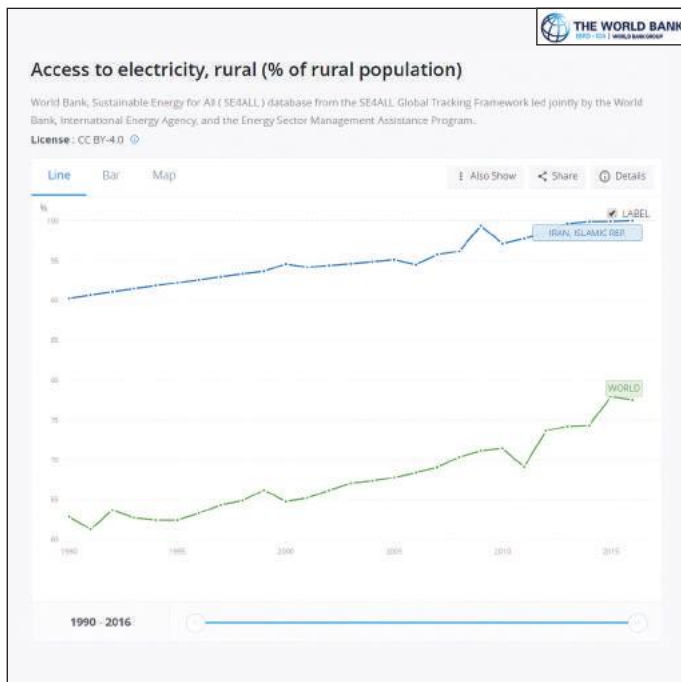

Table 5: Home ownership, household appliances, and access to services, 1977-2004

Year	Home owner	Living area	TV	Car	Phone	Washing machine	Refrigerator	Gas stove	Electricity	Water	Natural gas
Urban											
1977	-	-	22.6	5.9	-	2.4	36.5	40.1	-	-	-
1984	71.3	20.1	79.0	17.2	21.3	32.3	90.7	84.5	99.5	96.2	8.5
1989	73.6	17.9	83.9	17.2	27.4	38.4	92.4	88.7	99.6	96.0	16.7
1994	74.2	25.0	93.5	17.1	42.4	48.4	95.1	93.0	99.7	97.9	42.0
1999	74.2	26.4	95.3	17.4	53.7	52.4	97.0	95.6	98.9	99.9	60.0
2004	68.3	28.3	97.5	25.8	81.2	64.3	98.5	97.9	100.0	99.1	80.1
Rural											
1977	-	-	3.2	1.4	0.4	-	7.6	-	16.2	11.7	-
1984	89.4	-	25.6	2.8	-	-	35.5	45.5	57.1	43.9	0.2
1989	89.7	-	42.8	3.6	-	-	51.7	58.8	71.2	56.9	0.9
1994	87.6	16.3	68.1	4.2	6.0	12.3	69.0	72.6	83.6	72.2	2.3
1999	86.8	18.2	77.9	5.1	16.0	15.7	81.8	80.0	82.4	94.5	2.9
2004	86.0	21.3	89.1	9.3	49.4	23.4	92.4	89.5	98.3	89.0	14.1

تصویر ۶۹

گزارش بانک جهانی مبنی بر دسترسی ۱۶.۲ درصدی روستاییان ایران به برق در اوایل انقلاب

سوم | جایگاه سوم ایران در رتبه بندی ارزان ترین کشورهای دنیا از نظر قیمت برق

تصویر ۷۰
رتبه بندی قیمت برق
صرفی در کشورهای
دنیای سال ۲۰۱۸م

GlobalPetrolPrices.com

Iran: The price of electricity is 0.03 U.S. Dollar per kWh. For comparison, the average price of electricity in the world for that period is 0.14 U.S. Dollar per kWh. The chart below shows the price of electricity in the country relative to other countries. **Please, contact us if you need the latest prices from September 2018**

Burkina	0.02
Egypt	0.02
Iran	0.03
Lebanon	0.03
Uzbekistan	0.03
Saudi	0.00
Qatar	0.00

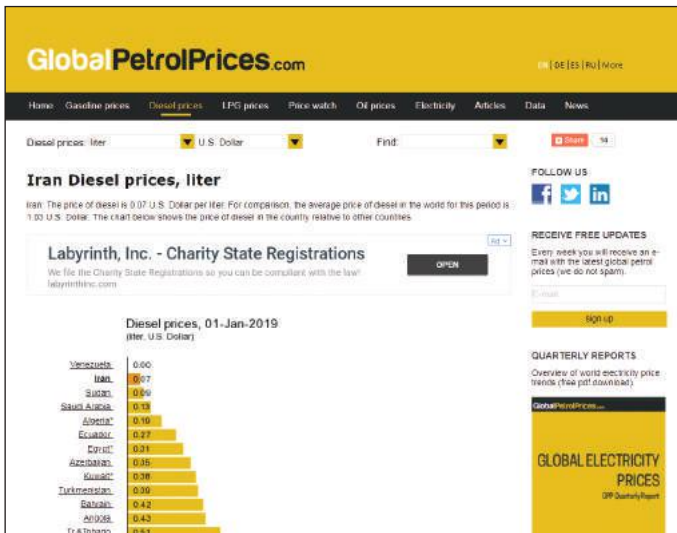

دسترسی به سوخت

اول | توسعه شبکه گازرسانی

ضعف در خدمت‌رسانی به مردم در دوران پهلوی به حدی بود که فقط پنج شهر و یک روستا گازرسانی شده بود و تنها ۵۱ هزار خانوار تحت پوشش گاز طبیعی قرار داشتند. با سپری شدن ۴۰ سال از ظهور انقلاب اسلامی، هم‌اکنون ۱۰۸۵ شهر و ۲۳۲۰۶ روستا با جمعیتی نزدیک به ۲۰ میلیون خانوار، به شبکه عظیم گازرسانی متصل شده‌اند.

دوم | جایگاه دوم ایران در رتبه‌بندی ارزان‌ترین کشورهای دنیا در قیمت بنزین

تصویر ۷۱
رتبه‌بندی ارزان‌ترین کشورهای دنیا در قیمت بنزین، در سال ۲۰۱۸م

سوم | جایگاه سوم ایران در رتبه‌بندی ارزان‌ترین کشورهای دنیا در قیمت گازوئیل

تصویر ۷۲
رتبه‌بندی ارزان‌ترین
کشورهای دنیا در قیمت
گازوئیل، در سال ۲۰۱۸م

GlobalPetrolPrices.com [en] [de] [es] [ru] | Share

Home Gasoline prices Diesel prices LPG prices Price watch Oil prices Electricity Articles Data News

Gasoline prices: liter U.S. Dollar Find: Share

Iran Gasoline prices, liter

Iran: The price of gasoline is 0.20 U.S. Dollar per liter. For comparison, the average price of gasoline in the world for this period is 1.09 U.S. Dollar. The chart below shows the price of gasoline in the country relative to other countries.

Preferred Tank Services - Oil Tank Removal
NATEP Certified Tank Contractor. Call for a free estimate! preferredtank.com

Gasoline prices, 01-Jan-2019
(per U.S. Dollar)

Venezuela	0.01
Sudan	0.03
Iran	0.20
Saudi	0.24
Average	0.36
Nigeria	0.41
Tanzania	0.43
Egypt	0.43
Algeria	0.47
Kuwait	0.48
Libya	0.48
Qatar	0.50
China	0.81

FOLLOW US: Facebook, Twitter, LinkedIn

RECEIVE FREE UPDATES
Every week you will receive an e-mail with the latest price and price trends (we do not spam)

Quarterly Reports
Overview of world electricity price trends (free pdf download)

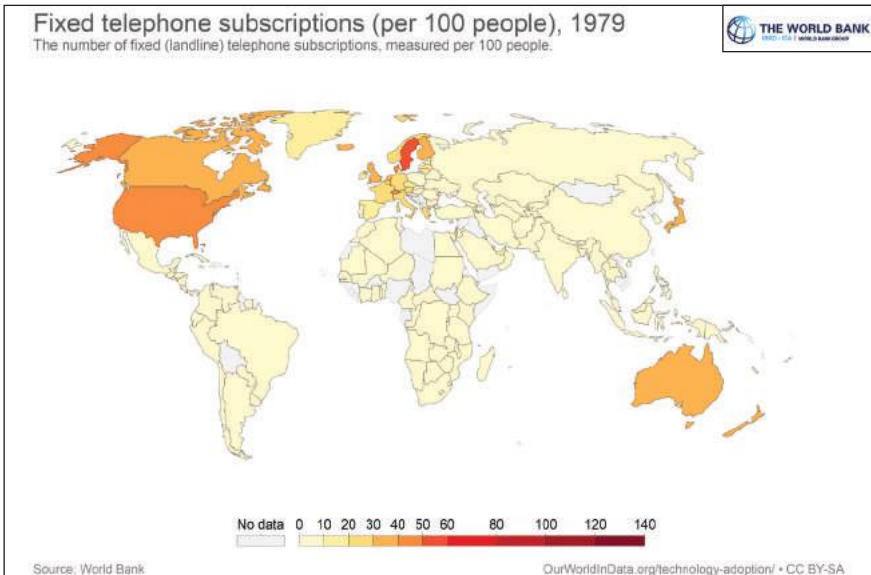
GLOBAL ELECTRICITY PRICES
Q4 2018 Report

U

دسترسی به وسایل ارتباطی

اول ا رشد بیش از ۱۶ برابری مشترکین تلفن ثابت

تصویر ۱/۷۳

تعداد اشتراک‌های تلفن ثابت به ازای هر ۱۰۰ نفر در سال ۱۹۷۹م

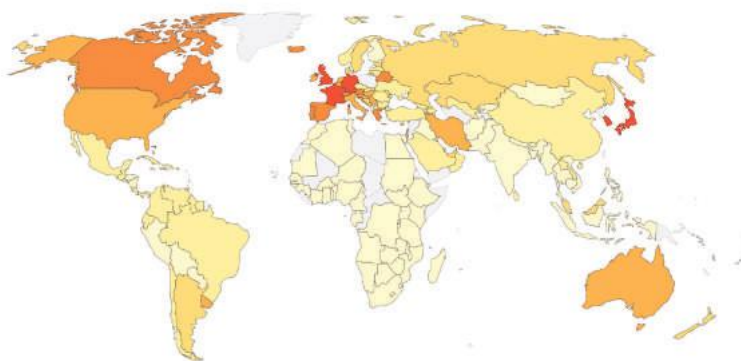

Fixed telephone subscriptions (per 100 people), 2017

The number of fixed (landline) telephone subscriptions, measured per 100 people.

Source: World Bank

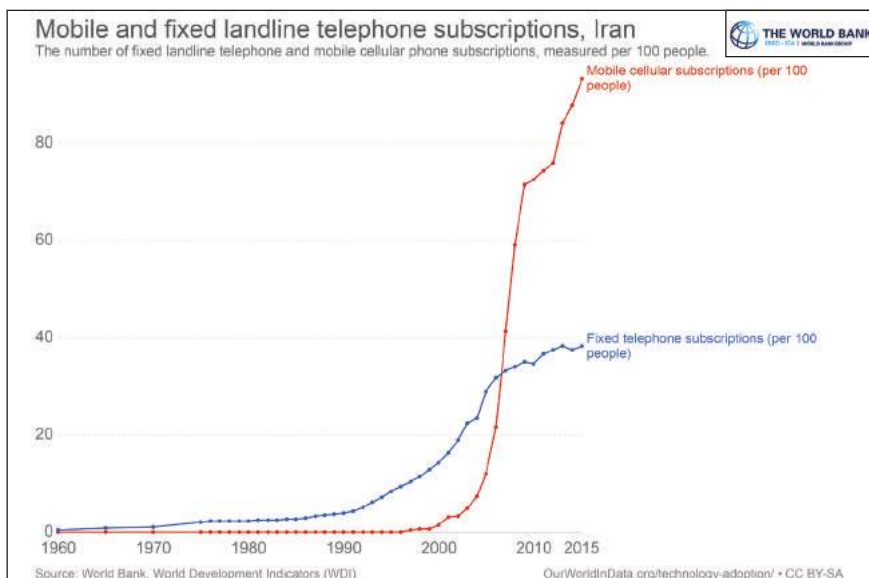
OurWorldInData.org/technology-adoption/ • CC BY-SA

تصویر ۲/۳

تعداد اشتراک‌های تلفن ثابت به ازای هر ۱۰۰ نفر در سال ۲۰۱۵م

دوم | استفاده ۹۰ درصدی مردم از تلفن همراه

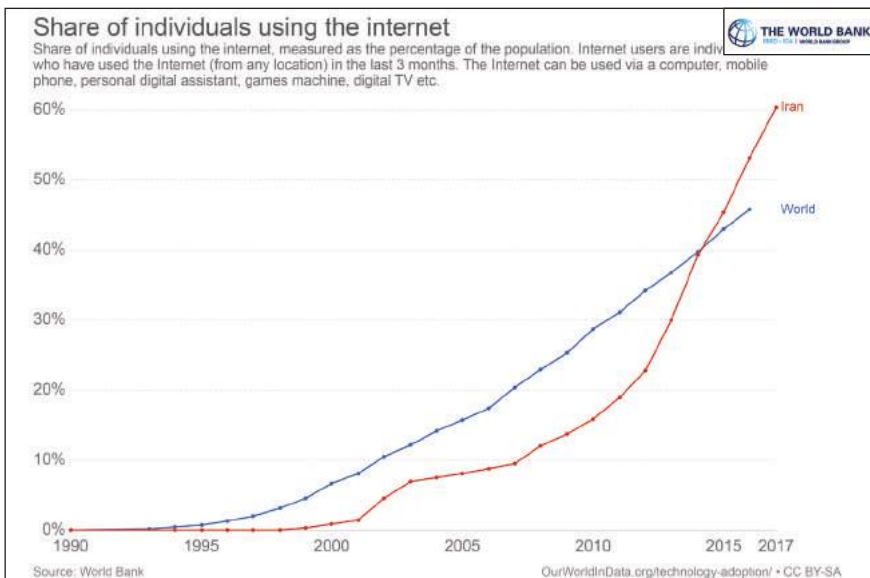
تصویر YF

مقایسه روند رشد اشتراک‌های تلفن ثابت و همراه در ایران، از سال ۱۹۶۰ تا ۲۰۱۵م

منبع: بانک جهانی

سوم | استفاده ۶۰ درصدی مردم از اینترنت

تصویر ۷۵

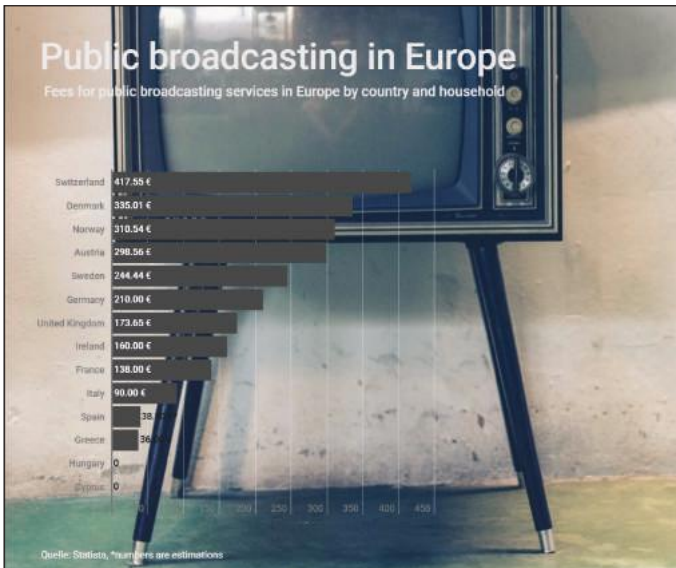
مقایسه رشد استفاده از اینترنت در ایران و جهان، در سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۵

منبع: بانک جهانی

چهارم | دسترسی رایگان به تلویزیون

بر اساس اطلاعات منتشرشده توسط مرکز آمار ایران، ۹۹.۶ درصد خانوارهای شهری و ۹۸.۶ درصد خانوارهای روستایی، در سال ۱۳۹۴، در خانه خود از تلویزیون استفاده می‌کردند.

دسترسی رایگان به رادیو و تلویزیون در تعداد زیادی از کشورهای دنیا وجود ندارد؛ به‌طور مثال در کشور سوئیس، هر خانوار ثبت‌شده، باید سالانه ۴۱۷ یورو بابت حق اشتراک رسانه پرداخت کند.

تصویر ۷۶

هزینه اشتراک سالانه تلویزیون در برخی از کشورهای اروپایی

شاخص توسعه انسانی

اول ا ارتقای ۱۰ عپلهای ایران در دنیا، در ۴۰ سال گذشته

HUMAN DEVELOPMENT INDICES AND INDICATORS 2010 STATISTICAL UPDATE

HDI rank	2011			2012			2013			2014			2015		
	Human Development Index (HDI)	Life expectancy at birth	2003-2011	Expected years of schooling	2003-2011	2012	Gross national income (GNI) per capita	2003-2011	2012	GNI per capita rank	2003-2011	HDI rank	2003-2011		
HIGH HUMAN DEVELOPMENT															
91	0.980	82.2	14.9	9.9	19,139	3	61								
80	0.978	73.4	15.8	12.3	12,831	38	58								
82	0.957	73.7	14.9	9.5*	26,077*	-15	62								
83	0.936	80.0	15.4	8.6	16,629	-15	63								
84	0.929	76.9	15.2	9.0	29,869*	-14	65								
85	0.930	74.8	15.1	9.3*	21,189	-6	64								
86	0.929	76.2	12.7	10.2*	11,129	-4	66								
87	0.907	75.3	14.8	11.1	19,019	18	68								
88	0.925	76.5	14.9	10.0	19,888	-23	69								
89	0.928	79.8	12.9*	10.9*	20,823*	-18	68								
90	0.920	76.5	13.3*	9.2*	21,954*	-12	70								
92	0.880	73.4	15.9	12.8	4,188	35	71								
72	0.720	71.4*	14.4	4.4*	23,971*	-18	72								
73	0.727	70.8	14.8	11.9*	7,528*	-43	72								
74	0.778	77.3	14.1	8.0	12,944	-6	74								
75	0.772	71.8	16.8	8.2*	12,864*	12	75								
76	0.770	76.5	13.9	10.8*	11,328	19	76								
77	0.768	77.1	14.3*	8.7	11,714	16	77								
78	0.761	71.7	14.3	10.3	13,671*	-29	77								
79	0.753	75.7	16.4	7.8*	13,753*	2	79								
80	0.757	72.1	12.7*	10.7	15,038*	-7	80								
81	0.757	79.8	12.5	9.2*	13,379	3	82								
81	0.757	75.9	13.3	8.8*	17,909	9	81								

تصویر ۷۷/۱

رتبه ۶۰ ایران در شاخص توسعه انسانی در سال ۲۰۱۷ و رتبه اول ایران در میان کشورهای با توسعه انسانی بالا، بر اساس گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۱۸ م منبع: دفتر برنامه توسعه سازمان ملل متحد

Human Development Index trends, 1990-2011

HDI rank	Human Development Index (HDI)						HDI rank		Average annual HDI growth	
	Index						2003-2011	2010-2011	1990-2011	2000-2011
	1990	2000	2001	2005	2010	2011	2003-2011	2010-2011	1990-2011	2000-2011
58	0.928	0.888	0.718	0.760	0.750	0.768	-2	1	0.46	0.25
59	0.767	0.718	0.714	0.761	0.764	0.766	-2	1	0.08	0.08
60	0.919	0.931	0.786	0.789	0.750	0.763	2	3	1.00	0.69
62	0.613	0.676	0.747	0.738	0.755	0.760	2	1	1.40	0.56
63	0.888	0.712	0.754	0.752	0.757	0.758	-8	-1	0.32	0.17
64	0.915	0.875	0.791	0.789	0.771	0.769	-5	-10	0.00	0.00
65	0.886	0.875	0.713	0.746	0.750	0.756	1	0	0.00	0.00
66	0.920	0.897	0.752	0.750	0.749	0.748	0	0	0.00	0.00
68	0.614	0.658	0.703	0.709	0.708	0.703	2	1	0.83	0.40
70	0.858	0.881	0.721	0.718	0.737	0.738	-1	1	0.57	0.11
71	0.886	0.875	0.711	0.733	0.737	0.733	3	-1	0.00	0.00
72	0.613	0.658	0.703	0.709	0.708	0.703	2	1	0.83	0.40
73	0.623	0.629	0.694	0.692	0.722	0.728	7	0	0.84	0.70
74	0.886	0.875	0.711	0.733	0.737	0.733	-2	0	0.00	0.00
75	0.806	0.797	0.728	0.722	0.723	0.723	1	0	0.00	0.00
76	0.816	0.808	0.712	0.726	0.721	0.729	-2	0	0.78	0.78
77	0.847	0.818	0.672	0.703	0.727	0.728	1	8	0.85	0.78
78	0.847	0.818	0.672	0.703	0.727	0.728	1	8	0.85	0.78
79	0.847	0.818	0.672	0.703	0.727	0.728	1	8	0.85	0.78
80	0.857	0.837	0.680	0.702	0.728	0.727	-2	-1	0.89	0.64
81	0.857	0.837	0.680	0.702	0.728	0.727	-2	-1	0.89	0.64
82	0.857	0.837	0.680	0.702	0.728	0.727	-2	-1	0.89	0.64
83	0.857	0.837	0.680	0.702	0.728	0.727	-2	-1	0.89	0.64
84	0.857	0.837	0.680	0.702	0.728	0.727	-2	-1	0.89	0.64
85	0.857	0.837	0.680	0.702	0.728	0.727	-2	-1	0.89	0.64
86	0.857	0.837	0.680	0.702	0.728	0.727	-2	-1	0.89	0.64
87	0.857	0.837	0.680	0.702	0.728	0.727	-2	-1	0.89	0.64
88	0.857	0.837	0.680	0.702	0.728	0.727	-2	-1	0.89	0.64
89	0.857	0.837	0.680	0.702	0.728	0.727	-2	-1	0.89	0.64
90	0.857	0.837	0.680	0.702	0.728	0.727	-2	-1	0.89	0.64
91	0.857	0.837	0.680	0.702	0.728	0.727	-2	-1	0.89	0.64

تصویر ۷۷/۲

رتبه حدود ۱۳۰ ایران در شاخص توسعه انسانی در سال ۱۹۸۰ م و قراردادن در رده کشورهای با توسعه انسانی پایین، بر اساس گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۱۱ م منبع: دفتر برنامه توسعه سازمان ملل متحد

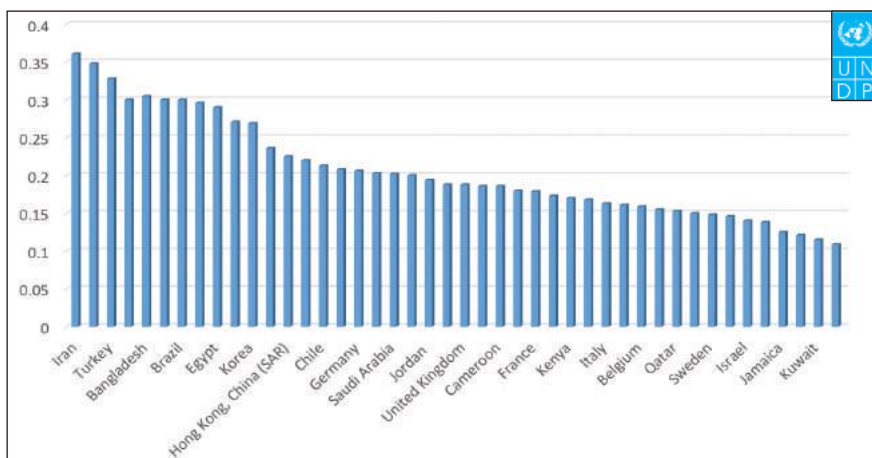

دوم | رتبه اول ایران در رشد شاخص توسعه انسانی در ۴۰ سال گذشته

تصویر ۷۸

رتبه‌بندی کشورهای دنیا بر اساس رشد شاخص توسعه انسانی، از سال ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۷م
محاسبه‌شده بر اساس گزارش‌های توسعه انسانی در سال ۲۰۱۱ و ۲۰۱۸م

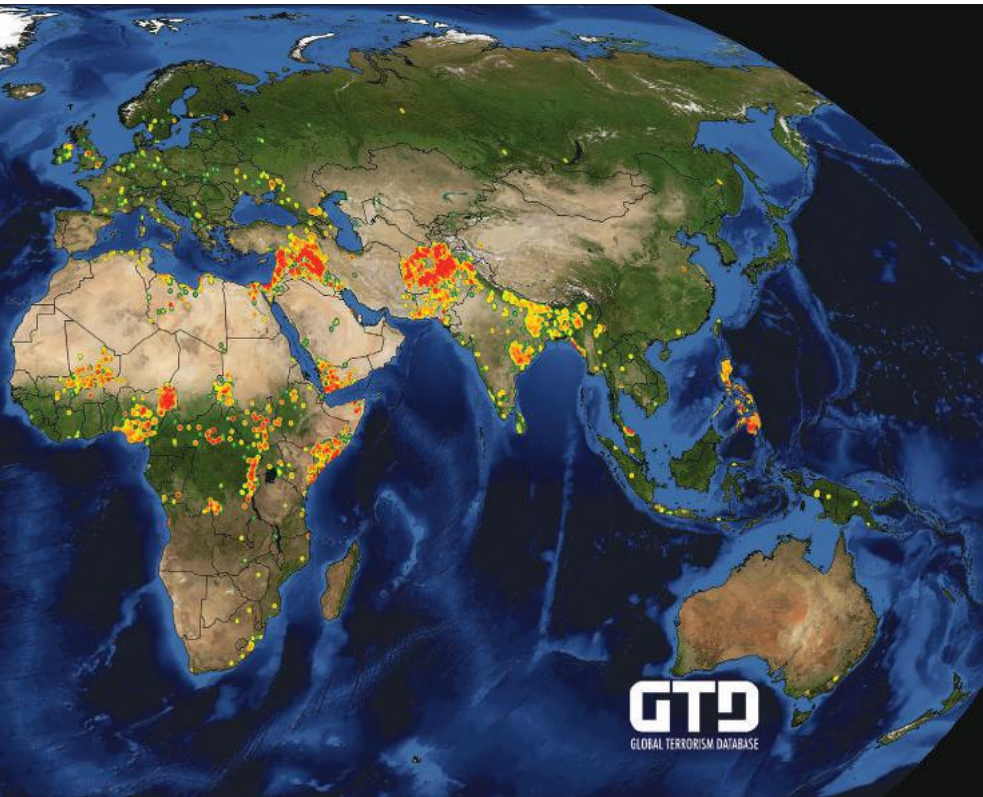
فصل چهارم

عزت و اقتدار

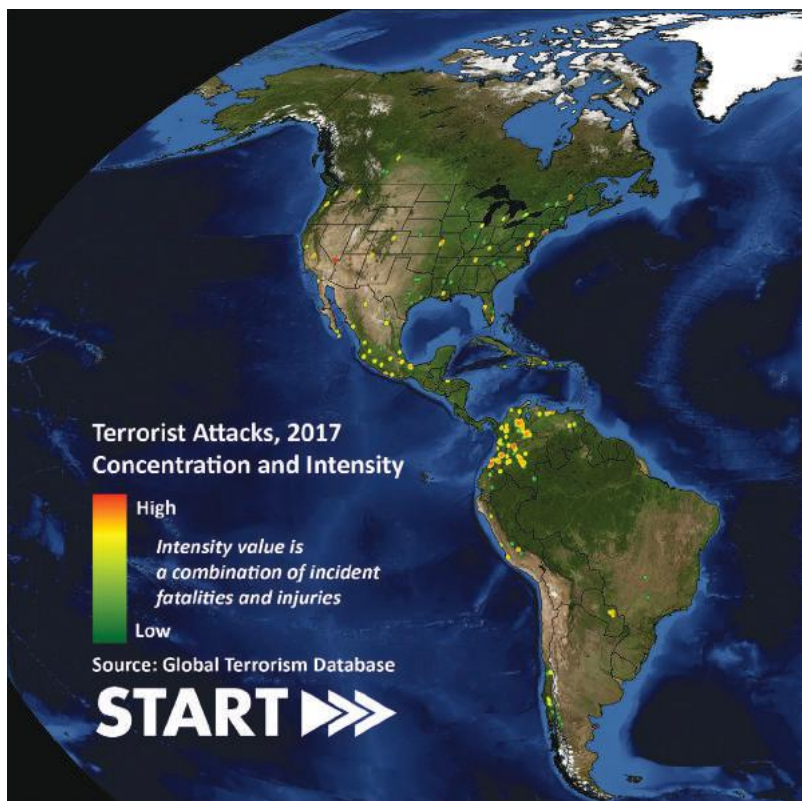
اقتدار امنیتی

اول | اطلس عملیات تروریستی دنیا در سال ۲۰۱۶ میلادی

تصویر ۷۹
عملیات‌های تروریستی
صورت‌گرفته در دنیا، در
سال ۲۰۱۷م
منبع: پایگاه اطلاعات
جهانی تروریسم
GTD

دوم | عملیات‌های تروریستی در کشورهای مختلف

تصویر ۸۰

عملیات‌های تروریستی

در ترکیه

منبع: پایگاه اطلاعات

جهانی تروریسم

Terrorism in Turkey

The risk of terrorist attacks in Turkey over the past years can be classified as **very high**. Compared to other countries, there are many and momentous events. Over the past 5 years a total number of 893 terrorist incidents has been recorded, in which 1212 people have been killed and 3377 injured. Among them were 35 suicide acts.

In 64 incidents a total of 256 people have been kidnapped or taken as hostage, though a ransom was rarely (2 times) extorted.

> [Track map: Terrorism](#)

[Back to overview: Turkey](#)

تصویر ۸۲

عملیات‌های تروریستی

در عراق

منبع: پایگاه اطلاعات

جهانی تروریسم

Terrorism in Iraq

The risk of terrorist attacks in Iraq over the past years can be classified as **extremely high**. Worldwide this is one of the most dangerous countries with the most and devastating attacks. Over the past 5 years a total number of 1,322 terrorist incidents has been recorded, in which 37476 people have been killed and 29619 injured. Among them were 1203 suicide acts.

In 610 incidents a total of 17577 people have been kidnapped or taken as hostage, though a ransom was rarely (10 times) extorted.

> [Track map: Terrorism](#)

[Back to overview: Iraq](#)

Terrorism in Pakistan

The risk of terrorist attacks in Pakistan over the past years can be classified as **extremely high**. Worldwide this is one of the most dangerous countries with the most and devastating attacks. Over the past 5 years a total number of 6136 terrorist incidents has been recorded, in which 7129 people have been killed and 13079 injured. Among them were 190 suicide acts.

In 372 incidents a total of 2166 people have been kidnapped or taken as hostages, though a ransom was rarely (80 times) extorted.

> [Topic page: Terrorism](#)

[Back to overview: Pakistan](#)

تصویر ۸۱

عملیات‌های تروریستی

در پاکستان

منبع: پایگاه اطلاعات

جهانی تروریسم

تصویر ۸۳

عملیات‌های تروریستی

در افغانستان

منبع: پایگاه اطلاعات

جهانی تروریسم

Terrorism in Afghanistan

The risk of terrorist attacks in Afghanistan over the past years can be classified as extremely high. Worldwide this is one of the most dangerous countries with the most and devastating attacks. Over the past 5 years a total number of 7025 terrorist incidents has been recorded, in which 22384 people have been killed and 253119 injured. Among them were 626 suicide acts.

In 722 incidents a total of 4677 people have been kidnapped or taken as hostage, though a ransom was rarely (40 times) extorted.

> [Look more: Terrorism](#)

[Back to overview: Afghanistan](#)

Terrorism in Saudi Arabia

The risk of terrorist attacks in Saudi Arabia over the past years can be classified as low. Compared to other countries so far there are only a few incidents. Over the past 5 years a total number of 250 terrorist incidents has been recorded, in which 313 people have been killed and 516 injured. Among them were 17 suicide acts.

In 3 incidents a total of 3 people have been kidnapped or taken as hostage, though a ransom was rarely (1 times) extorted.

» [Topic: 2006 - Terrorism](#)

[Back to overview: Saudi Arabia](#)

تصویر ۸۴

عملیات‌های تروریستی

در عربستان سعودی

منبع: پایگاه اطلاعات

جهانی تروریسم

تصویر ۸۵

عملیات‌های تروریستی

در سوریه

منبع: پایگاه اطلاعات

جهانی تروریسم

Terrorism in Syria

The risk of terrorist attacks in Syria over the past years can be classified as **extremely high**. Worldwide this is one of the most dangerous countries with the most and devastating attacks. Over the past 5 years a total number of 1442 terrorist incidents has been recorded, in which 9687 people have been killed and 19863 injured. Among them were 225 suicide acts.

In 193 incidents a total of 7083 people have been kidnapped or taken as hostage, though a ransom was rarely (21 times) extorted.

> [Isaac Daniel Tartibum](#)

[Back to overview: Syria](#)

Terrorism in Lebanon

The risk of terrorist attacks in Lebanon over the past years can be classified as **below average**. Globally, the country took a less important role for terrorism so far. Over the past 5 years a total number of 334 terrorist incidents has been recorded, in which 353 people have been killed and 1853 injured. Among them were 22 suicide acts.

In 33 incidents a total of 99 people have been kidnapped or taken as hostage, though a ransom was rarely (4 times) extorted.

> [Topic page: Terrorism](#)

[Back to overview: Lebanon](#)

تصویر ۸۶

عملیات‌های تروریستی

در لبنان

منبع: پایگاه اطلاعات

جهانی تروریسم

Terrorism in France

The risk of terrorist attacks in France over the past years can be classified as **low**. Compared to other countries so far here are only a few incidents. Over the past 5 years a total number of 119 terrorist incidents has been recorded, in which 262 people have been killed and 600 injured. Among them were 6 suicide acts.

In 6 incidents a total of 60 people have been kidnapped or taken as hostage.

> [Topic page: Terrorism](#)

[Back to overview: France](#)

تصویر ۸۷

عملیات‌های تروریستی

در فرانسه

منبع: پایگاه اطلاعات

جهانی تروریسم

Terrorism in Germany

The risk of terrorist attacks in Germany over the past years can be classified as **almost insignificant**. Compared to other countries here are only quite a few incidents. Over the past 5 years a total number of 131 terrorist incidents has been recorded, in which 34 people have been killed and 178 injured.

In 11 incidents a total of 1 people have been kidnapped or taken as hostage.

→ [Topic page: Terrorism](#)

[Back to overview: Germany](#)

تصویر ۸۸
 عملیات‌های تروریستی
 در آلمان
 منبع: پایگاه اطلاعات
 جهانی تروریسم

Terrorism in the United Kingdom

The risk of terrorist attacks in the United Kingdom over the past years can be classified as **almost insignificant**. Compared to other countries here are only quite a few incidents. Over the past 5 years a total number of 559 terrorist incidents has been recorded, in which 56 people have been killed and 489 injured. Among them were 9 suicide acts.

In 9 incidents a total of 13 people have been kidnapped or taken as hostage.

→ [Topic page: Terrorism](#)

[Back to overview: United Kingdom](#)

تصویر ۸۹
 عملیات‌های تروریستی
 در بریتانیا (انگلستان و
 ایرلند و...)
 منبع: پایگاه اطلاعات
 جهانی تروریسم

تصویر ۹۰
 عملیات‌های تروریستی
 در آمریکا
 منبع: پایگاه اطلاعات
 جهانی تروریسم

Terrorism in the United States

The risk of terrorist attacks in the United States over the past years can be classified as **low**. Compared to other countries so far here are only a few incidents. Over the past 5 years a total number of 189 terrorist incidents has been recorded, in which 224 people have been killed and 1393 injured. Among them were 2 suicide acts.

In 4 incidents a total of 6 people have been kidnapped or taken as hostage.

> [Track: Terrorist](#)

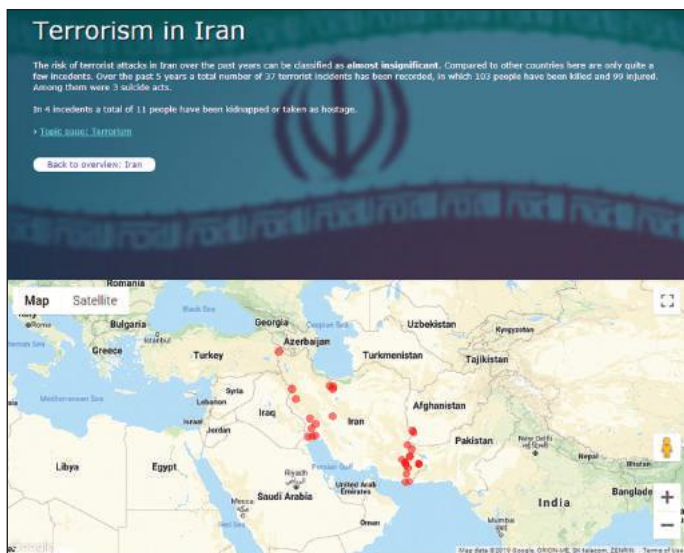
[Back to overview: United States](#)

تصویر ۹۱
 عملیات‌های تروریستی
 در ایران
 منبع: پایگاه اطلاعات
 جهانی تروریسم

اول | قدرت نظامی در زمان پهلوی

نقش نیروی نظامی ایران در زمان پهلوی و هدف از توانمندسازی آن، صرفاً حمایت از منافع دولت‌های غربی در منطقه بود؛ به‌طور مثال، شاه در گفت‌وگو با خبرنگار نیوزویک (Newsweek) در ۲۴ ژانویه ۱۹۷۷م (۱۳۵۶) عنوان کرد:

اگر شما ایرانی نیرومند نداشته باشید که شایسته امنیت شما و سراسر منطقه باشد و در مواقع ضروری از امنیت خلیج فارس و اقیانوس هند حفاظت کند، در آینده چه خواهید کرد؟ آیا یک میلیون سرباز آمریکایی را در منطقه نگه خواهید داشت؟ ویتنام دیگری به‌وجود خواهید آورد؟

محمدرضا شاه در دیدار با کنت الکساندر دمارانش، رئیس سازمان جاسوسی فرانسه در ۱۹۷۸م نیز ادعا کرده بود: «من بهترین وسیله دفاع از غرب در این قسمت دنیا هستم»^{۲۴}

بعد از روی کار آمدن ریچارد نیکسون در آمریکا، او سیاست دوستونی را در منطقه خاورمیانه دنبال کرد. هدف از این طرح، آن بود که ایران و عربستان به عنوان دو ستون، حافظ منافع آمریکا در خاورمیانه باشند. نیکسون در کتابش این گونه نوشته است: «از سال ۱۹۵۳ تا ۱۹۷۹م، ایران تحت پادشاهی محمدرضا شاه به عنوان ستون امنیت غرب در منطقه خدمت می کرد.»^{۲۵} ژنرال هایزر، معاون نیروهای نظامی ناتو، در این باره نوشته است: «برای منافع غرب، حضور نیروهای نظامی ایران در منطقه خلیج فارس بسیار حیاتی بود.»^{۲۶}

موضوعی که در خرید تجهیزات نظامی توسط پهلوی دوم درخور توجه است، ولخرجی شاه در خرید است و اینکه هزینه های پرداختی، گاهی خیلی بیشتر از قیمت تجهیزات در آن زمان بوده است و آمریکایی ها که متوجه ولع شاه به خرید اسلحه شده بودند، سعی می کردند قیمت های

۲۴. الکساندر دمارانش،

جنگ جهانی چهارم،

ص ۲۵۹.

۲۵. ریچارد نیکسون، ۱۹۹۹

پیروزی بدون جنگ،

ص ۱۳۴.

۲۶. رابرت هایزر، مأموریت

مخفی در تهران، ص ۴۶.

اسلحه‌ها را افزایش دهند؛ چون از خرید آن توسط شاه مطمئن بودند. در این باره ژنرال ویلیامسون، رئیس هیئت مستشاران نظامی آمریکا در ایران، در پایان مأموریت دوساله خود گفته است:

این دو سال، ۱۹۷۱ تا ۱۹۷۳م، به‌نظرم دویست سال طول کشید که در این مدت، دربارهٔ ۷۰۰ قرارداد به‌ارزش تقریبی ۴میلیارد دلار مذاکره کردم. ... ایران مرکز معامله خوبی بود. این کشور، بوفهٔ بازرگانان نام گرفته بود. این بوفه، بسیار بسیار خوب بود و منافع تجاری در آن فوق‌العاده بود.^{۲۷}

حضور و نقش بیگانگان در ارتش

سولویوان، سفیر آمریکا، در کتاب خاطرات دو سفیر گفته است:

تفاوت میسیون نظامی آمریکا در ایران با هیئت‌های نظامی در سایر کشورهای جهان این بود که پرسنل نظامی آمریکا در ایران عملاً جزو نیروهای مسلح ایران به‌شمار می‌آمدند... مستشاران و کارکنان آمریکایی نیروهای مسلح ایران، حقوق‌بگیر دولت ایران بودند: حقوق و مزایا، هزینهٔ ایاب‌وذهاب و مخارج تحصیل فرزندان آن‌ها از طرف دولت ایران تأمین می‌شد و علایمی که روی یونیفرم آن‌ها دوخته می‌شد، آن‌ها را عضو خانوادهٔ نیروهای مسلح ایران به‌شمار می‌آورد.^{۲۸}

تا اواسط سال ۱۳۵۴، حدود ۳۵ هزار خارجی، فقط در تهران زندگی می‌کردند که بیشتر آن‌ها تکنسین، مدیر، مشاور یا نمایندگان شرکت‌های خارجی و از این جمع، عدهٔ زیادی مربوط به ارتش بودند. ... تکنسین‌های آمریکایی تا ۱۲۵۰۰ دلار در ماه می‌گرفتند. در سال ۱۳۵۴، حدود ۲۰ هزار مستشار نظامی آمریکایی در ایران بودند.^{۲۹}

آنچه بیان شد، نشانگر این موضوع است که علی‌رغم اینکه شاه

دوست داشت با صرف کردن هزینه زیاد و خرید اسلحه به قیمت‌های خیلی گران، خود را فردی قدرتمند نشان دهد و درحقیقت او باید حافظ منافع غرب در منطقه می‌بود! شاه حتی در مواجهه با مردم کشور خود نیز تابع دستورات بیگانگان بود و درحالی که آمریکا و انگلیس برای ایران نخست‌وزیر انتخاب می‌کردند، نحوه رفتار شاه با مردم نیز با هماهنگی و حمایت آن‌ها مشخص می‌شد. رابرت شولزینگر درباره اعلام حکومت نظامی در ۱۶ شهریور ۱۳۵۷ نوشته است: «در روز هفتم سپتامبر (۱۶ شهریور) شاه به توصیه برژینسکی، حکومت نظامی اعلام کرد.»^{۳۰}

۲۷. جیمز بیل، عقاب و

شیر، ص ۳۲۷.

۲۸. ویلیام سولیوان و
آنتونی پارسونز، خاطرات

دو سفیر، ص ۷۴.

۲۹. رابرت گراهام، ایران:
سرآب قدرت، ص ۱۰۷ و ۱۰۸.

۳۰. رابرت شولزینگر،
دیپلماسی آمریکا در قرن

بیستم، ص ۵۷۷.

۳۱. جان دی. استمیل،
درون انقلاب ایران،

ص ۱۶۹.

جان استمیل، افسر اطلاعاتی سفارت آمریکا، نیز در کتاب خود در این باره گفته است: «دو روز بعد از جمعۀ سیاه، برژینسکی به‌طور خصوصی به شاه تلفن کرد و گفت که برای اعاده نظم، هر کاری که لازم است، انجام بده.»^{۳۱}

در پایان، می‌توان گفت حکومت پهلوی ایران را از نظر فراهم‌سازی تجهیزات نظامی و هم از نظر نحوه عملکرد، کشوری وابسته به کشورهای دیگر به‌ویژه آمریکا کرده بود و آن‌ها بودند که نقش اصلی را در مدیریت کشور ایفا می‌کردند.

دوم | اقتدار نظامی در جمهوری اسلامی

۱. نیروی انسانی

نیروی انسانی مهم‌ترین مؤلفه قدرت نظامی است. نیروی انسانی کارآمد دو شاخصه دارد: آموزش و ورزیدگی بالا و انگیزه زیاد. نیروی انسانی با انگیزه، حتی در کمبود امکانات مقاومت خواهد کرد و با تلاش خود، دستیابی به پیروزی‌ها را رقم خواهد زد. این امر به دفعات بسیار زیاد در دفاع مقدس و دفاع از کشورهای محور مقاومت، شامل حال ما شده است.

اهمیت نیروی انسانی هنگامی خود را نمایان می‌کند که فرد در موقعیتی نزدیک به مرگ قرار گیرد. در این صورت، اگر انگیزه والایی نداشته باشد، میدان نبرد را ترک خواهد کرد. این درحالی است که نیروهای جمهوری اسلامی ایران به برکت انقلاب و با روحیه شهادت‌طلبی، تا آخرین قطره خون در میدان نبرد ایستادگی کردند.

برای مقایسه اقتدار قبل و بعد از انقلاب، توان نظامی جمهوری اسلامی از دو منظر نیروی انسانی و تسلیحات ارزیابی می‌شود.

۲. تجهیزات نظامی

تجربهٔ گران‌قدر دفاع مقدس، دید مناسبی از نقش تجهیزات مختلف نظامی در صحنهٔ نبرد واقعی ایجاد کرد. این دید مناسب، به‌همراه امکانات و محدودیت‌های علمی و فناوری موجود در کشور و نیز توان اقتصادی، نقش مؤثری در تدوین نقشهٔ راه تسلیحاتی کشور داشت.

هوشمندی طراحان این نقشهٔ راه، در سال‌های اخیر و با گسترش انواع تهدیدهای نظامی و مقابلهٔ قاطعانهٔ جمهوری اسلامی با آن‌ها نمایان شد. خودکفایی و دستیابی به تجهیزاتی که توان مقابلهٔ نظامی با دشمن را داشته باشد، مانع از حملهٔ مستقیم دشمن به کشور می‌شود. در ادامه، به بررسی تجهیزات نظامی بسیار مهم کشور پرداخته می‌شود.

۲. الف- موشک بالستیک

در سال‌های انتهایی دفاع مقدس، نقش فوق‌العاده تأثیرگذار موشک‌ها به‌خوبی آشکار شد. موشک و هواپیما دو ابزار نظامی به‌منظور تخریب اهداف در عمق خاک دشمن است؛ اما تفاوت‌های بسیاری میان آن‌دو وجود دارد که منجر به انتخاب موشک به‌عنوان مهم‌ترین ابزار دفاعی تاکنون بوده است:

۱. دانش و فناوری موشک بسیار ساده‌تر از دانش و فناوری هواپیماست؛

۲. هزینه نگهداری هواپیما بسیار بیشتر از هزینه نگهداری موشک است؛

۳. هزینه ساخت فرودگاه نسبت به هزینه ساخت انبار موشک، بسیار بیشتر است؛

۴. فرودگاه در محیط باز و در دید قرار دارد و معمولاً امکان پدافند غیرعامل در آن فراهم نیست؛ درحالی‌که امکان ذخیره‌سازی موشک در دل کوه‌ها و عمق زمین وجود دارد؛

۵. قیمت هر موشک بین یک‌بیستم تا یک‌پنجاهم قیمت هواپیماست؛^{۳۲}

۶. هدف قراردادن موشک نسبت به هواپیما بسیار دشوارتر است؛

۷. امکان دستیابی به مسیرهای دورتر در موشک نسبت به هواپیما بسیار راحت‌تر است؛ چون در هواپیما، برای رسیدن و بازگشت از مسیرهای دورتر، به چندبار سوخت‌گیری نیاز است؛

۸. خطر ازدست‌دادن یا اسارت نیروی انسانی در هواپیما وجود دارد؛ درحالی‌که موشک از خاک خود و بدون خطر شلیک می‌شود؛

۹. هزینه پرواز هواپیما بسیار زیاد است؛ درحالی‌که موشک این هزینه را ندارد.

البته هواپیما هم برتری‌هایی نسبت به موشک دارد که از آن جمله می‌توان به این نکات اشاره کرد:

۱. امکان استفاده از هواپیما در دفعات زیاد وجود دارد؛
۲. امکان تعمیر و نگهداری هواپیما در سال‌های طولانی وجود دارد؛
۳. دقت تخریب هدف و دستیابی به اهداف متحرک، در هواپیما عموماً بیشتر است.

مجموع علت‌های گفته‌شده، دلیل انتخاب موشک به‌عنوان مهم‌ترین سلاح دفاعی جمهوری اسلامی شده است که از این میان، ارزان‌قیمتی و سطح فناوری پایین‌تر، امکان پرتاب از سکوی متحرک و همچنین ملاحظات پدافندی، عوامل تأثیرگذارتری بوده‌اند.

جمهوری اسلامی اکنون به تنوع بسیاری از موشک‌های بالستیک نظیر سجیل، عماد، قدر، خرمشهر، قیام، ذوالفقار، فاتح، خلیج فارس و هرمز، با بردها و قدرت تخریب‌های متفاوت دست یافته است که

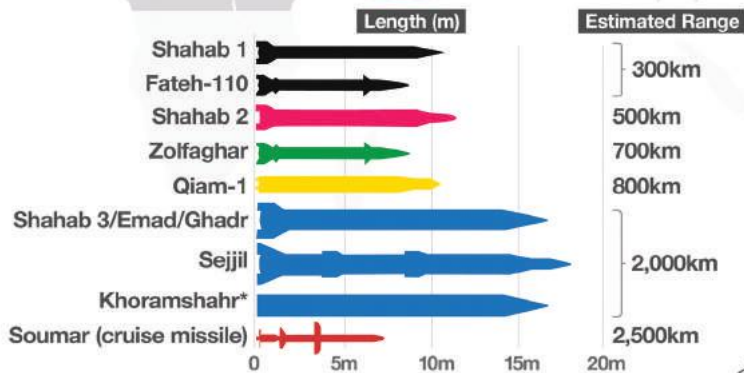
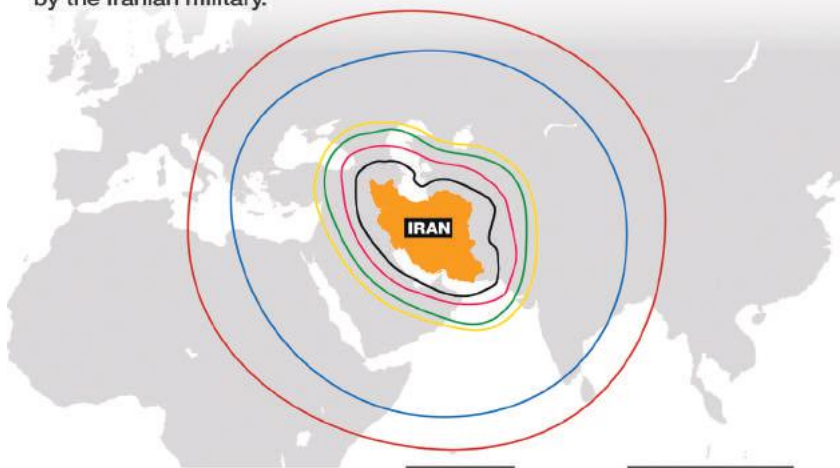
بیشتر آن‌ها دقت نقطه‌زنی داشته یا امکان تعقیب امواج راداری را دارند. نقطه‌زنی و هدف‌گیری رادارها امکان تخریب نقاط حیاتی دشمنان، مانند انبار مهمات، فرودگاه‌ها، ساختمان‌های حیاتی دولتی، پل‌ها، جاده‌های اصلی، راه‌آهن‌ها، نیروگاه‌ها و... را فراهم می‌کند.

۲. ب- موشک کروز

موشک کروز به دلیل حرکت در نزدیکی سطح زمین یا دریا از دید رادارها به دور مانده و با اطمینان بسیار بالایی خود را به نزدیکی هدف می‌رساند. این موشک‌ها دو نوع دریایی و زمینی دارند. موشک‌های کروز به دلیل شکل و ساختاری که دارند، قابلیت پرتاب از زمین، دریا و هوا را دارند و همین موضوع قابلیت عملیاتی بالایی را برای کاربران آن‌ها ایجاد می‌کند. ایران از تنوع گسترده موشک‌های کروز دریایی به نام‌های قادر، ظفر، کوثر، نور، قدیر، نصر و نصر بصیر و موشک کروز زمینی سومار برخوردار است.

Iran's ballistic missiles

Iran has been working on its ballistic missile capabilities for the last three decades. These are some of the most prominent missiles used by the Iranian military.

Source: Missile Threat, CSIS | Last updated: Sept 2017

*Length unknown

@AJLabs ALJAZEERA

تصویر ۹۲

معرفی برخی از موشک‌های ایران تا سپتامبر سال ۲۰۱۷م

منبع: الجزیره

۲. ج- پهپاد (پرنده هدایت‌پذیر از دور)

در سال‌های انتهایی دفاع مقدس، از پهپادهای نسبتاً ابتدایی با قابلیت‌هایی محدود استفاده می‌شد و قابلیت‌های شگفت‌انگیز آن‌ها توجه کاربران و فرماندهان نظامی را جلب می‌کرد؛ به طوری که از انتهای جنگ تحمیلی تاکنون، جزو تجهیزات دفاعی ما قرار گرفتند.

مزایای پهپادها از این قرار است:

۱. هزینه و دانش فنی بسیار کمتر نسبت به هواپیما؛

۲. ابعاد کوچک‌تر و صدای کمتر نسبت به هواپیما؛

۳. بی‌نیازی به خلبان و در نتیجه ایمنی نیروهای خودی؛

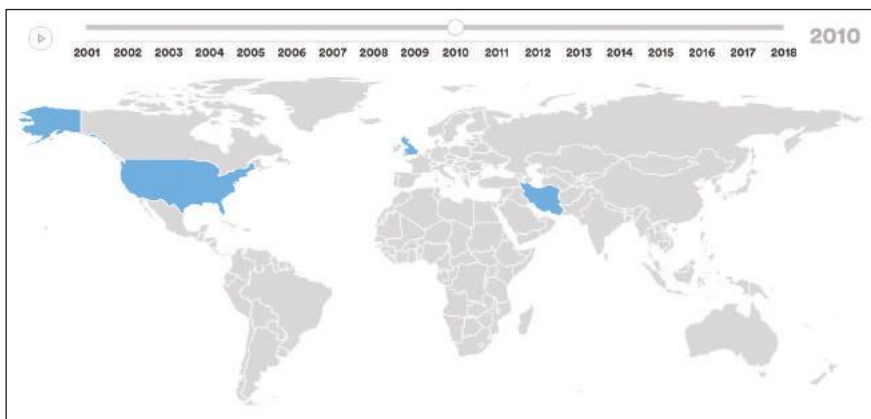
۴. در بیشتر مواقع، بی‌نیازی به فرودگاه و باند فرود.

به دلایل گفته‌شده، شناسایی و امکان هدف‌گیری پهپادها بسیار دشوار است؛ ضمن آنکه در بیشتر مواقع، هزینه هدف‌گیری آن‌ها از قیمتشان بیشتر است.

عملیات پهپادهای ایرانی در تصویربرداری از پایگاه‌های نیروهای فرمانطقه‌ای اطراف کشور و نیز علیه نیروهای تکفیری در خاک سوریه، همچنین عملیات پهپادی نیروهای مقاومت در حزب‌الله لبنان،

نشان‌دهنده رشد بسیار زیاد این توانمندی در جمهوری اسلامی است. جمهوری اسلامی تنوع گسترده‌ای از پهپادهای تولید خود را داراست که جزو پیشرفته‌ترین پهپادهای دنیا هستند: پهپادهایی نظیر شاهد ۱۲۹، خانواده ابابیل، مهاجر و ... .

تصویر ۹۳

ایران بعد از آمریکا و انگلستان، سومین کشوری است که به توانایی تولید پهپاد رسیده است.

۲. د- پدافند هوایی

پدافند هوایی به سه ردهٔ ارتفاع پست، متوسط و بلند دسته‌بندی می‌شود. جمهوری اسلامی نیز تقریباً به همین ترتیب، یعنی با در نظر گرفتن همین دسته‌بندی، بر ارتقای سامانه‌های خود تمرکز کرده است که از علل آن، اختلاف سطح فناوری آن‌ها و نیز تکاملی‌بودن این

تجهیزات است. از سامانهٔ ارتفاع پست می‌توان به سامانه‌های میثاق، یا زهرا، راپیر، تور-ام-۱، سماوات، حائل، سعیر و سراج اشاره کرد. سامانه‌های سوم خرداد، طبس، شلمچه، مرصاد، تلاش و صیاد جزو سامانه‌های میان‌برد جمهوری اسلامی هستند که به‌صورت پیوسته در سال‌های اخیر گسترش یافته‌اند. سامانهٔ S-300 نیز تنها سامانهٔ برد بلند موجود در کشور است؛ اما تلاش‌های بسیاری به‌منظور ساخت سامانهٔ برد بلند باور ۳۷۳ انجام شده که امید می‌رود به‌زودی به سازمان رزم نیروهای مسلح ملحق شود.

۲. ه- قایق‌های تندرو و زیردریایی‌های کوچک

قایق تندرو از تجهیزات نظامی تأثیرگذار بر جنگ نامتقارن در دریاست. قایق تندرو به‌علت ابعاد کوچکشان در رادارها دیده نمی‌شود و می‌تواند خود را به هدف نزدیک کند. آنها به‌تنهایی امکان حمل مقدار زیادی تسلیحات را ندارند؛ اما به‌دلیل هزینهٔ ساخت بسیار پایینشان، می‌توان از تعداد زیادی

از آنها استفاده کرد. در استفاده از قایق‌های تندرو در جنگ نفت‌کش‌ها و مین‌ریزی خلیج‌فارس و برخورد با ناوهای آمریکایی تجربیات گران‌بهایی به‌دست آمد که نشان‌دهندهٔ کارایی بالای قایق‌های تندروست. جمهوری اسلامی تنوع گسترده‌ای از قایق‌های تندرو مانند آذرخش در اختیار دارد. زیردریایی‌های کوچک به‌علت حرکت در نزدیکی سطح آب در رادارها و سونارهای دریایی شناسایی نمی‌شوند و امکان نزدیکی به اهداف و انجام عملیات‌های خاص نظامی، مانند مین‌ریزی و کماندویی و نیز حمل اژدر را دارند. چند نوع زیردریایی کوچک در ایران تولید و استفاده می‌شود؛ همچنین زیردریایی‌های بزرگ‌تر، مانند غدیر که مناسب شرایط اقلیمی خلیج‌فارس طراحی شده است، توانایی حمل اژدر و نیروهای بیشتر را دارند.

۲. و- سایر تجهیزات

در سال‌های اخیر، با رشد توانمندی‌های علمی و فناوری و صنعتی کشور، حرکت به سمت ساخت تجهیزات نظامی دیگر نظیر هواپیما، ناو، چرخ‌بال و تانک آغاز شده است. طراحی هواپیماهایی نظیر قاهر و صاعقه و کوثر، ناوشکن‌های کلاس موج مانند جماران و الوند و سهند، ناوشکن‌ها و زیردریایی‌های بزرگ‌تر در حال ساخت مانند خلیج‌فارس و فاتح، تانک‌هایی مانند کرار و ذوالفقار و نیز خودروهای نظامی حفاظت‌شده مانند طوفان، نمونه‌هایی از آخرین دستاوردهای نظامی جمهوری اسلامی ایران است.

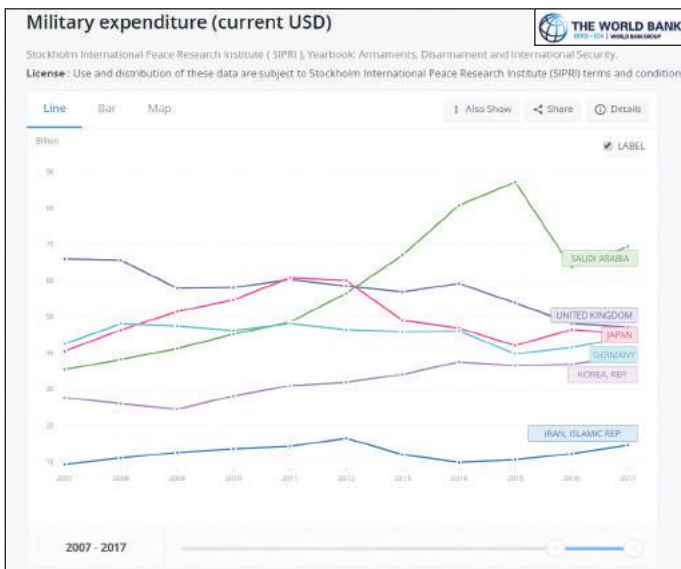
۳. بودجه دفاعی

نکته‌ای که باید به آن اشاره کرد، بودجه دفاعی ایران است. این موفقیت‌های چشمگیر با بودجه‌ای اندک در قیاس با کشورهای دیگر به دست آمده است. برای نمونه می‌توان به عربستان سعودی اشاره کرد. با توجه به نمودار زیر؛ بودجه دفاعی عربستان در حدود ۷ برابر ایران است. این کشور بیشتر بودجه دفاعی خود را صرف خرید تجهیزات از کشورهای دیگر به خصوص آمریکا می‌کند. صرفاً خرید این تجهیزات برای این کشور قدرتی ایجاد نکرده است و باعث شده است رئیس‌جمهور آمریکا از عربستان به گاو شیرده تعبیر کرده و به ادعای مقامات آمریکایی عربستان بدون حمایت آمریکا توانایی مقاومت، بیش از یک هفته در برابر ایران را ندارد.

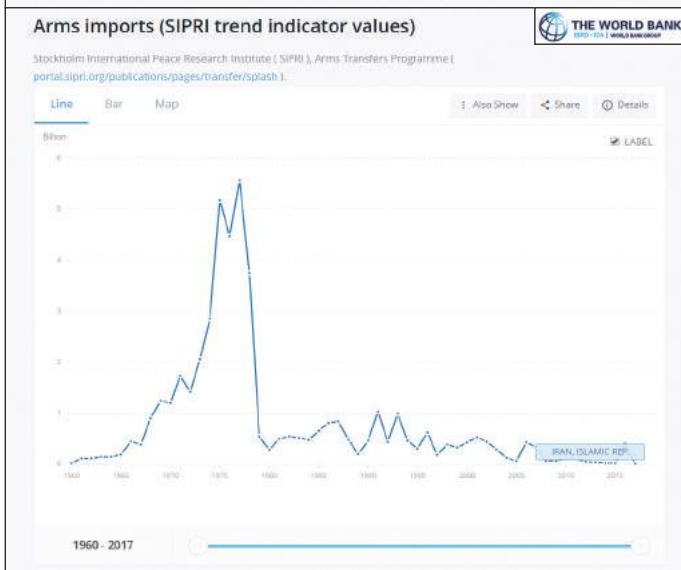
تصویر ۹۴/۱

مقایسه بودجه نظامی
ایران، عربستان سعودی،
ژاپن، انگلیس، آلمان و
کره جنوبی
منبع: بانک جهانی

تصویر ۹۴/۲

کاهش شدید واردات
تسلیحات نظامی پس از
انقلاب اسلامی
منبع: بانک جهانی

در قبل از انقلاب، ایران به‌عنوان ژاندارم آمریکا در منطقه شناخته می‌شد. در بسیاری از اتفاقات منطقه، تنها نقش مزدور آمریکا را بازی می‌کرد؛ مانند ارسال نیروی نظامی به عمان بین سال‌های ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۴ که با رقمی در حدود ۶ میلیارد دلار^{۳۳} هزینه، با احتساب ارزش دلار در سال ۲۰۱۸م و بیش از ۲۰۰ کشته و ۷۰۰ زخمی. حمایت از دولت غرب‌گرای یمن شمالی در مقابله با دولت شرق‌گرای جنوبی آن، کمک به ویتنام جنوبی تحت‌حمایت آمریکا، کمک به سومالی تحت‌حمایت غرب در جنگ با اتیوپی تحت‌حمایت شرق، کمک به ژئیر و مراکش و کمک یک میلیارد دلاری به انور سادات^{۳۴} هم نمونه‌های دیگری از مأموریت‌های نظامی شاه به‌دستور آمریکا است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی با آرمان کمک به مظلومین، جمهوری اسلامی کمک به ملت‌های تحت‌ظلم منطقه و جنبش‌های آزادی‌خواه مستقل را در دستور کار خود قرار داد. با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، آرمان و شعارهای آن در معرض توجه بسیاری از ملت‌ها قرار گرفت و باعث بیداری بسیاری از آن‌ها و قیامشان بر ضد نظام سلطه و اشغالگری و استعمار شد. کمک به حزب‌الله لبنان، کمک به جنبش‌های آزادی‌بخش فلسطینی، حمایت از مسلمانان بوسنی در مقابل صرب‌ها، حمایت از ائتلاف شمال افغانستان در جنگ با طالبان، حمایت از مردم مظلوم بحرین و حمایت از انصار الله یمن، نمونه‌هایی از حرکت در مسیر این آرمان مقدس است.

۳۳. <https://www.measuringworth.com/calculators/uscompare/relativevalue.php>.

۳۴. نک: محمدجعفر چمن‌کار، «مأموریت نظامی‌گری دولت پهلوی دوم و تأثیرات آن بر سیاست خارجی ایران»، مجله علمی پژوهشی پژوهش‌های تاریخی، س ۲، ش ۸ (دوره ۲، ش ۴)، زمستان ۱۳۸۹، ص ۵۳ تا ۷۸.

در سال‌های اخیر، با ایجاد گروه‌های تکفیری توسط غرب، ظلم و جنایات گسترده‌ای علیه مردم مظلوم منطقه صورت پذیرفت. داعش و جبهه‌النصره دو گروه تکفیری شاخص بودند که با اشغال مناطق بزرگی از سوریه و عراق، صدها هزار انسان بی‌گناه را کشته و میلیون‌ها نفر را آواره کردند. جمهوری اسلامی با کمک به دولت‌های این کشورها، شر گروه‌های تکفیری را از بین برد و در یمن نیز با حمایت از انقلاب مردمی این کشور، مقابل حمله کشورهای دیکتاتور منطقه به رهبری آمریکا، در کنار ملت یمن ایستاد.

حمایت‌های ایران اسلامی از ملت‌های منطقه و نهضت‌های آزادی‌بخش، باعث افزایش علاقه ملت‌های منطقه به جمهوری اسلامی و شکل‌گیری گروه‌های مقاومت دوستدار ایران شده است. این موضوع، دشمنان را وادار کرده است که هزاران کیلومتر دورتر از مرزهای ایران با جمهوری اسلامی نزاع داشته باشند و هیچ موضوع منطقه‌ای نیست که بدون در نظر گرفتن رأی ایران به سرانجام برسد.

فصل پنجم

پیشرفت‌های زیرساختی

اول | تولید علم در جمهوری اسلامی رتبه نخست رشد علمی در جهان

۱. ارتقای علمی ۳۶ پله‌ای ایران در ۲۰ سال اخیر

بر اساس نتایجی که پایگاه استنادی اسکوپوس (Scopus)، منتشر کرده است تعداد مدارک علمی ثبت شده از جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۹۹۶ برابر با ۸۴۲ مورد بوده و در سال ۲۰۱۷، تعداد مدارک و مستندات علمی کشور به رقم ۵۴۳۸۸ مورد افزایش یافته است و نسبت به سال ۱۹۹۶، رشد ۶۴/۵۹ برابری را نشان می‌دهد و در این سال، جایگاه ایران در دنیا، به رتبه ۱۶ ارتقاء یافته است. ذکر این نکته لازم است که به گزارش دو پایگاه معتبر علمی New Scientist و Science Metrix، جمهوری اسلامی ایران با نرخ رشد ۱۱ برابر متوسط جهانی، رتبه نخست رشد علمی را در بین سالهای ۱۹۸۰-۲۰۰۹ دارا بوده است.

تصویر ۱۰۴
 وضعیت کشورهای
 جهان در تولید علم، در
 سال ۱۹۹۶م
 منبع: پایگاه استنادی
 اسکوپس

SJR		Scopus®		SCIMAGO INSTITUTIONS RANKINGS		
Scopus® Journal & Country Rank		Listed Journal Title, ISSN or Publisher Name				
Home	Journal Rankings	Country Rankings	Viz Tools	Help	About Us	
All subject areas	All subject categories	All regions	1996			
Display countries with at least 0 Documents	Apply				Download data	
Country	Documents	Citable documents	Citations	Self Citations	Citations per Document	H Index
1 United States	346788	327943	12879540	3956056	37.14	2077
2 United Kingdom	88380	83922	2757228	623265	31.20	1281
3 Japan	87407	84339	1770569	518584	20.23	920
4 Germany	75022	72896	2087226	512461	27.82	1131
5 France	55503	54481	1532437	350927	27.58	1023
6 Canada	42269	41518	1454256	350189	34.40	1033
7 Italy	38937	37792	946227	206297	24.50	898
8 Russian Federation	31463	31577	230104	81112	8.85	563
9 China	28899	28810	253233	104961	8.76	712
49 Venezuela	1010	1000	16291	2266	16.13	193
50 Malaysia	985	962	16203	2674	16.43	249
51 Pakistan	902	890	9280	2143	10.24	217
52 Iran	842	831	12123	4045	14.40	257
53 Morocco	825	821	12288	1798	14.89	162
54 Cuba	741	739	9345	1679	12.21	156

Scopus® powered by i3magine™ SCIMAGO INSTITUTIONS RANKINGS

SJR Scimago Journal & Country Rank

Enter Journal Title, ISSN or Publisher Name

Home Journal Rankings Country Rankings Viz Tools Help About Us

All subject areas All subject categories All regions 2017

Display countries with at least 0 Documents Apply Download data

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self Citations	Citations per Document	H index
1 United States	626463	946465	426316	224281	0.68	2077
2 China	308654	492853	265803	174748	0.52	712
3 United Kingdom	191830	162965	144900	43752	0.76	1281
4 Germany	170114	152271	124528	43687	0.73	1131
5 India	147037	134968	84669	23813	0.37	521
6 Japan	123043	112827	62455	20876	0.53	928
7 France	115747	104971	85200	22928	0.69	1023
8 Italy	110463	97516	84056	31457	0.76	898
9 Canada	106810	80325	74108	18750	0.74	1033
10 Australia	94065	82446	71154	20381	0.76	848
11 Spain	90382	81416	59523	16806	0.66	775
12 Russian Federation	83358	80796	25830	13048	0.31	583
13 South Korea	80743	76783	43632	12621	0.54	576
14 Brazil	72697	68741	30564	9806	0.41	489
15 Netherlands	57503	57285	82346	11987	0.91	893
16 Iran	54388	51614	28810	14140	0.55	217

تصویر ۱۰۵
 وضعیت کشورهای
 جهان در تولید علم، در
 سال ۲۰۱۷م
 منبع: پایگاه استنادی
 اسکوپوس

۲. ارتقای علمی ایران از رتبه ۵ به رتبه ۱ در منطقه

تصویر ۱۰۶

وضعیت کشورهای غرب

آسیا و شمال آفریقا در

تولید علم، در سال ۱۹۹۶م

منبع: پایگاه استنادی

اسکوپوس

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-index
1 Israel	10997	10957	333240	49269	31.45	624
2 Turkey	6723	5554	73366	19706	12.82	348
3 Egypt	2817	2805	34519	6639	12.25	231
4 Saudi Arabia	1995	1943	24604	3220	12.39	271
5 Iran	842	831	12125	4045	14.40	257
6 Kuwait	591	588	7962	1054	13.30	132
7 Jordan	442	442	5167	777	11.74	142
8 United Arab Emirates	362	353	6192	518	17.16	169
9 Lebanon	209	206	4230	298	20.24	170
10 Oman	165	164	2400	216	15.03	114

تصویر ۱۰۷

وضعیت کشورهای غرب

آسیا و شمال آفریقا در

تولید علم، در سال ۲۰۱۷م

منبع: پایگاه استنادی

اسکوپوس

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-index
1 Iran	54388	51514	28813	14740	0.93	257
2 Turkey	42405	39566	15242	4140	0.36	348
3 Saudi Arabia	26644	19484	18564	5193	0.96	271
4 Israel	20391	18372	16120	3069	0.74	624
5 Egypt	18030	17002	9182	2741	0.51	231
6 United Arab Emirates	5914	5425	2609	528	0.44	169
7 Iraq	3902	3724	1053	409	0.40	80
8 Qatar	2984	3230	3831	542	0.79	120
9 Jordan	3228	3049	1366	248	0.42	142

اول نمونه‌هایی از پیشرفت‌های علمی ایران

۱. علوم نانو؛ ارتقا از رتبه ۵۸ به ۱۶ در جهان

Country	# Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H Index
1 United States	1021	1020	43178	14887	42.29	542
2 Japan	446	446	10593	3225	23.76	247
3 Germany	419	419	12180	2877	29.30	290
4 United Kingdom	280	250	6624	1152	26.50	268
5 France	205	205	6198	1203	30.23	200
6 China	122	122	3829	1218	29.08	261
7 Italy	131	131	4210	690	32.14	177
8 India	104	104	1641	346	15.78	170
9 Canada	99	99	3186	461	32.18	186
54 Colombia	1	1	11	0	11.00	32
55 Algeria	1	1	9	0	9.00	30
56 Georgia	1	1	23	0	23.00	12
57 Croatia	1	1	18	0	18.00	33
58 Iran	1	1	82	0	82.00	90
59 Lebanon	1	1	318	0	318.00	32

تصویر ۱۰۸
وضعیت کشورهای جهان در بخش علوم نانو، در سال ۱۹۹۶م
منبع: پایگاه استنادی اسکوپوس

تصویر ۱۰۹
وضعیت کشورهای
جهان در بخش علوم
نانو، در سال ۲۰۱۷م
منبع: پایگاه استنادی
اسکوپوس

Scopus® SJR Scimago Journal & Country Rank

Home Journal Rankings Country Rankings Viz Tools Help About Us

All subject areas Nanoscience and Nanotechnology All regions 2017

Display countries with at least 5 documents

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self Citations	Citations per Document	H index
1 China	13555	12317	19923	14362	1.47	361
2 United States	7791	7640	11693	4776	1.52	342
3 South Korea	3234	3195	3069	856	0.95	252
4 India	2182	2108	1528	591	0.70	170
5 Germany	2167	2123	2541	904	1.31	290
6 Japan	1911	1872	1638	530	0.98	247
7 United Kingdom	1518	1480	2185	493	1.44	268
8 France	1359	1340	1348	375	0.99	200
9 Italy	1005	996	1232	382	1.25	177
10 Australia	889	868	1664	325	1.88	176
11 Russian Federation	944	924	635	222	0.68	109
12 Spain	883	811	1145	319	1.28	172
13 Singapore	838	824	1787	353	2.13	217
14 Canada	803	819	993	230	1.19	166
15 Taiwan	829	787	784	121	0.95	169
16 Iran	735	707	808	436	1.10	90

۲. علوم بیوشیمی و زیست مولکولی: ارتقا از رتبه ۵۲ به ۱۷ در جهان

SJR Scimago Journal & Country Rank **Scopus** Open Access **SCIMAGO INSTITUTIONS RANKINGS**

Biochemistry, Genetics and Molecular Biology | All subject categories | All regions | 1996

Display countries with at least 0 Documents | Apply | Download data

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self Citations	Citations per Document	H index
1 United States	55611	63062	304838	162217	50.89	1232
2 Japan	17243	17716	54991	15474	31.88	580
3 United Kingdom	14545	14339	687057	136749	47.24	798
4 Germany	12843	12709	561887	127048	43.75	689
5 France	10464	10351	427365	85144	40.90	594
6 Canada	7790	7730	345623	61402	44.37	575
7 Italy	7375	7237	247743	50329	33.58	515
8 Spain	4438	4398	135066	30513	30.43	440
9 Netherlands	4009	4269	202299	26559	47.18	507
49 Belarus	138	138	1489	271	10.57	81
80 Nigeria	118	118	1707	210	14.47	87
81 Morocco	118	118	1615	389	29.79	90
82 Iran	96	96	1597	576	16.13	101
83 Cuba	91	92	3298	478	36.46	91
84 Estonia	91	91	2916	470	32.04	147
85 Colombia	91	91	3264	254	35.87	117

تصویر ۱۱۰

وضعیت کشورهای

جهان در بخش علوم

بیوشیمی، در سال ۱۹۹۶م

منبع: پایگاه استنادی

اسکوپوس

تصویر ۱۱۱

وضعیت کشورهای
جهان در بخش علوم
بیوشیمی، در سال ۲۰۱۷م
منبع: پایگاه استنادی
اسکوپوس

SJR		Scopus Journal & Country Rank		Scopus		SCIMAGO INSTITUTIONS RANKINGS	
Biochemistry, Genetics and Molecular Biology		All subject categories		All regions		2017	
Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H Index	
1 United States	85054	72260	90158	45434	1.06	1232	
2 China	66089	64073	44063	25877	0.67	405	
3 Germany	21999	20145	24194	7215	1.10	689	
4 United Kingdom	21811	19925	35753	6845	1.17	748	
5 Japan	18480	17276	12875	3625	0.70	586	
6 India	16390	14483	7159	2718	0.47	282	
7 France	14234	13025	14624	3415	1.03	594	
8 Italy	13819	12494	13894	4426	1.01	616	
9 Canada	12662	11891	12772	2859	1.01	575	
10 South Korea	10900	10480	7216	1835	0.66	336	
11 Australia	10512	9627	11374	2704	1.08	481	
12 Spain	10311	9555	10448	2338	1.01	440	
13 Brazil	8403	7980	3026	1409	0.80	247	
14 Netherlands	7675	7059	9917	1835	1.24	507	
15 Switzerland	6449	5918	8680	1660	1.35	514	
16 Russian Federation	5891	5700	3115	1180	0.53	254	
17 Iran	5701	5435	3397	1566	0.60	151	

صعود چهل ساله IVF

۳. علوم هوافضا؛ ارتقا از رتبه ۴۵ به رتبه ۱۱ در جهان

تصویر ۱۱۳
وضعیت کشورهای
جهان در بخش علم
هوافضا، در سال ۱۹۹۶م
منبع: پایگاه استنادی
اسکوپوس

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-index
1 United States	4325	4321	42826	38229	9.90	229
2 China	606	606	1421	922	2.34	112
3 Germany	565	543	4315	994	7.64	168
4 United Kingdom	470	474	3701	886	7.73	117
5 Russian Federation	357	357	1217	592	3.41	56
6 Japan	346	345	2364	687	6.82	76
44 Kuwait	6	6	72	18	12.17	20
45 Iran	5	5	43	12	8.60	54
46 Bangladesh	4	4	62	2	15.90	8

تصویر ۱۱۴
وضعیت کشورهای
جهان در بخش علم
هوافضا، در سال ۲۰۱۷م
منبع: پایگاه استنادی
اسکوپوس

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-index
1 China	8088	7945	2378	2038	0.32	112
2 United States	4912	4694	1841	988	0.34	229
3 India	1420	1388	369	184	0.26	63
4 United Kingdom	1100	1057	482	171	0.44	117
5 Germany	1022	984	361	194	0.35	100
6 France	784	722	256	72	0.32	103
7 Italy	728	700	403	206	0.35	91
8 Canada	700	649	348	92	0.49	99
9 Russian Federation	672	663	163	165	0.24	58
10 Japan	547	538	178	94	0.32	78
11 Iran	529	532	274	127	0.51	94

۴. علوم فیزیک؛ ارتقا از رتبه ۵۶ به رتبه ۱۳ در جهان

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-Index
1 United States	43261	42827	1443626	575032	33.42	827
2 Japan	17789	17707	332687	112795	18.76	498
3 Germany	16023	15956	468749	126212	29.24	588
4 Russian Federation	12380	12338	137810	44418	11.16	358
5 France	10797	10761	278381	71623	25.78	491
6 United Kingdom	10210	10160	274054	61132	26.84	549
7 China	9267	8947	70052	30272	8.38	422
8 Italy	6648	6621	147286	40797	22.15	431
9 Canada	4432	4402	118086	19487	26.84	391
53 Venezuela	148	148	2562	366	17.31	91
54 Algeria	125	125	1365	261	10.92	79
55 Moldova	123	123	569	176	4.63	70
56 Iran	123	123	1662	420	13.51	145
57 Georgia	119	118	1441	242	12.11	103
58 Estonia	118	118	1972	383	16.71	98

تصویر ۱۱۴

وضعیت کشورهای جهان در بخش علوم فیزیک و فضاوردی، در سال ۱۹۹۶م
منبع: پایگاه استنادی اسکوپوس

SJR Scimago Journal & Country Rank

Scopus® powered by scimago

SCIMAGO INSTITUTIONS RANKINGS

Export Journal File (50% of Publication Name)

Home Journal Rankings Country Rankings Viz Tools Help About Us

Physics and Astronomy All subject categories All regions 2017

Display countries with at least 0 Documents Apply Download data

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-Index
1. China	82846	81724	42777	27899	0.52	422
2. United States	59452	58051	52260	26179	0.88	927
3. Germany	26245	25806	22777	9927	0.90	593
4. Russian Federation	24314	23957	9100	4765	0.38	338
5. India	22195	21720	10954	4907	0.49	292
6. Japan	21577	21184	12381	4847	0.57	408
7. United Kingdom	19294	18859	19189	6885	0.99	549
8. France	18543	18201	14550	5179	0.78	491
9. Italy	13907	13565	13686	5010	0.91	431
10. South Korea	11650	11622	7731	2411	0.65	333
11. Spain	9636	9657	9656	3188	0.98	384
12. Canada	8682	8509	8967	2258	0.93	391
13. Iran	7929	7768	7545	4252	0.95	145
14. Poland	7379	7247	5173	1899	0.70	286
15. Australia	6799	6626	6928	1952	1.02	327
16. Brazil	6671	6557	4429	1454	0.68	240

تصویر ۱۱۵

وضعیت کشورهای جهان در بخش علوم فیزیک و فضاوردی، در سال ۲۰۱۷م

منبع: پایگاه استنادی اسکوپوس

۵. علوم ریاضی؛ ارتقا از رتبه ۴۷ به رتبه ۱۳ در جهان

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self Citations	Citations per Document	H index
1 United States	19442	19098	409396	154726	21.08	667
2 Germany	5658	5566	100536	22095	17.81	314
3 United Kingdom	4315	4230	74485	17567	17.26	351
4 France	4046	3970	67794	19493	16.75	281
5 Japan	3837	3619	41129	11123	10.72	207
6 China	3335	3301	24079	12742	7.22	251
46 Lithuania	92	92	595	120	6.47	49
47 Iran	79	79	556	186	7.04	121
48 Croatia	77	77	483	130	6.27	56

تصویر ۱۱۶
وضعیت کشورهای
جهان در بخش علوم
ریاضیات، در سال ۱۹۹۶م
منبع: پایگاه استنادی
اسکوپوس

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self Citations	Citations per Document	H index
1 China	50327	48776	13466	10113	0.27	261
2 United States	36248	33928	12500	6645	0.34	667
3 Germany	14158	13057	4543	2262	0.32	314
4 India	13721	13222	2375	1230	0.17	160
5 United Kingdom	11642	11041	4814	1929	0.41	351
6 France	11794	11042	3463	1486	0.29	281
12 South Korea	5670	5458	1614	629	0.28	169
13 Iran	5128	4901	1404	704	0.27	121
14 Australia	4690	4314	2088	663	0.45	214

تصویر ۱۱۷
وضعیت کشورهای
جهان در بخش علوم
ریاضیات، در سال ۲۰۱۷م
منبع: پایگاه استنادی
اسکوپوس

بر طبق گزارش همین پایگاه استنادی، همان‌طور که در تصویر ۱۱۷ می‌بینید، جایگاه ایران در علوم ریاضیات از رتبه پنجم در بین کشورهای منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا در سال ۱۹۹۶ به رتبه اول در سال ۲۰۱۷ ارتقا یافته است.

تصویر ۱۱۸/۱
وضعیت کشورهای
منطقه غرب آسیا و
شمال آفریقا در بخش
علوم ریاضیات، در سال
۱۹۹۶م

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-index
1 Israel	1148	1143	21056	3888	18.34	167
2 Turkey	253	260	3271	1081	12.44	125
3 Egypt	168	167	1230	277	7.32	92
4 Saudi Arabia	106	106	1125	210	10.61	90
5 Iran	79	79	556	186	7.04	121
6 Kuwait	56	56	429	84	7.66	81
7 United Arab Emirates	20	20	132	15	6.60	52
8 Jordan	20	20	229	89	11.95	66
9 Bahrain	13	13	56	3	4.31	28

تصویر ۱۱۸/۲
وضعیت کشورهای
منطقه غرب آسیا و
شمال آفریقا در بخش
علوم ریاضیات، در سال
۲۰۱۷م

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-index
1 Iran	5128	4901	14046	704	0.27	121
2 Turkey	2941	2525	861	329	0.30	125
3 Israel	2339	2170	686	261	0.29	197
4 Saudi Arabia	2139	2040	1243	429	0.58	90
5 Egypt	1096	1058	372	179	0.34	92
6 United Arab Emirates	509	489	142	48	0.28	52
7 Iraq	389	379	77	37	0.20	24
8 Jordan	364	357	99	29	0.26	66
9 Qatar	240	233	107	54	0.45	47

۶. علوم ژنتیک و سلول‌های بنیادی؛ جایگاه دوم در دنیا

Countries Where Stem Cell Research Is Most Popular		
Rank	Country/Territory	Number of clinical trials
1	United States	136
2	Iran	65
3	South Korea	40
4	Australia	18
5	China	17
6	Spain	17
7	Israel	12
8	India	11
9	Canada	10
10	Germany	7

تصویر ۱۱۹
رتبه‌بندی ۱۰ کشور برتر
حوزه سلول‌های بنیادی،
در سال ۲۰۱۶م
منبع: مرکز آزمایش‌های
بالینی ایالات متحده
آمریکا

۷. علوم داروسازی؛ ارتقا از رتبه ۴۹ به رتبه ۱۱ در جهان

Country	# Documents	Citable documents	Citations	Self Citations	Citations per Document	h index
1 United States	13368	12111	427167	192438	31.95	557
2 Japan	5899	5859	111270	32063	18.89	254
3 United Kingdom	3763	3607	121696	25470	32.39	364
4 Germany	2942	2860	89268	16000	23.54	309
5 France	2497	2463	62763	12732	25.14	279
6 Italy	2011	1989	46226	10789	22.99	243
7 India	1566	1539	21149	9383	13.51	220
8 Canada	1487	1461	57249	9187	38.50	231
9 Spain	1484	1450	28492	6404	19.20	204
48 Singapore	53	53	1541	166	25.30	133
49 Iran	51	50	758	299	14.86	116
50 Malaysia	51	50	865	231	16.96	80

تصویر ۱۲۰

وضعیت کشورهای

جهان در بخش علوم

داروسازی، در سال ۱۹۹۶م

منبع: پایگاه استنادی

اسکوپوس

تصویر ۱۲۱

وضعیت کشورهای جهان در بخش علوم داروسازی، در سال ۲۰۱۷م
منبع: پایگاه استنادی اسکوپوس

Scopus® Indexed by Scopus® SCIMAGO INSTITUTIONS RANKINGS

SJR Scimago Journal & Country Rank

Pharmacology, Toxicology and Pharmaceutics

All subject categories All regions 2017

Display countries with at least 0 Documents Apply Download Data

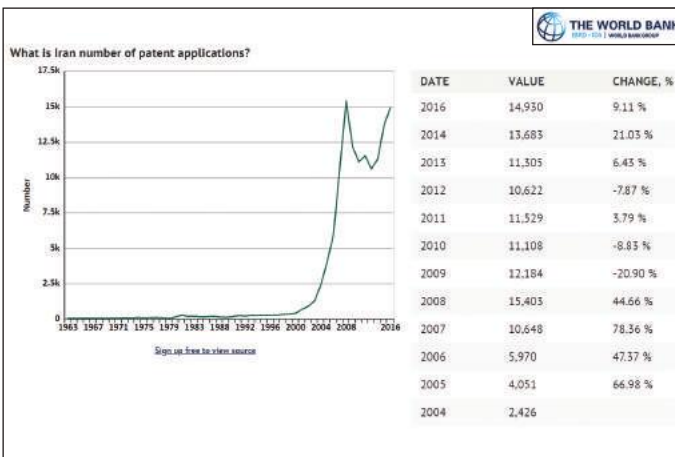
Country	Documents	Citable documents	Citizens	Self-Citations	Citations per Document	H Index
1 United States	19030	17180	14882	7613	0.78	557
2 China	16662	16540	9263	5738	0.55	263
3 India	8115	7857	3023	1201	0.37	220
4 United Kingdom	4611	4191	3959	1120	0.86	364
5 Germany	4488	4047	3276	1153	0.73	309
6 Japan	4230	4190	1968	715	0.45	254
7 Italy	3651	3398	3433	1395	0.94	243
8 France	2859	2654	2119	582	0.74	279
9 Brazil	2749	2405	1420	511	0.52	154
10 South Korea	2721	2682	1545	515	0.57	177
11 Iran	2619	2536	1554	747	0.59	116
12 Spain	2522	2312	1983	829	0.77	264

دوم | جایگاه ایران در ثبت اختراع

۱. رشد اختراعات ثبت شده در ایران در سال های اخیر

تصویر ۱۲۲

نمودار رشد اختراعات

ایران، از سال ۱۹۶۳ تا

۲۰۱۶م

منبع: بانک جهانی

۲. ارتقا از رتبه ۳۸ به رتبه ۷ دنیا در تعداد ثبت اختراع

تصویر ۱۳۳/۱
جایگاه ۳۸ ایران در
رتبه‌بندی کشورها از نظر
تعداد اختراعات، در سال
۱۹۷۰م
منبع: بانک جهانی

تصویر ۱۳۳/۲
جایگاه ۷ ایران در
رتبه‌بندی کشورها از نظر
تعداد اختراعات، در سال
۲۰۱۶م
منبع: بانک جهانی

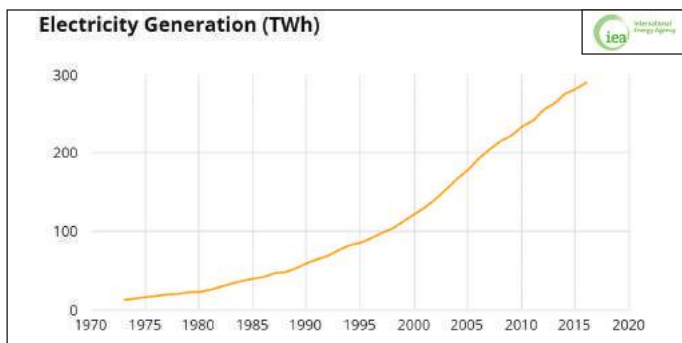
فصل ششم

پیشرفت‌های صنعتی

ششم | رشد بیش از ۱۴ برابری تولید انرژی الکتریکی

۱. افزایش تولید انرژی الکتریکی در ایران

تصویر ۱۳۹

نمودار تولید انرژی الکتریکی در ایران، از سال ۱۹۷۳ تا ۲۰۱۶م

منبع: آژانس بین المللی انرژی

تصویر ۱۴۰/۱

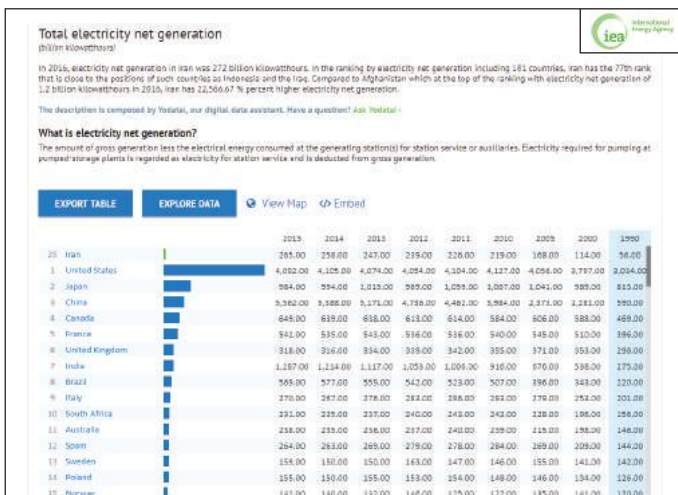
رتبه‌بندی کشورهای

تولیدکننده انرژی، در

سال ۱۹۹۰م

منبع: آژانس بین المللی

انرژی

۲. ارتقا ۱۰پله‌ای در رتبه‌بندی کشورهای تولیدکننده انرژی الکتریکی از سال ۱۹۹۰

تصویر ۱۴۰/۲

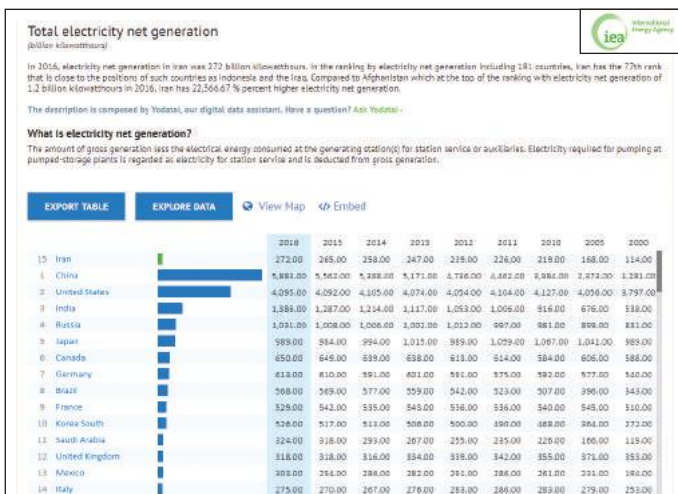
رتبه‌بندی کشورهای

تولیدکننده انرژی، در

سال ۲۰۱۶م

منبع: آژانس بین المللی

انرژی

هفتم | رشد علمی در حوزه انرژی

۱. علم انرژی: ارتقا از رتبه ۵۵ به رتبه ۱۲ در جهان

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self Citations	Citations per Document	H Index
1 United States	6813	6774	102963	37669	19.12	374
2 Japan	1730	1717	31164	16272	18.12	220
3 United Kingdom	1309	1304	19203	3499	14.76	241
4 Russian Federation	1238	1237	6382	2131	5.16	94
5 China	1185	1185	888	2799	4.81	283

54 Malaysia	25	25	486	68	17.56	129
55 Iran	24	24	363	90	12.63	109
56 Pakistan	24	24	104	42	4.33	69

تصویر ۱۴۱/۱

رتبه‌بندی کشورهای دنیا

در تولید مقالات علمی

در حوزه انرژی، در سال

۱۹۹۶م

منبع: پایگاه استنادی

اسکوپوس

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self Citations	Citations per Document	H Index
1 China	33059	32728	24405	17981	0.74	283
2 United States	19997	18953	14563	6484	0.74	374
3 India	7745	7522	4776	1986	0.54	205
4 United Kingdom	5775	5582	5234	1473	0.90	241
5 Germany	5526	5429	4057	1442	0.73	221
6 Japan	4878	4814	2671	866	0.55	220
7 Italy	4438	4293	3982	1686	0.90	170
8 South Korea	4309	4244	2155	961	0.73	164
9 Russian Federation	3478	3418	840	505	0.24	94
10 France	3464	3390	2246	614	0.65	194
11 Canada	3434	3351	2581	697	0.75	203
12 Iran	3252	3200	2767	1266	0.85	169

تصویر ۱۴۱/۲

رتبه‌بندی کشورهای دنیا

در تولید مقالات علمی

در حوزه انرژی، در سال

۲۰۱۷م

منبع: پایگاه استنادی

اسکوپوس

۲. علم انرژی؛ ارتقا از رتبه ۸ به رتبه ۱ در منطقه

تصویر ۱۴۲/۱
رتبه‌بندی کشورهای
خاورمیانه در تولید
مقالات علمی در حوزه
انرژی، در سال ۱۹۹۶م
منبع: پایگاه استنادی
اسکوپوس

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-index
1. Egypt	153	153	3486	363	9.71	85
2. Turkey	151	150	2512	220	16.64	159
3. Israel	127	125	2395	327	23.43	98
4. Saudi Arabia	112	111	1162	164	10.38	98
5. Kuwait	41	41	740	87	18.27	54
6. United Arab Emirates	30	30	1503	23	50.10	61
7. Jordan	24	24	310	48	12.92	57
8. Iran	24	24	303	96	12.63	109
9. Oman	10	10	91	12	9.10	42
10. Syrian Arab Republic	9	0	41	13	4.56	27

تصویر ۱۴۲/۲
رتبه‌بندی کشورهای
خاورمیانه در تولید
مقالات علمی در حوزه
انرژی، در سال ۲۰۱۷م
منبع: پایگاه استنادی
اسکوپوس

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-index
1. Iran	3252	3200	2767	1266	0.85	169
2. Turkey	1480	1435	1069	258	0.72	159
3. Saudi Arabia	1157	1138	1407	328	1.22	98
4. Egypt	860	844	631	184	0.73	85
5. United Arab Emirates	408	390	306	67	0.74	61
6. Israel	303	296	286	64	0.95	98
7. Iraq	257	254	223	62	0.84	36
8. Qatar	231	229	208	29	0.90	43
9. Kuwait	122	122	62	7	0.51	54

۳. علم انرژی هسته‌ای: ارتقا از رتبه ۷۷ به رتبه ۱۲ در جهان

تصویر ۱۴۳/۱

رتبه‌بندی کشورهای دنیا در تولید مقالات علمی در حوزه انرژی هسته‌ای، در سال ۱۹۹۶ م
منبع: پایگاه استنادی اسکوپوس

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-Index
1 United States	1516	1512	16669	7189	11.00	196
2 Japan	695	594	7427	9511	12.48	120
3 Russian Federation	538	538	2966	1155	5.55	69
4 Germany	342	342	5050	1882	14.79	122
5 China	342	342	806	356	2.36	163
6 United Kingdom	262	262	2844	618	10.85	110

تصویر ۱۴۳/۲

رتبه‌بندی کشورهای دنیا در تولید مقالات علمی در حوزه انرژی هسته‌ای، در سال ۲۰۱۷ م
منبع: پایگاه استنادی اسکوپوس

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-Index
1 China	4198	4180	3304	2226	0.79	163
2 United States	2226	2212	2011	872	0.96	196
3 Japan	858	849	305	95	0.36	120
4 United Kingdom	760	751	1120	406	1.47	110
5 Germany	749	740	542	220	0.73	122
6 South Korea	666	666	479	158	0.72	84
7 India	636	629	453	192	0.71	85
8 France	622	617	362	128	0.58	105
9 Italy	556	523	790	338	1.47	97
10 Russian Federation	533	530	92	89	0.17	69
11 Spain	358	357	328	94	0.94	92
12 Iran	354	350	382	161	1.08	70

۴. علم انرژی هسته‌ای؛ ارتقا از رتبه ۱۳ به رتبه ۱ در منطقه

تصویر ۱۴۴/۱
رتبه‌بندی کشورهای
خاورمیانه در تولید
مقالات علمی در حوزه
انرژی هسته‌ای، در سال
۱۹۹۶م
منبع: پایگاه استنادی
اسکوپوس

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-index
1 Egypt	53	53	208	80	5.42	49
2 Turkey	43	43	751	241	17.47	161
3 Israel	24	24	207	56	8.63	37
4 Saudi Arabia	13	13	120	8	9.92	56
5 Jordan	8	8	84	10	10.50	37
6 Syrian Arab Republic	5	5	38	12	7.60	21
11 Bahrain	1	1	1	0	1.00	10
12 Oman	1	1	10	4	10.00	18
13 Iran	1	1	6	0	6.00	70

تصویر ۱۴۴/۲
رتبه‌بندی کشورهای
خاورمیانه در تولید
مقالات علمی در حوزه
انرژی هسته‌ای، در سال
۲۰۱۷م
منبع: پایگاه استنادی
اسکوپوس

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H-index
1 Iran	394	390	362	161	1.08	70
2 Turkey	170	170	104	30	0.61	161
3 Egypt	119	117	99	29	0.78	49
4 Saudi Arabia	117	116	148	29	1.26	56
5 United Arab Emirates	45	44	66	17	1.93	38
6 Iraq	31	31	52	20	1.68	22
7 Israel	27	27	30	6	1.11	37

جمهوری اسلامی ایران تعداد مقاله‌های خود در حوزه انرژی هسته‌ای را از عدد ۱ در سال ۱۹۹۶ به ۳۵۴ مقاله در سال ۲۰۱۷م افزایش داده است و از رتبه ۱۳ به رتبه ۱ در منطقه ارتقا یافته است.

۵. علم انرژی‌های تجدیدپذیر؛ ارتقا از رتبه ۶ به رتبه ۱ در منطقه جمهوری اسلامی ایران تعداد مقاله‌های خود در حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر را از عدد ۹ در سال ۱۹۹۶م به عدد ۱۱۰۹ در سال ۲۰۱۷م افزایش داده و از رتبه ۶ در منطقه به رتبه ۱ ارتقا یافته است.

Scopus* SCIMAGO INSTITUTIONS RANKINGS

Renewable Energy, Sustainability and the Environment

Energy Middle East 1996

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H index
1 Egypt	38	38	331	44	8.71	71
2 Turkey	34	34	740	174	21.76	138
3 Saudi Arabia	34	34	347	62	10.21	81
4 Israel	34	33	1729	106	50.85	86
5 Jordan	13	12	170	16	13.08	42
6 Iran	9	9	92	26	10.22	84

تصویر ۱۴۵/۱

رتبه‌بندی کشورهای خاورمیانه در تولید مقالات علمی در حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر، در سال ۱۹۹۶م منبع: پایگاه استنادی اسکوپوس

Scopus* SCIMAGO INSTITUTIONS RANKINGS

Renewable Energy, Sustainability and the Environment

Energy Middle East 2017

Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H index
1 Iran	1109	1078	1408	402	1.29	84
2 Turkey	762	742	706	176	0.93	138
3 Saudi Arabia	569	558	993	207	1.75	81
4 Egypt	397	388	376	98	0.95	71
5 United Arab Emirates	168	165	158	30	0.89	43
6 Israel	139	133	211	43	1.52	86
7 Qatar	123	123	139	23	1.13	31
8 Iraq	113	110	136	92	1.20	32

تصویر ۱۴۵/۲

رتبه‌بندی کشورهای خاورمیانه در تولید مقالات علمی در حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر، در سال ۲۰۱۷م منبع: پایگاه استنادی اسکوپوس

